

“Onbekend maakt onbemind”

Hoe de relatie tussen hangjongeren en omwonenden verbeterd kan worden en de rol van het OKé-punt hierin.

Afstudeerscriptie
Master Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Universiteit Utrecht

Janina Sybesma (3011550)

Thesisbegeleider: prof. dr. Micha de Winter

Tweede beoordelaar: dr. Mariëtte de Haan

Stage-instelling: Stichting Alexander

Datum: 26 juni 2009

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord.....	blz. 5
Samenvatting.....	blz. 6
Deel I: Literatuuronderzoek.....	blz. 7
Hangjongeren.....	blz. 7
Categorieën hangjongeren.....	blz. 7
Rondhangen constructief bekeken.....	blz. 10
Redenen voor het ervaren van overlast.....	blz. 10
Samenvattende conclusie.....	blz. 13
Motieven voor het hangen op straat.....	blz. 13
Volwassenenvrije eigen ruimte.....	blz. 13
Identiteit en waardering.....	blz. 14
Veiligheid en steun.....	blz. 15
Kenmerken van de omgeving.....	blz. 15
Ouders.....	blz. 15
School.....	blz. 16
Buurthuizen en verenigingsleven.....	blz. 17
Arbeidsmarkt.....	blz. 18
Samenvattende conclusie.....	blz. 18
Oorzaken van overlastgevend en hinderlijk gedrag.....	blz. 18
Ouders.....	blz. 19
Groepsleden.....	blz. 21
Andere jeugdgroepen.....	blz. 22
School.....	blz. 23
Omwonenden.....	blz. 23
Wijk.....	blz. 24
Arbeidsmarkt.....	blz. 25
Media en politiek.....	blz. 25
Samenleving.....	blz. 26
Cultuur.....	blz. 27
Samenvattende conclusie.....	blz. 28
Conclusie.....	blz. 30

Deel II: Veldonderzoek.....	blz. 32
1. Almeerse situatie.....	blz. 32
Almere in een notendop.....	blz. 32
OKé-punt.....	blz. 33
Informatie en advies.....	blz. 33
Sluitende aanpak.....	blz. 34
Opvoeden en opgroeien.....	blz. 34
Samenwerkingspartners.....	blz. 34
Onderwijszorgstructuur.....	blz. 34
Gemeentelijk beleid ten aanzien van jongeren(groepen).....	blz. 35
Jongeren Interventie Team.....	blz. 35
Welzijnsinstelling De Schoor.....	blz. 36
2. Probleemstelling.....	blz. 36
Doelstelling.....	blz. 37
Vraagstelling.....	blz. 38
3. Onderzoeksopzet.....	blz. 39
Design.....	blz. 39
Onderzoeksgroep.....	blz. 40
Dataverzameling.....	blz. 41
Data-analyse.....	blz. 43
Ethiek, betrouwbaarheid en validiteit.....	blz. 44
4. Resultaten.....	blz. 44
Interviews met professionals.....	blz. 44
Beeldvorming over hangjongeren.....	blz. 44
Redenen voor het rondhangen.....	blz. 45
Ontmoetingsfunctie.....	blz. 45
Eigen plek.....	blz. 46
Erbij horen.....	blz. 47
Thuisituatie.....	blz. 47
Sociaal economische status en etniciteit.....	blz. 48
School.....	blz. 48
Jongerenvoorzieningen.....	blz. 49
Omschrijving van overlastgevend gedrag.....	blz. 49

Oorzaken van overlastgevend gedrag.....	blz. 50
Ouders.....	blz. 50
Buurt.....	blz. 51
Groepsleden.....	blz. 52
Beeldvorming van buurtbewoners.....	blz. 52
Aanleidingen voor het ervaren van overlast.....	blz. 53
Bestaande maatregelen.....	blz. 54
Voorgestelde veranderingen.....	blz. 56
Creëren van een positiever beeld en meer begrip.....	blz. 57
Hanggedrag ter sprake brengen.....	blz. 58
Themabijeenkomst.....	blz. 59
Georganiseerde activiteiten.....	blz. 60
Faciliteiten.....	blz. 61
Manier van benaderen veranderen.....	blz. 62
Relatie volwassen buurtbewoners onderling verbeteren.....	blz. 63
Samenvattende conclusie.....	blz. 64
Rol van het OKé-punt.....	blz. 65
Samenvattende conclusie.....	blz. 64
Groepsgesprekken met jongeren.....	blz. 69
Redenen voor het rondhangen.....	blz. 69
Jongeren over hangplekken.....	blz. 69
Jongeren over beeldvorming en ervaren van overlast door omwonenden.....	blz. 70
Ervaren overlast van buurtbewoners: terecht of onterecht?.....	blz. 71
Jongeren over de manier van benaderen van omwonenden.....	blz. 72
Jongeren over beeldverandering en het verhogen van begrip.....	blz. 72
Samenvattende conclusie.....	blz. 75
5. Discussie.....	blz. 75
Bespreking resultaten en vergelijking met de literatuur.....	blz. 75
Aanbevelingen voor het verbeteren van de relatie tussen hangjongeren en omwonenden.....	blz. 79
Tekortkomingen en vervolgonderzoek.....	blz. 80
6. Conclusie.....	blz. 81
7. Literatuurlijst.....	blz. 82
8. Bijlagen.....	blz. 89

VOORWOORD

Mijn stageperiode en het schrijven van de scriptie zijn iets anders verlopen dan gebruikelijk, wat voor mij aanleiding geeft hier nog een kleine toelichting te geven op deze scriptie. In tegenstelling tot andere studenten van de opleiding is mijn stage niet in november, maar in februari begonnen. Dit betekende dat ik in november moest beginnen met mijn literatuuronderzoek, zonder dat ik wist wat voor onderzoek ik bij mijn stage-instelling kon gaan uitvoeren. Er is daarom besloten mijn literatuuronderzoek en mijn veldonderzoek van elkaar te scheiden.

Het onderwerp van mijn literatuuronderzoek, hangjongeren, sprak mij echter zo aan dat ik in mijn veldonderzoek ook aandacht aan deze jongeren wilde besteden. Bij Stichting Alexander begon bij aanvang van mijn stage een project in Almere waarbij het OKé-punt, het Almeerse Centrum voor Jeugd en Gezin, geëvalueerd moest worden. Dit bracht mij op het idee hangjongeren te koppelen aan het CJG. Ook Minister Rouvoet voor Jeugd en Gezin heeft deze koppeling gemaakt. Hij heeft namelijk in een toespraak voorgesteld dat het CJG wellicht een rol kan spelen in het stimuleren van de sociale omgeving van hangjongeren om in contact te treden met deze jongeren. Met deze informatie ben ik aan de slag gegaan en het resultaat ligt nu voor u. Dit was niet mogelijk geweest zonder de professionals en jongeren die tijd hebben vrijgemaakt voor een gesprek met mij. Hen wil ik daarom hartelijk bedanken. Daarnaast wil ik mijn collega's van Stichting Alexander en studiegenootjes bedanken voor het meedenken en het geven van tips. En natuurlijk Micha de Winter, die mij vanuit de universiteit heeft begeleid. Iedereen heel erg bedankt!

SAMENVATTING

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat de sociale omgeving van invloed is op het gedrag van hangjongeren. Een goede relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan bijvoorbeeld voorkomen dat conflicten tussen hen ontstaan of kan reeds bestaande spanningen verminderen. Door middel van 18 interviews met professionals en zes groepsgesprekken met hangjongeren is bekeken hoe de relatie tussen hangjongeren en omwonenden verbeterd kan worden. Daarnaast is onderzocht of het OKé-punt hier een rol in kan spelen. Volgens de respondenten verbetert de relatie tussen hangjongeren en omwonenden wanneer het negatieve beeld van omwonenden over hangjongeren wordt bijgesteld, er meer wederzijds begrip tussen hangjongeren en omwonenden wordt gecreëerd en wanneer de manier waarop omwonenden jongeren benaderen wordt veranderd. Door middel van contact tussen jongeren en omwonenden en door het verschaffen van informatie over hangjongeren kan het beeld over hangjongeren aangepast worden en groeit het begrip voor elkaar. Daarnaast moeten omwonenden bewust worden gemaakt dat de manier waarop zij jongeren benaderen de reactie van de jongeren beïnvloedt. De rol die het OKé-punt hierin kan vervullen is het verschaffen van informatie en het aanbieden van een cursus over de omgang met jongeren. Daarnaast kunnen professionals die aangesloten zijn bij het OKé-punt zich inzetten om hangjongeren en omwonenden bij elkaar te brengen.

Deel I

LITERATUURONDERZOEK

Hangjongeren

Hangjongeren. In kranten en op televisie wordt regelmatig aandacht aan ze besteed. Maar niet alleen in de media zijn hangjongeren zichtbaar, ook in de directe omgeving van veel mensen staan jongeren in groepjes zich op te houden in de openbare ruimte. Voorbeelden van plekken die jongeren uitkiezen om met andere jongeren hun vrije tijd door te brengen zijn een winkelcentrum, het station, een speeltuin, een bankje in het park of ergens op straat.

De algemene sfeer rond het thema hangjongeren is negatief. In de media worden hangjongeren over het algemeen in een negatief daglicht gezet. Wanneer er gesproken wordt over hangjongeren worden automatisch associaties gemaakt met negatieve beelden over rondhangende jongeren die hun tijd zinloos op straat doorbrengen en daarbij anderen tot overlast zijn. Vervolgens bepleiten politici harde maatregelen en beschouwen de meesten van hen de hangjongeren als veiligheidsprobleem (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling [RMO], 2008).

Hierboven worden al verschillende redenen genoemd waarom hangjongeren geproblematiseerd worden. Zo kan er angst zijn dat de openbare orde verstoord wordt en dat de veiligheid in het geding is, maar ook politieke en morele redenen kunnen een rol spelen. Er moet echter voorkomen worden dat hangjongeren over één kam geschoren worden. Er is namelijk geen één hangjongere of hanggroep hetzelfde. De motieven van de jongeren om tijd door te brengen in de publieke ruimte en de manier waarop zij dit doen kunnen namelijk sterk van elkaar verschillen (RMO, 2008). Deze verscheidenheid is reden geweest hanggroepen te categoriseren.

Categorieën hangjongeren

Beke, Van Wijk en Ferwerda (2003) maken onderscheid in drie typen hangjongeren, namelijk hinderlijke jeugdgroepen, overlastgevende jeugdgroepen en criminele jeugdgroepen. Dit onderscheid wordt gemaakt op grond van de ernst van de problemen die de groepen veroorzaken.

Hinderlijke jeugdgroepen bestaan uit jongeren die in hun eigen wijk één of meerdere plekken hebben waar ze regelmatig samenkomen en rondhangen. Ze zorgen bewust of onbewust voor (geluids)overlast en hinder, maken zich incidenteel schuldig aan kleine vernielingen en provoceren omstanders. De jongeren zijn echter goed aanspreekbaar op hun gedrag. Verder is in deze groepen soms sprake van alcoholgebruik, maar vooral softdrugs is

populair. Daarnaast is er een lichte neiging zich te verzetten tegen openbaar gezag. Deze jongeren gedragen zich redelijk binnen de grenzen van het hanteerbare, hoewel er wel tekenen van verval zichtbaar zijn. Uit onderzoek van Beke en collega's is gebleken dat de hinderlijke jeugdgroepen meestal tussen de 10 en 20 overwegend Nederlandse jongens telt. De meeste jongeren zijn tussen de 13 en 16 jaar en het grootste deel hiervan gaat naar school (toenmalige VBO en MAVO). De overige jongeren hebben een baantje. Hinderlijke groepen kennen weinig samenhang en sturing. Jongeren hebben vaak veel contacten buiten de groep en nieuwelingen worden makkelijk toegelaten (Beke et al., 2003).

Overlastgevende jeugdgroepen hebben zowel verschillen als overeenkomsten met hinderlijke en criminele groepen. Zo is deze groep minder wijkgebonden door activiteiten als uitgaan en nadrukkelijker aanwezig dan hinderlijke groepen. Deze groep jongeren treedt namelijk af en toe provocerend op, valt voorbijgangers wel een lastig door hen uit te schelden of te intimideren, brengt regelmatig vernielingen aan en gaat geweld niet uit de weg. Deze handelingen worden bewust gepleegd en de jongeren doen hun best niet gepakt te worden. Verder hebben de overlastgevende jongeren bewust een antisociale houding en koesteren deze. Zij komen dan ook regelmatig in aanraking met de politie en krijgen vaker een Haltstraf, boete of zelfs gevangenisstraf. Daarnaast vertonen jongeren uit deze groep vaak beginnende problemen als overmatig drugs- of alcoholgebruik, wat openlijke geweldpleging en lichte mishandeling als gevolg kan hebben. Bovendien zijn deze jongeren minder goed te corrigeren dan de jongeren uit de hinderlijke jeugdgroepen. Qua omvang lijken de groepen op de hinderlijke jeugdgroepen, de leeftijd ligt een fractie hoger en het opleidingsniveau een fractie lager. In de overlastgevende groepen komen meer jongeren voor die hun school vroegtijdig verlaten hebben en geen baantje hebben, en dus werkloos zijn. Verder hebben de jongeren in deze groepen uiteenlopende etnische achtergronden. Mede door de werkloosheid en door minder rooskleurige maatschappelijke perspectieven speelt de groep een centrale rol in het leven van de overlastgevende jongeren. De groep is dan ook hechter en stabiel en er is weinig instroom (Beke et al., 2003).

In *criminele jeugdgroepen* is sprake van een verbreding en een verschuiving van criminaliteitsvormen. Zo scoren deze groepen het hoogst op alle vormen waar de hinderlijke en de overlastgevende groepen ook mee scoren en daarnaast is er sprake van zwaardere criminaliteit, zoals handel in drugs, geweldpleging en geweldpleging met diefstal. Daarnaast wordt er veel alcohol en drugs gebruikt en draagt de meerderheid van de jongeren een wapen bij zich dat in voorkomende gevallen gebruikt wordt. Verder is het motief om criminaliteit te plegen veranderd. Waar overlastgevende groepen criminaliteit plegen voor de kick of

vanwege het aanzien, plegen jongeren uit criminele jeugdgroepen criminaliteit om er financieel voordeel mee te doen. Zij wegen de risico's af tegen de pakkans en er is sprake van toenemende professionaliteit. Niet verbazingwekkend is dit ook de groep met de meeste politie- en justitiecontacten. Veel jongeren hebben naast geldboetes (on)voorwaardelijke vrijheidsstraffen gehad. Het gebied waarin criminele groepen opereren is het grootst in vergelijking met de andere twee groepen. Er wordt namelijk op regionaal en soms op landelijk gebied geopereerd. Tevens is de omvang van de groepen het grootst. De criminele groepen uit het onderzoek van Beke en collega's bestonden uit ongeveer 30 mensen. De spreiding in leeftijd is breed, namelijk vanaf 12 jaar tot in de 20. Verder is het opleidingsniveau van deze jongeren extreem laag. Veel van hen zijn naar speciaal onderwijs gegaan, hebben school vroegtijdig verlaten en zijn spijbelaars. Er is daarnaast grote werkloosheid onder jongeren in deze groepen. Verder is deze jeugdgroep vaak verdeeld in subgroepjes met leiders, is er sprake van een hechte structuur en zijn er duidelijke vormen van organisatie. Het grootste gedeelte van de criminele groepen is etnisch gemengd (waaronder autochtonen) of bestaat helemaal uit allochtonen (Beke et al., 2003).

In de hierboven beschreven groepen gaat het 'hangen' samen met overlast. Er zijn echter ook jongeren die de straat alleen gebruiken als ontmoetingsplek om met vrienden te kletsen (RMO, 2008). Deze jongeren hangen wel, maar niet op een vervelende manier. De jongeren kunnen zich zelfs aan bewoners ergeren die het vervelend vinden dat de jongeren zich op straat bevinden (Elhadioui, 2008). Er is bij deze groep dus geen sprake van noemenswaardige hinder of overlast. Om deze reden onderscheiden Noorda en Veenbaas (2006) en de RMO (2008) naast de hinderlijke, overlastgevende en criminele jeugdgroepen ook *aanvaardbare jeugdgroepen*. In de aanvaardbare jeugdgroepen begeven zich jongeren die zich gedragen binnen de normen die de sociale omgeving stelt (Noorda & Veenbaas, 2006; RMO, 2008).

De toevoeging van de aanvaardbare hangjongeren geeft aan de ene kant de verscheidenheid aan hangjongeren weer. Aan de andere kant is het ook merkwaardig dat jongeren die gewoon met elkaar op straat staan meteen een benoeming krijgen als aanvaardbare hangjongeren. Een term die aangeeft dat de jongeren acceptabel zijn, alsof zij er net mee door kunnen. Dit wekt de indruk dat jongeren elkaar niet meer op straat kunnen ontmoeten en in een groepje kunnen kletsen, zonder dat zij het stempel (aanvaardbare) hangjongeren op zich krijgen. Door de negatieve sfeer rond de term hangjongeren, worden jongeren die zich op straat bevinden om elkaar te ontmoeten, onnodig als problematisch beschouwd. Het negatieve imago van de term

hangjongeren verspreidt zich zo over meer jongeren, waardoor het probleem groter wordt gemaakt dan het werkelijk is (Elhadioui, 2008).

Verder wordt door de categorisering van de groepen de indruk gewekt dat de verschillende groepen strikt gescheiden van elkaar zijn. In de praktijk is echter vaak sprake van een mix van de verschillende groepen jongeren. De kenmerken van de groepen hebben vaak betrekking op de kern van de jeugdgroepen (Noorda & Veenbaas, 2006).

Rondhangen constructief bekeken

Hazekamp verzette zich in 1985 al tegen het negatieve imago van rondhangende jongeren. Hij is één van de weinige auteurs die het rondhangen van jongeren normaliseert. Volgens hem is rondhangen een manier van tijdverdrijf en “een activiteit waarmee jongeren in alle sociale lagen van oudsher zèlf tijd en ruimte structureren” (Hazekamp, 1985, p. 131). Hij ziet het hangen als “component van het onder-elkaar-zijn, waarin een afwisseling plaats vindt van het niets-doen en het scheppen van spannende ‘gebeurtenissen’” (p. 131). In zijn definiëring heeft Hazekamp geen negatieve connotatie van het rondhangen opgenomen (Hazekamp, 1985).

Ook in recentere literatuur zijn voorbeelden te vinden van onderzoekers die vooral de positieve elementen van het rondhangen belichten. Zo wordt rondhangen door De Bil (2004) gezien als een manier om essentiële ontwikkelingstaken te vervullen. Jongeren leren namelijk hoe ze sociale contacten moeten aangaan en onderhouden, hoe ze met ouders, leraren en opvoeders moeten omgaan en ze ontdekken intimiteit en seksualiteit. Verder leren ze onderhandelingsvaardigheden van elkaar en daarnaast leidt het hangen tot het vormgeven van een veranderende houding bij het invullen van vrije tijd en ten opzichte van ouders (De Bil, 2004). Volgens Crowhurst-Lennard en Lennard (2000) geeft rondhangen bovendien de mogelijkheid om andere mensen in het sociale leven te observeren en er zelf in te participeren. Hierdoor zien de jongeren hoe anderen zich gedragen en hoe zij onenigheden oplossen zonder dat dit uit de hand loopt. Tevens wordt uitdagend gedrag beschouwd als behorend tot de ontwikkeling van jongeren (Noorda & Veenbaas, 2006). Jongeren experimenteren en verkennen hun grenzen en kunnen volgens De Bil (2004) niet weten waar de grens ligt als zij hier nooit overheen gegaan zijn.

Redenen voor het ervaren van overlast

Rondhangen brengt volgens bovenstaande auteurs dus positieve ontwikkelingen met zich mee, maar zoals eerder beschreven hangt er vaak toch een negatieve sfeer rond het thema hangjongeren. Wat zijn hier de redenen voor? De volgende vraag zal hier beantwoord

worden: *Hoe komt het dat mensen hangjongeren ook als probleem kunnen ervaren?* Om deze vraag te beantwoorden is het belangrijk te realiseren dat voor het ervaren van problemen minimaal twee partijen nodig zijn. Een partij die gedrag produceert en een partij die dit gedrag als probleem ervaart. Het is hierom belangrijk te kijken naar hoe de omgeving van de hangjongeren tegen hangende jeugdgroepen aankijkt.

Allereerst kan een groep rondhangende jongeren een gevoel van onveiligheid teweegbrengen bij voorbijgangers en omwonenden. Deze gevoelens kunnen terecht zijn wanneer de jongeren voorbijgangers bedreigen, uitschelden of intimideren en vernielingen aanrichten. Hangjongeren geven echter niet altijd overlast. Maar ook wanneer zij onschuldig over straat flaneren, kunnen anderen hen als bedreiging ervaren. Er is dan sprake van irreële angst- en onveiligheidsgevoelens (RMO, 2008).

Multiculturaliteit speelt hierin ook een rol volgens Warmenbol en Goossens (2006). Autochtonen ervaren sommige gewoonten en gebruiken van allochtonen namelijk als vreemd, waardoor allochtonen, en met name de jongeren onder hen, in een negatief daglicht verzeilen. Bovendien wijzen Warmenbol en Goossens erop dat de samenleving veroudert en dat het vooral de oudere mensen zijn die het moeilijk vinden zich aan te passen aan nieuwe situaties en aan 'vreemde' mensen. Het zijn dan ook vaak oudere mensen die zich snel onzeker, bedreigd, onveilig en angstig voelen in de buurt van (allochtone) jongeren. Deze onaangename gevoelens kunnen gemakkelijk leiden tot negatieve beeldvorming en negatieve reacties ten aanzien van hangjongeren en hun jeugdcultuur.

Verder hangt het van de geldende normen en waarden en van de mate van tolerantie van personen af of zij hangjongeren als probleem beschouwen of niet. Het tolerantieniveau wordt mede bepaald door de verwachtingen en eisen die mensen hebben over het gedrag van jongeren. Het lijkt erop dat burgers steeds hogere eisen en verwachtingen hebben ten aanzien van behoorlijk gedrag van de jeugd. Hierdoor zijn ze in toenemende mate gevoelig voor verscheidene vormen van overlast (Martineau, 2006; RMO, 2008). Volgens Martineau zijn Nederlanders vrijgevochten individualisten die op hun vrijheden en rechten staan. Zo vinden Nederlanders dat ze recht hebben op een prettige leefomgeving, goede behuizing, groene ruimten en schone publieke ruimten. Wanneer deze zaken in het geding komen, kan dit als gevolg hebben dat burgers zich steeds minder tolerant opstellen, waardoor er nauwelijks ruimte meer is voor onschuldig hanggedrag (Martineau, 2006). Daarnaast vinden veel mensen rondhangen zinloos en verspilling van tijd (Hall, Coffey & Williamson, 1999; Hunt & Laidler, 2001). Men zou liever zien dat jongeren actief participeren in de samenleving door mee te doen, mee te praten en mee te beslissen in het sociale en politieke leven.

Volgens Martineau (2006) brengen, naast de verwachtingen over leefbaarheid, een verhoogd niveau van individualisering en de uitbreiding van de verzorgingsstaat (sinds de jaren '60) een negatieve reactie op hangjongeren teweeg. Individualisme legt een accent op persoonlijke vrijheid, waardoor mensen geloven dat zij in staat moeten zijn om te leven en te ontwikkelen langs de eigen gemaakte keuzes. Verder wordt verwacht dat de sociale verzorgingsstaat deze keuzes steunt en sociale problemen oplost. De frustraties komen volgens Martineau bij volwassenen op wanneer zij geconfronteerd worden met de beperkingen van de sociale verzorgingsstaat om de sociale en ruimtelijke orde te garanderen en met de beperkingen van hun eigen vermogen om een volledig geïndividualiseerd leven te leiden. Wanneer zij met hangjongeren in aanraking komen wordt dit ervaren als een niet nagekomen belofte van de staat om te voorzien in alle behoeften en als een inbreuk op persoonlijke vrijheid. Contacten tussen volwassenen en hangjongeren vinden namelijk vaak plaats in woonwijken, waar volwassenen wensen rust te vinden en ook vinden dat ze daar recht op hebben. De overheid kan hen dit echter niet garanderen, wat frustraties opwekt. Conflicten tussen volwassenen en hangjongeren kunnen ook plaatsvinden op andere plaatsen, zoals een winkelcentrum, een station of bij een bushokje. Dit zijn echter ook plaatsen waarvan volwassenen verwachten dat publieke en private autoriteiten orde handhaven (Martineau, 2006).

Hangjongeren kunnen verder als probleem worden beschouwd doordat rondhangen in bepaalde publieke ruimten kan leiden tot een territoriumstrijd. Dit is een strijd tussen de hanggroep en andere groepen of functies die op dezelfde ruimte aanspraak maken. Dit kunnen winkeliers zijn die er niet blij mee zijn wanneer jongeren voor hun winkel staan, maar ook kinderen op een speelveldje die niet kunnen spelen doordat jongeren de speeltoestellen als hangplek gebruiken (Vercaigne, Walgrave, Mistiaen & Kesteloot, 2000). Daarnaast kan ook de straat gezien worden als publieke ruimte waar mensen jongerengroepen niet graag zien ophouden. Dresen-Coenders, Hazekamp en Van Hessen (1991) geven hier als verklaring voor dat de straat steeds meer de functie heeft gekregen als doorgangsgebied, waardoor de functie van de straat als ontmoetingsplek verdwijnt. Groepen jongeren die op straat rondhangen vallen daardoor meer op en worden hierdoor snel als storend ervaren.

Een andere reden waarom het hanggedrag van jongeren tot zorgen kan leiden is dat hangen niet alleen een probleem hoeft te zijn voor omwonenden of voorbijgangers, maar ook voor de jongeren zelf een probleem kan zijn of worden. Uit verschillende onderzoeken is namelijk gebleken dat hangjongeren op latere leeftijd een groter risico lopen in de criminaliteit te belanden dan jongeren die niet hangen (Malone & Hasluck, 1998; Nagin & Tremblay, 1999).

Samenvattende conclusie

Hangjongeren kunnen in sommige gevallen een reëel probleem vormen, bijvoorbeeld wanneer zij voorbijgangers lastigvallen of wanneer er een territoriumstrijd ontstaat. Er zijn echter ook gevallen waarin deze jongeren onterecht als probleem worden beschouwd en alleen hun aanwezigheid op straat al als storend wordt ervaren. Het is duidelijk geworden dat irreële angstgevoelens, de mate van tolerantie, geldende normen en waarden en ontwikkelingen als verwachtingen over de leefbaarheid, toegenomen individualisme, uitbreiding van de verzorgingsstaat en multiculturalisme beïnvloeden in hoeverre mensen hangjongeren als probleem beschouwen. De vraag die vervolgens opkomt is of dit ook de reden is van de jongeren om zich op straat te begeven. Hangen zij op straat rond om te provoceren of liggen er andere redenen te grondslag aan hun aanwezigheid op straat?

Motieven voor het hangen op straat

Uit bovenstaande is gebleken dat er verschillende visies bestaan ten aanzien van hangjongeren. Sommige mensen hebben namelijk geen problemen met de rondhangende jongeren op straat en zien soms zelfs positieve ontwikkelingen die voort kunnen vloeien uit het hanggedrag. Anderen storen zich aan deze jongeren en ondervinden overlast van hen. Alleen de aanwezigheid van hangjongeren kan hier al aanleiding voor zijn. Maar wat zijn de redenen van de jongeren zelf om op straat te hangen? Er is namelijk ook gebleken dat er niet gesproken kan worden over dé hangjongere. Een logisch gevolg hiervan is dat er ook niet kan worden gesproken over dé reden van deze jongeren om op straat te hangen (RMO, 2008). De volgende vraag zal daarom beantwoord worden: *Waarom hangen jongeren op straat?* In de bestudeerde literatuur komen verschillende motieven naar voren van jongeren om tijd te spenderen in groepen op straat.

Volwassenenvrije eigen ruimte

In zijn boek over rondhangen schreef Hazekamp (1985) dat jongeren een soort zone van vrijheid willen toe-eigenen. Een eigen ruimte op straat kan namelijk als trefpunt fungeren om vrienden te ontmoeten zonder een afspraak met ze te maken (Hall et al., 1999; Hazekamp, 1985). Vrienden zijn belangrijk, want jongeren hunkeren naar sociaal contact (Crowhurt-Lennard & Lennard, 2000). Met andere jongeren kunnen ze ervaringen en ideeën delen over de omgang met ouders, opvoeders en leraren. Zo doen ze onderhandelingsvaardigheden op en met vrienden kunnen ze experimenteren met sociale contacten, vriendschappen en intimiteit (De Bil, 2004). Volgens de RMO (2008) en Eggleston (2000) ervaren jongeren daarnaast

ontspanning wanneer zij zich met vrienden op straat begeven. Ze ontmoeten en observeren elkaar, kletsen samen en maken plezier.

Een andere reden waarom jongeren een eigen plek in de openbare ruimte willen is dat zij zo hun vrije tijd kunnen besteden zonder toezicht of regels van volwassenen (De Bil, 2004; Hall et al., 1999; Hazekamp, 1985; Pavis & Cunningham-Burley, 1999). Op school en thuis staan de jongeren altijd onder controle van volwassenen en op straat kunnen zij hier aan ontsnappen (Hall et al., 1999; Valentine, 2004).

Identiteit en waardering

Jongeren hangen daarnaast in groepen op straat omdat zij een sterke behoefte aan erkenning door leeftijdsgenoten voelen. Zij willen graag gewaardeerd en geaccepteerd worden in een groep, wat bovendien bijdraagt aan een positief zelfbeeld. Om deze erkenning en waardering te krijgen in een groep, ontwikkelen jongeren zelf groepswaarden. Deze groepswaarden bepalen welk gedrag waardering verdient (De Jong, 2007). Verder is het uiterlijk belangrijk om indruk te maken, zowel op mannelijke leeftijdsgenoten als op leeftijdsgenoten van het andere geslacht. Kleding en stijl zijn namelijk gerelateerd aan peerstatus en seksuele aantrekkelijkheid (Pavis & Cunningham-Burley, 1999). Uit participatief observatieonderzoek van Pavis en Cunningham-Burley (1999) is gebleken dat jongeren bij voorkeur merkkleding dragen en bovendien regelmatig aan elkaar vertellen hoeveel de kleding hen heeft gekost.

Het samenkomen in groepen op straat geeft jongeren bovendien het gevoel 'erbij-te-horen' (Eggleston, 2000; Hall et al., 1999; RMO, 2008; Soares, 2000). Verder zorgt het voor een band met elkaar die hen een groepsidentiteit geeft (Hall et al., 1999; Soares, 2000). Deze groepsidentiteit geeft jongeren een sterk zelfbeeld, verhoogt het zelfvertrouwen en beïnvloedt de persoonlijke identiteit (Santrock, 2007; Soares, 2000). Volgens de sociale identiteitstheorie van Tajfel en Turner (1979) is de identiteit van een persoon namelijk afhankelijk van de sociale categorieën waarbij hij behoort. In de maatschappij bestaan verschillende sociale categorieën, welke een bepaalde status en macht worden toegekend. Mensen ontlenen hun identiteit deels aan het behoren tot een bepaalde sociale categorie en de waardering die zij hieraan toekennen. Plaatsing van zichzelf (en anderen) in sociale categorieën wordt categoriseren genoemd. Hierdoor ontstaan processen van in- en uitsluiting. Doordat een hanggroep zichzelf tot de *ingroup* rekent en andere groepen tot de *outgroups*, onderscheidt de groep zich van andere groepen (Chrysochoou, 2004).

Veiligheid en steun

Het laatste motief van jongeren om in groepen op straat te hangen is hun behoefte naar veiligheid en steun. Vooral in een achterstandsbuurt waar jongeren hun omgeving als onveilig ervaren, kan een groep de jongere een veiliger gevoel geven. De jongere moet namelijk steeds rekening houden met de mogelijkheid dat hij gepest, bestolen of uitgedaagd wordt. Hij let daarom voortdurend op zijn spullen en op het risico van een fysieke aanval, maar wil ook zeker geen gezichtverlies lijden. Een jongere alleen kan de voortdurende dreiging van diefstal en geweld het hoofd niet bieden, terwijl dit waarschijnlijk wel kan wanneer hij deel uitmaakt van een groep. Een jongere heeft dan een veiliger gevoel, omdat hij beschikt over een 'back-up' voor het geval hij in een conflict belandt (Eggleston, 2000; De Jong, 2007). Een groep kan dus hulp en ondersteuning bieden als een jongere geconfronteerd wordt met problemen (RMO, 2008).

Kenmerken van de omgeving

Bovengenoemde motieven om op straat te hangen bestaan uit de behoeften van de jongeren zélf. De jongeren hebben behoefte aan een volwassenenvrije eigen ruimte, aan een identiteit en waardering en aan veiligheid en steun. Vrienden en de straat kunnen deze behoeften bevredigen. Er zijn echter ook kenmerken van de omgeving van de jongeren die er toe bijdragen dat jongeren op straat hangen.

Ouders

Volgens De Jong (2007) is het samen doorbrengen van tijd op straat een gevolg van de condities waaronder de jongeren thuis opgroeien. Uit zijn onderzoek onder Marokkaanse jongens in probleebuurt in Amsterdam is gebleken dat ervaren problematische thuissituaties ertoe bijdragen dat jongeren hun vrije tijd grotendeels op straat willen doorbrengen (De Jong, 2007). Hierbij kan gedacht worden aan te kleine behuizing en aan ouders die hun zonen de straat op sturen om zelf rust te krijgen (Van Gemert, 2002; Hakkert, 1998; De Jong, 2007; RMO, 2008).

Daarnaast heeft de opvoedstijl die ouders hanteren invloed op het gedrag van jongeren. Bij een permissieve opvoedstijl worden bijvoorbeeld weinig eisen aan kinderen gesteld en hebben ouders weinig interesse in hun kinderen (Santrock, 2007). De tolerantie is groot, terwijl er weinig controle en toezicht is. De banden in gezinnen waar een permissieve opvoedstijl wordt gehanteerd zijn bovendien zwak en er is weinig gezinscohesie. De kinderen zoeken daarom hun heil vaak buiten het gezin. Tevens kan een verwaarlozende opvoeding er

toe leiden dat jongeren hun vrije tijd op straat willen doorbrengen. Deze jongeren krijgen namelijk weinig liefde en genegenheid van hun ouders en hun ouders stellen weinig regels en grenzen. De jongeren worden hierdoor aan hun lot overgelaten (Nederlands Jeugdinstituut, n.d.). Hoe minder ouders op de hoogte zijn van waar hun kinderen zijn, wat zij doen en met wie zij hun tijd doorbrengen, hoe meer de kinderen hun gang kunnen gaan. Dit kan bevorderen dat jongeren de straat op gaan (Laird, Pettit, Bates & Dodge, 2003).

Volgens Claes en collega's (2005) bestaat er ook een verband tussen het gebrek aan ouderlijk toezicht, de aanwezigheid van een permissieve opvoedstijl en het ontbreken van het stellen van grenzen enerzijds en het gebruiken van alcohol en drugs anderzijds. De manier van opvoeden kan dus ook een verklaring geven voor het gebruik van alcohol en (soft)drugs onder hangjongeren.

Naast het gebrek aan toezicht en controle kan tevens een hoge mate hiervan er voor zorgen dat jongeren tegen de wil van ouders in op straat gaan hangen. Wanneer jongeren sterk gecontroleerd worden en in het toezicht worden gehouden van ouders, kan hen dit namelijk verleiden hier tegen in te gaan uit rebellie (Chassin, Presson, Sherman, Montello & McGrew, 1986; Lowe & Sibley, 1991). Volgens Elling-De Boer (1999) maakt het verder uit of de strakke controle gepaard gaat met uitingen van gebrek aan liefde, vijandigheid, afwijzing van het kind en sterke negatieve kritiek. Dit versterkt namelijk de neiging van jongeren om zich te verzetten tegen ouders met een hoge mate van striktheid.

Volgens Patterson (1992) is nog een ander aspect van de opvoeding van belang, namelijk het bekrachtigen van negatief gedrag van het kind. Wanneer hier sprake van is zal het kind op latere leeftijd sociale settings zoeken waarin hij een maximum aan sociale bekrachtigingen ontvangt. Het aansluiten bij jongerengroepen op straat kan hierdoor bevorderd worden (Dishion, Patterson, Stoolmiller & Skinner, 1991; Patterson, 1992).

Verder blijken ouders het hangen op straat niet altijd te ontmoedigen, omdat zij het belangrijk vinden voor de ontwikkeling van het kind. Op straat leren kinderen namelijk zelfstandig te zijn en zonder toezicht van hun ouders kunnen ze experimenteren. Daarnaast gaan de meeste ouders ervan uit dat hun kinderen zich gedragen op straat en deugdzaam zijn (RMO, 2008).

School

Door de anonimiteit en massaliteit op scholen krijgen jongeren het gevoel dat ze niet meetellen en dat niemand ze zal missen wanneer ze niet naar school toe gaan. Verder maakt de interne sociale structuur van scholen het lastig om problemen als spijbelgedrag te

signaleren en interventies uit te voeren om jongeren in het onderwijs te houden. Nog lastiger is het voor scholen om wat te doen aan de invulling van de vrije tijd door hun leerlingen. Bovendien is er vaak geen sprake van een cultuur op school waar de leerlingen op het rechte pad worden gewezen. Wanneer jongeren niet naar school toe gaan hebben zij vaak veel vrije tijd en bestaat de kans dat zij uit verveling op straat gaan hangen (RMO, 2008).

Buurthuizen en verenigingsleven

Een ander veelgenoemd argument is dat jongeren op straat hangen uit verveling, doordat er weinig andere alternatieven zijn. Verschillende auteurs stellen dat er een tekort is aan vrijetijds mogelijkheden voor jongeren (Hakkert, 1998; Hall et al., 1999; De Jong, 2007; Vercaigne et al., 2000; Warmenbol & Goossens, 2006), zoals het beoefenen van een sport, het bezoeken van een jongerencentrum of andere boeiende activiteiten (Hakkert, 1998). Volgens Warmenbol en Goossens (2006) is er, voornamelijk in probleebuurtten, sprake van een slechte afstemming van de ruimtelijke omgeving en de jongeren. Er is weinig ruimte beschikbaar voor jongeren om hun vrije tijd te kunnen besteden, wat problematisch is aangezien jongeren zich focussen op hun vrije tijd. Het recreatieaanbod is vaak te beperkt en niet aangepast op behoeften van jongeren (Warmenbol & Goossens, 2006). Daarnaast spreekt het RMO over problemen met het invullen van vrije tijd. Niet alle jongeren blijken in staat hun vrije tijd na school of werk zinvol in te vullen. Wanneer de jongeren niet of nauwelijks naar school gaan en geen werk hebben, blijft er helemaal veel vrije tijd over. Door het tekort aan alternatieven, de behoefte aan vermaak (De Jong, 2007) en door problemen met het invullen van vrije tijd voelen jongeren zich min of meer gedwongen rond te hangen in publieke ruimten om een ontmoetingsplaats te veroveren. Aangezien er weinig anders voor hen te doen is, is dit hun manier om hun vrije tijd door te brengen (Hakkert, 1998; De Jong, 2007; Vercaigne et al., 2000; Warmenbol & Goossens, 2006). Binken (2006) wijst er op dat jongeren het gebrek aan alternatieven soms zelfs gebruiken als legitimering voor het veroorzaken van hinder en overlast.

Naast het tekort aan alternatieve vrijetijds mogelijkheden kan het niet deelnemen aan het verenigingsleven ook een gevolg zijn van de financiële positie van de jongeren (Emmelkamp, 2004; Hall et al., 1999; Warmenbol & Goossens, 2006). Voor sommige jongeren is het bijvoorbeeld moeilijk geld op te brengen om naar de sportschool te gaan of lid te worden van een vereniging (Emmelkamp, 2004). Volgens Warmenbol en Goossens (2006) zijn het vooral kansarme jongeren die de tekorten in alternatieve vrijetijds mogelijkheden ervaren. Volgens hen zijn de bestaande voorzieningen vaak gecommmercialiseerd en gericht op

kapitaalkrachtiger middenklassenpubliek, waardoor het voor deze jongeren financieel onaantrekkelijk is er aan deel te nemen. Ook kan de reisafstand hierin een rol spelen.

Verder zijn er ook te weinig goed opgeleide jongerenwerkers en zijn veel projecten van het jongerenwerk niet structureel, waardoor het moeilijk is personeel te werven en vast te houden. Bovendien bestaat het risico dat projecten worden afgeschaft wanneer de problemen zijn opgelost. Het gevolg hiervan is dat de jongeren dan weer op straat komen te staan en daar hun vrije tijd gaan doorbrengen (Pouw, 2007). Bovendien sluit het aanbod van buurthuizen niet altijd aan bij de vraag van de jongeren. Jongeren willen bijvoorbeeld drank en drugs gebruiken wat in de buurthuizen niet is toegestaan. Verder is in de buurthuizen sprake van toezicht, wat de jongeren juist proberen te vermijden in hun vrije tijd. Jongeren denken daarnaast dat er bij voorbaat van wordt uitgegaan dat zij voor overlast zullen zorgen en voelen zich daardoor niet altijd welkom. In sommige gevallen hebben de jongeren wel een punt. Er zijn namelijk buurthuizen die maar één dag in de week open zijn of alleen overdag en nauwelijks faciliteiten hebben. Hier hebben de jongeren weinig aan (Hall et al., 1999; Malone & Hasluck, 1998; RMO, 2008).

Arbeidsmarkt

De meeste hangjongeren zitten of zaten op schooltypen van de lagere niveaus (De Bil, 2004; Beke et al., 2003). Werken is dus niet altijd aantrekkelijk voor hen, omdat het beroepsperspectief beperkt is. Jongeren worden ook niet altijd goed behandeld op de werkplek of er wordt niet geïnvesteerd in hun ontwikkeling. Het gevolg hiervan is dat werken geen meerwaarde meer heeft voor jongeren en zij hun vrije tijd liever besteden aan 'leukere' activiteiten (RMO, 2008).

Samenvattende conclusie

Naast de behoeften van jongeren zelf naar een volwassenenvrije eigen ruimte, naar identiteit en waardering en naar veiligheid en steun, kunnen kenmerken uit de omgeving reden zijn voor het rondhangen op straat. Ouders, school, buurthuizen en verenigingsleven en de arbeidsmarkt kunnen hier aanleiding toe geven. Jongeren kunnen dus verschillende redenen hebben om hun vrije tijd op straat te besteden.

Overlastgevend en hinderlijk gedrag

Naast de verschillen in motieven voor het rondhangen zijn er, zoals de groepsindeling van Beke en collega's ook stelt, verschillen in het gedrag van hangjongeren en hanggroepen. Het

is echter nog niet duidelijk waarom het onschuldige hanggedrag van sommige hangjongeren uit de hand loopt en leidt tot hinder en overlast. De volgende vraag zal daarom hier beantwoord worden: *Waarom leidt hanggedrag bij sommige jongeren tot hinderlijk of overlastgevend gedrag?*

Volgens de RMO (2008) kan gedrag verklaard worden door de interactiepatronen tussen de hangjongeren en hun omgeving, zo ook hinderlijk en overlastgevend gedrag. Dit betekent dat niet alleen de hangjongeren, maar ook hun omgeving van invloed zijn op buurtconflicten (RMO, 2008). Ook Van Gemert (2002) kijkt naar botsingen tussen de hangjongeren en hun omgeving. Hij spreekt van groepsdynamische processen. Dit zijn processen binnen een hanggroep of tussen een hanggroep en hun omgeving die een bepaalde uitkomst hebben zonder dat daar bewust op is aangestuurd. Hanggroepen kiezen dus niet helemaal hun eigen weg, maar worden gestuurd door botsingen met hun buitenwereld. Zonder deze buitenwereld zouden zij zich anders gedragen en zou tevens de afloop van conflicten anders zijn (Van Gemert, 2002).

Aangezien de omgeving van de jongeren een belangrijke rol speelt in het verklaren van overlastgevend gedrag, worden hieronder verschillende partijen besproken die in interactie met de jongeren aanleiding kunnen geven tot overlastgevend gedrag.

Ouders

Ouders van de jongeren hebben een grote invloed op de manier waarop de jongeren zich gedragen. Ouders willen hun kinderen meestal een goede opvoeding geven, maar worden hierin beperkt door verschillende omstandigheden. De sociaaleconomische status van een gezin kan bijvoorbeeld gerelateerd zijn aan risicofactoren die ertoe kunnen leiden dat de kinderen afwijkend gedrag vertonen. Wanneer ouders namelijk te maken hebben met armoede en werkloosheid en leven in een onveilige context, creëren zij angst en wantrouwen. Dit heeft vaak als gevolg dat zij autoritair en bestraffend optreden naar hun kinderen (Kleijwegt, 2005; Van Lieshout, Van der Meij & De Pree, 2007; De Winter, 2006). Daarnaast kunnen financiële problemen leiden tot depressieve klachten bij de ouders. Ouders vertalen dit gevoel van machteloosheid en apathie in negatief opvoedgedrag, zoals autoritair en straffend optreden en een minder responsieve en warme opvoeding (Van Lieshout et al., 2007). Een autoritaire opvoeding maakt de kinderen echter alleen maar agressiever, doordat ze niet weten hoe ze zich moeten gedragen in situaties zonder toezicht (Stevens, Vollebergh, Pels & Crijnen, 2005).

Wanneer het gezin een niet-westerse achtergrond heeft, kunnen er specifieke problemen optreden die leiden tot overlastgevend gedrag bij de kinderen. Sommige allochtone ouders voelen zich vaak behandeld als tweederangsburgers en vinden Nederland boos en gevaarlijk. Zij trekken zich daarom terug uit de maatschappij. Ze zijn hierdoor minder geneigd hun kinderen te straffen als zij zich schuldig maken aan kleine vergrijpen (Kleijwegt, 2005; De Winter, 2006). Verder zijn allochtone ouders vaak niet goed op de hoogte van wat mag en kan in de Nederlandse samenleving. Jongeren hebben hierdoor de mogelijkheid hun ouders een onjuist beeld voor te schrijven van wat normaal is in Nederland (RMO, 2008). Op deze manier kunnen zij hun ouders laten geloven dat overlastgevend gedrag niet wordt afgekeurd, waardoor ouders hier ook niet tegen optreden.

Jongeren van de derde generatie migranten hebben vaak niet meer te lijden onder de processen van migratie en (gebrekkige) integratie van hun ouders (De Jong, 2007; Eldering, 2006). Wat bij deze generatie van belang is, is dat deze jongeren vaak relatieve achterstand en deprivatie ervaren doordat hun ouders een sociaaleconomische achterstand en een lage maatschappelijke positie hebben (Bovenkerk, 1994). Door deze marginale positie in de samenleving voelen de jongeren zich achtergesteld en zij beschikken tevens over minder mogelijkheden en middelen om uit deze lage maatschappelijke positie te komen. Overlastgevend en hinderlijk gedrag is een alternatieve manier voor de jongeren om sociale status te verwerven en succes te behalen (De Jong, 2007). Volgens de deprivatietheorie komt dit gedrag vooral voor wanneer er een grote discrepantie bestaat tussen de wensen en behoeften van mensen en hun werkelijke mogelijkheden (Kilias, 1989).

Een andere verklaring wordt gegeven door Junger (1990). Zij verklaart delinquent gedrag onder jongeren door de relatief grote vrijheid op straat die zij krijgen van hun ouders. De jongeren kunnen veel tijd buitenshuis doorbrengen met weinig ouderlijk toezicht en weinig gedragscorrecties van volwassenen. Hierdoor zijn zij minder betrokken bij de samenleving en leren zij onvoldoende belang hechten aan het vertonen van conventioneel gedrag. Een verklaring voor het gebrek aan toezicht van de Marokkaanse ouders ligt in verkeerde verwachtingen die sommigen van hen hebben over de sociale controle die buitenstaanders als politie, winkeliers, burens en onderwijzers zouden uitoefenen. De verwachting dat anderen hun kinderen in de gaten houden zou gebaseerd zijn op het leven in Marokkaanse plattelandgemeenschappen (De Jong, 2007).

Groepsleden

Verklaringen voor het hinderlijke en overlastgevende gedrag van hanggroepen kunnen worden gezocht in de interactie die de jongens hebben met elkaar. Er wordt hierbij vanuit gegaan dat delinquent gedrag wordt aangeleerd in de groepen die de jongens met elkaar vormen. De bekendste theorie op dit gebied is de differentiële associatietheorie van Sutherland (1947). Volgens Sutherland worden opvattingen en houdingen aangeleerd in de context van persoonlijke en intieme groepen. Zo ook afwijkend (overlastgevend) gedrag. Naarmate een persoon meer omgaat met mensen die overlastgevend gedrag vertonen en meer blootgesteld wordt aan afwijkende houdingen en opvattingen, zal de persoon dit gedrag sneller en vaker nadoen (De Jong, 2007; Osgood, Wilson, Bachman, O'Malley & Johnston, 1996; Piquero, Gover, MacDonald, Piquero, 2005; Santrock, 2007). Osgood en collega's (1996) melden hierbij dat dit voornamelijk gebeurt wanneer er geen ouderlijk toezicht is. Tevens is uit onderzoek van Piquero en collega's (2005) gebleken dat dit meer voor jongens dan voor meisjes geldt. Verder voorspelt de differentiële associatietheorie de mate van overlastgevend gedrag uit de sociale waardering en sociale afwijzingen die een persoon verwacht van zijn vrienden (Baerveldt, Horjus & De Winter, 2008).

Moffit (1993) stelt ook dat adolescenten erg gevoelig zijn voor peerinvloed. Deze invloed kan volgens Moffit de keuzen van de jongeren op twee manieren beïnvloeden, namelijk direct en indirect. In sommige situaties maken jongeren keuzen als respons op directe druk van leeftijdsgenoten om zich op een bepaalde manier te gedragen. Daarnaast beïnvloedt het verlangen naar goedkeuring en de angst voor afwijzing van peers indirect hun keuzen (Moffit, 1993). Volgens Steinberg (2004) kunnen jongeren weinig weerstand bieden tegen druk van peers. Volgens hem wordt risicogedrag daarom ook het meest in groepen vertoond. De omstandigheid waarin de jongeren verkeren is daarbij van belang. Vooral wanneer de jongeren in een euforische stemming zijn vertonen zij meer risicogedrag, omdat ze dan extra gevoelig zijn voor het krijgen van goedkeuringen.

Een aanvulling op de differentiële associatietheorie is de sociale leertheorie. Volgens deze theorie leren personen gedrag aan door beloning, straf en imitatie. Zij stemmen hun gedrag af op reacties uit hun sociale omgeving. Wanneer een handeling wordt beloond zal de persoon het gedrag vaker vertonen en wanneer het wordt afgestraft zal het niet meer vertoond worden. Daarnaast wordt gedrag aangeleerd uit voorbeelden van anderen (Akers, 1973; De Jong, 2007). Hangjongeren zullen in dit geval overlastgevend gedrag vertonen wanneer dit gedrag complimenten, waardering en statusverhoging oplevert en conventioneel gedrag tot

statusverlaging en uitsluiting leidt (Akers, 1973; De Jong, 2007; Patterson, Dishion & Yoerger, 2000).

Een andere verklaring kan worden gevonden in de interactieve behoeften die mensen hebben en in processen van gedragsafstemming. Jongeren hebben een behoefte aan sociaal contact. In hun interacties willen zij namelijk bepaalde interactieve behoeften bevredigen, zoals bijvoorbeeld erkenning, het krijgen van waardering of het behoren tot een groep (Turner, 2002). De hangjongeren voelen drang om deze behoeften in hun hanggroep te bevredigen en zijn daarom gemotiveerd om hun gedrag af te stemmen op de verwachtingen van de groep. Dit afgestemde gedrag is echter gebaseerd op wat de jongeren veronderstellen dat de gedeelde gedragsverwachtingen zijn. De gedragsverwachtingen worden namelijk niet altijd expliciet uitgesproken. Jongeren moeten daarom uit de reacties van anderen opmaken of gedrag wordt goedgekeurd of niet. Deze eigen interpretaties zijn altijd subjectief en kunnen daarom afwijken van wat er in werkelijkheid van elkaar verwacht wordt (De Jong, 2007). Op grond van dergelijke verkeerde interpretatie kan iemand zich overlastgevend gedragen in de hoop waardering te krijgen of om gezichtverlies te voorkomen (De Jong, 2007; Weerman, 2003). Dit overlastgevende gedrag kan echter voor een andere jongen aanleiding zijn zich ook zo te gedragen. Hij veronderstelt namelijk dat dit soort gedrag waardering oplevert. Op deze manier leiden misinterpretaties tot verkeerde veronderstellingen ten aanzien van de gedragsverwachtingen binnen de groep. Zo kan onderlinge gedragsafstemming leiden tot overlastgevend groepsgedrag (De Jong, 2007).

Groepsleden kunnen elkaar verder beïnvloeden door elkaar herhaaldelijk te vertellen dat zij achtergesteld en uitgesloten worden door de samenleving. Hierdoor overtuigen ze elkaar ervan dat ze gelijk hebben en dat het goorloofd is wat ze doen. Ze rechtvaardigen hun overlastgevende gedrag dus als een daad van verzet tegen een onrechtvaardige samenleving. Vooraf aan hun daad kunnen deze rechtvaardigingen hun morele bezwaren verminderen of neutraliseren, terwijl ze achteraf als bescherming dienen (De Jong, 2007).

Andere jeugdgroepen

Volgens de sociale identiteitstheorie is de identiteit van een persoon afhankelijk van de groep waartoe hij behoort (Tajfel & Turner, 1979). Een jongere heeft er dus baat bij als zijn groep positieve reacties krijgt van andere groepen. Dit betekent namelijk dat de groep waardering krijgt en succesvol is. Een groep die beter presteert dan andere groepen en meer aanzien heeft, zorgt voor collectieve behoeftebevrediging en een waardevolle sociale identiteit voor de groepsleden. Dit heeft positieve gevolgen voor de persoonlijk identiteit. Een groep met een

lage status zorgt voor een negatieve sociale identiteit, wat gevolgen heeft voor de persoonlijke identiteit. Doordat de jongeren emotioneel afhankelijk zijn van de waarde van de groep, zullen zij hun best doen zoveel mogelijk erkenning te krijgen voor hun groep. Omdat erkenning te verkrijgen is door overlastgevend gedrag te vertonen, zullen zij zich zo gedragen (De Jong, 2007).

School

Een belangrijke risicofactor voor hinderlijk en overlastgevend gedrag is het gevoel uitgesloten te worden. Onderzoek van Vercaigne en collega's (2000) toont aan dat de school de plaats is waar de basis wordt gelegd voor sociale uitsluiting. De school is namelijk de instelling van waaruit jongeren hun maatschappelijke positie wordt toegewezen (Vercaigne et al., 2000). Dit komt overeen met onderzoek van Korf, Place, Van Vliet en Tanoglu (2007). Volgens hen worden jongeren die al vroeg in aanraking zijn gekomen met de straatcultuur op school geconfronteerd met normen die zij niet kennen uit hun opvoeding. Hierdoor bouwen zij een minderwaardigheidsgevoel op en krijgen ze het gevoel dat ze niet meetellen.

Omwonenden

De overlastgevende problemen die jongeren veroorzaken, kunnen ook verklaard worden uit de interactie die zij hebben met omwonenden. Er zijn namelijk processen die deze interactie bemoeilijken, waardoor de kans op problemen toeneemt. Jongeren stellen het vaak op prijs wanneer de omwonenden hen zelf aanspreken op overlastgevend gedrag. Veel omwonenden doen dit echter niet (RMO, 2008). Hier zijn verschillende verklaringen voor te geven. Zo knopen sommige omwonenden geen gesprek aan met hangjongeren uit angst voor geweld of represailles. Zij ontwijken de jongeren liever (Warmenbol & Goossens, 2006). Daarnaast speelt de onbekendheid met elkaar een rol. Er bestaat een grote drempel voor de omwonenden om de jongeren aan te spreken, doordat zij niet goed weten welke jongeren aanspreekbaar zijn (Blokland, 1998). Verder is het gebrek aan vaardigheden van omwonenden om een gesprek met de jongeren te voeren een verklaring voor het uitblijven van goede gesprekken. Het kan namelijk lastig zijn een gesprek te voeren met jongeren die een andere communicatiestijl hebben. Daarnaast zijn er ook omwonenden die in plaats van een goed gesprek te voeren met de jongeren direct boos zijn (De Jong, 2007). Tevens is een mogelijke verklaring dat omwonenden steeds hogere verwachtingen hebben en hogere eisen stellen aan behoorlijk gedrag. Hierdoor keuren zij zelfs onschuldig hanggedrag af. Deze intolerante houding maakt het lastig nog een goed gesprek te voeren (RMO, 2008). Daarnaast is het mogelijk dat

omwonenden het niet als hun verantwoordelijkheid zien om jongeren aan te spreken op hun gedrag. Zij verwachten dan van de politie en het jongerenwerk dat zij de jongeren corrigeren (Martineau, 2006). Tenslotte weten veel buurtbewoners niet wanneer en op welke manier zij andermans kinderen mogen sanctioneren. Doordat de buurtbewoners elkaar nauwelijks kennen weten ze niet hoe ouders of kinderen hierop zullen reageren (De Jong, 2007).

De neiging van de omwonenden om de hangjongeren te vermijden, kan leiden tot overlastgevende situaties door de jongeren. De jongeren kunnen er namelijk kwaad van worden als mensen met een boog om hen heen lopen of niks tegen ze durven te zeggen. Dit geeft hen het gevoel dat ze worden aangezien als criminelen. De frustraties die deze ervaren minachting en afwijzing met zich meebrengen, kunnen ertoe leiden dat de jongeren zich gaan afreageren op de mensen die de negatieve stigma's opleggen (RMO, 2008). Ook wanneer omwonenden direct de politie inschakelen, kan aanleiding geven voor nog meer overlast. De jongeren weten dan namelijk dat er over hen geklaagd is, terwijl zij dit onterecht vinden en boos zijn dat er niet eerst met hen zelf wordt gepraat (Van Gemert, 2002).

Doordat volwassenen weinig betrokken zijn bij de jongeren op straat en er weinig sociale controle wordt uitgeoefend om conventioneel gedrag af te dwingen, ondervinden de jongeren weinig belemmeringen in de ontwikkeling van hun deviante straatcultuur (De Jong, 2007). Zij ontvangen dan ook geen signaal dat wat zij doen niet geaccepteerd wordt in de maatschappij. Als de correctie uitblijft wanneer de jongeren bewust opzoek zijn naar confrontatie, kan dit de jongeren zelfs aanzetten om zich nog meer te gaan misdragen (RMO, 2008).

Wijk

De wijk waarin de jongeren wonen is ook een belangrijke factor die van invloed is op hun gedrag. Hoewel het leven in een achterstands- of probleebuurt niet direct impliceert dat de jongeren zich overlastgevend gedragen, is het wel een belangrijke risicofactor (Leventhal & Brooks-Gunn, 2000; Warmenbol & Goossens, 2006). Uit onderzoek is gebleken dat er verschillende wijkenmerken zijn die samenhangen met gedragsproblemen. Zo zijn de sociaaleconomische positie van wijkgenoten en de mate van doorstroming van bewoners in een wijk van invloed op deze problemen (Leventhal & Brooks-Gunn, 2000). Daarnaast zijn onveiligheid en geweld, sociale instabiliteit en verkeerd voorbeeldgedrag risicofactoren (Van Lieshout et al., 2007).

Jongeren in achterstandswijken komen van kleins af aan al in contact met verkeerd voorbeeldgedrag. Op straat wordt de jongeren vaak (indirect) duidelijk gemaakt wat er van

hen verwacht wordt. Leven volgens de straatcultuur met bijbehorend overlastgevend of delinquent gedrag is bijvoorbeeld heel normaal (RMO, 2008). De Jong (2007) onderscheidt zeven straatwaarden die positieve reacties opleveren en waarmee jongeren status en respect verdienen. Deze straatwaarden zijn 1) schijt hebben en opkomen voor jezelf, 2) loyaal zijn aan de jongens van de buurt, 3) bikkelhard zijn, 4) ballen tonen (lef tonen en uitdagingen aangaan), 5) scherp zijn, 6) draaien (succes uitstralen met geld en overdadige luxe en chickies bij de vleet) en 7) chill zijn (bij de hand zijn en gemakkelijk).

Deze straatwaarden leiden tot confronterend, uitdagend, asociaal en overlastgevend gedrag. Jongens die gedrag vertonen dat in strijd is met deze waarden krijgen negatieve reacties of worden soms zelfs uitgelachen door anderen uit hun wijk (De Jong, 2007; RMO, 2008). Overlastgevend gedrag is dus een product van een leerproces door het ontvangen van belonende en afkeurende reacties. De hangjongeren worden op deze manier geleefd door de straatcultuur. Het is lastig om uit deze straatcultuur te stappen, doordat groepsdruk ervoor zorgt dat de jongeren dit niet durven. Zij komen de andere groepsleden namelijk dagelijks tegen in de wijk, ook al zouden zij uit de groep stappen. Het is daardoor niet mogelijk ex-groepsleden te negeren. Daarnaast weten de jongeren in een wijk veel van elkaar, waardoor zij makkelijk kunnen dreigen met represailles (Korf et al., 2007).

Arbeidsmarkt

Voor jongens van de straat is het niet makkelijk een goede baan te vinden. De straatcultuur waarin de jongens zich bevinden brengt negatieve aspecten met zich mee, wat het vinden van een baan bemoeilijkt. Het is echter moeilijk om uit deze cultuur te stappen. Nadelige aspecten die de straatcultuur met zich meebrengt zijn dat de jongeren geen goede sollicitatiebrief kunnen schrijven, niet over de benodigde vaardigheden beschikken en zij vaak een 'getto-uitertijk' hebben waar werkgevers niet op zitten te wachten. Daarnaast zoeken de jongeren niet snel hulp, omdat de hoeveelheid en complexiteit van de regelgeving en de wachtlijsten hen afschrikken. Jongeren worden hierdoor steeds wantrouwiger en raken geïsoleerder (Heijnen, 2006). Dit wordt versterkt doordat er vaak een groot verschil is tussen wat de jongeren willen en wat bereikbaar is voor hen. De frustratie hierover kan ertoe leiden dat jongeren zich hinderlijk en overlastgevend gaan gedragen (Korf et al., 2007; RMO, 2008).

Media en politiek

De media en politiek hebben een grote invloed op de algemene sfeer tussen hangjongeren en hun omgeving. Deze algemene sfeer is over het algemeen negatief geladen. In veel

berichtgeving van uiteenlopende media worden namelijk de problemen die de hangjongeren veroorzaken belicht. Er wordt vaak gesproken over een harde aanpak van de overlastgevende jongeren die ten goede moet komen aan de maatschappelijke veiligheid. Deze berichtgeving over jongeren en overlast heeft tot gevolg dat de angstgevoelens en onveiligheidsgevoelens van burgers ten aanzien van de hangjongeren versterkt worden (RMO, 2008). De beeldvorming over hangjongeren wordt hierdoor sterk negatief beïnvloed, wat negatieve gevolgen heeft voor de manier waarop mensen op de jongeren reageren (Binken, 2006; De Jong, 2007). Uitspraken van politici als reactie op de mediaberichtgeving zorgen vervolgens voor een verdere uitvergroting van spanningen in de buurt. Zij spreken namelijk vaak van een veiligheidsprobleem en pleiten voor dwang en drang als maatregelen om de ernstige problematiek van overlastgevende jongeren tegen te gaan (RMO, 2008).

De politiek en media zorgen er dus voor dat de algemene sfeer rond hangjongeren steeds negatiever wordt. Dit draagt er toe bij dat omwonenden en hangjongeren elkaar argwanend benaderen, waardoor de sfeer nog negatiever wordt (RMO, 2008). Daarnaast bevestigen de media de jongeren in hun 'anders zijn', vooral wanneer een culturele verklaring wordt gegeven voor het overlastgevende gedrag van bijvoorbeeld 'Marokkaanse' hangjongeren. Uit frustratie hierover en in een poging de druk op hun zelfbeeld te verlichten, kunnen de jongeren vijandig reageren in conflicten met hun omgeving (De Jong, 2007).

Samenleving

De sociale controle theorie van Hirschi (1969) verklaart afwijkend (delinquent) gedrag uit een gebrek aan sociale binding met de samenleving. Volgens de theorie hechten mensen weinig belang aan het vertonen van conventioneel gedrag wanneer zij weinig binding hebben met conventionele instituties van de samenleving, zoals het gezin, het onderwijs en de arbeidsmarkt (Elhadioui, 2006; Eldering, 2006). Door dit gebrek aan binding kunnen hangjongeren zich buitengesloten voelen door de samenleving. Een gevolg hiervan kan zijn dat zij een neiging gaan ontwikkelen zich te verzetten tegen de vertegenwoordigers van de maatschappij. Hieronder vallen onder andere politici, politie, docenten, omwonenden en het gezag van ouders. De jongeren kunnen zich bovendien gaan afkeren van de burgerlijke cultuur en de bijbehorende conventionele waarden. Zij ontwikkelen dan hun eigen straatcultuur (RMO, 2008). De processen van gedragsafstemming, zoals eerder al beschreven, kunnen er voor zorgen dat de eigen straatcultuur veel overlastgevende kenmerken heeft (De Jong, 2007).

Doordat hangjongeren het gevoel hebben dat ze worden achtergesteld en worden uitgesloten, bijvoorbeeld in de vorm van discriminatie, ervaren zij een aanval op hun zelfbeeld. Door overlastgevend gedrag te vertonen kunnen de jongeren zich, naar hun eigen maatstaven, positief onderscheiden en een positief zelfbeeld opbouwen. Bovendien zijn de conventionele doelen van de maatschappij onhaalbaar voor de jongeren. Door hun eigen doelen te creëren kunnen ze alsnog succesvol zijn. Het vertonen van hinderlijk of overlastgevend gedrag is dus een alternatieve manier van hangjongeren om sociale status te behalen (De Jong, 2007).

Er kunnen ook verklaringen worden gegeven die specifiek gelden voor allochtone ('Marokkaanse') jongeren die voor overlast zorgen. De saamhorigheid van de jongens wordt versterkt doordat zij een gedeelde identiteit als moslim en Marokkaan hebben. Daarnaast hebben ze vaak de ervaring als tweederangsburger te worden behandeld. Hierdoor voelen ze zich in sociaaleconomisch en in sociaal-cultureel opzicht achtergesteld. Hun gedeelde negatieve sociale identiteit zorgt ervoor dat de jongeren zich met elkaar identificeren en geneigd zijn zich te verenigen in groepsverband. Tevens versterkt dit de processen van gedragsafstemming, doordat uitsluitingmechanismen de jongeren het gevoel geven dat ze alleen elkaar hebben. Zoals eerder al beschreven kan gedragsafstemming (onbedoeld) leiden tot overlastgevend gedrag, omdat de jongeren voor hun interactieve behoeften en voor een positief zelfbeeld afhankelijk zijn van de andere jongeren (De Jong, 2007).

Volgens Vercaigne en collega's (2000) geeft het allochtoon-zijn niet noodzakelijk aanleiding tot overlastgevend gedrag. Sociale uitsluiting weegt hier zwaarder volgens hen. Maar doordat allochtonen veel vaker in lage sociaal economische situaties leven dan autochtonen, voelen zij zich vaker uitgesloten en voelen zij een grotere afstand tot de samenleving (Vercaigne et al., 2000).

Cultuur

Volgens Van Lieshout en collega's (2007) kan de cultuuretnische achtergrond van een persoon (vaak gekoppeld aan een lage sociaaleconomische status) gerelateerd zijn aan een cumulatie van risicofactoren en daarmee zorgen voor een verhoogde kans op problematische gedragsuitkomsten. Ook andere onderzoekers leggen een verband tussen de cultuur van het land van herkomst en het gedrag van hangjongeren. Zo is het voor Antilliaanse jongens vanzelfsprekend dat zij hun eer met geweld verdedigen en hun fysieke weerbaarheid tonen (Van San, 1996). Ook de Marokkaanse cultuur kan een verklaring bieden voor het gedrag van Marokkanen in Nederland. Zo verklaart Van Gemert (1998) de loyaliteit aan de eigen groep en het strikte onderscheid tussen ingroups en outgroups in 'Marokkaanse' jeugdgroepen, uit

de sociale verhoudingen in de stammen van het Marokkaans Rifgebergte. Stamverbanden in het Rifgebergte hebben namelijk altijd moeten strijden om schaarse middelen. Verder wordt de gerichtheid van de jongens op de eigen groep verklaard uit de Marokkaanse opvoeding waarin het collectief centraal staat (Van Gemert, 1998). Daarnaast leren de jongens in hun opvoeding dat zij zich eergevoelig en krijgshaftig op moet stellen (Werdmölder, 2005). Bovendien zoeken Marokkaanse jongens steeds de grenzen van het toelaatbare op, als gevolg van een opvoeding die is gebaseerd op wat 'kan' in plaats van wat 'mag' (Van Gemert, 1998).

Werdmölder (2005) geeft nog een andere culturele verklaring. Hij spreekt namelijk van "een botsing van culturen op individueel niveau" (Werdmölder, 2005, p. 85) wanneer hij het heeft over het leven van Marokkaanse jongeren in Nederland. Hij stelt dat allochtone kinderen verschillende levens hebben die niet in elkaars verlengden liggen, namelijk thuis, op straat en op school. Ouders, leerkrachten, vrienden en de media verkondigen verschillende (elkaar tegensprekende) boodschappen, waardoor de jongeren een 'verinnerlijkt cultuurconflict' ervaren. Dit conflict is het resultaat van de dagelijkse botsingen van drie verschillende cultuur- en denkpatronen, namelijk de Marokkaans islamitische cultuur, de Nederlands christelijke cultuur en de hedendaagse straatcultuur. Een deel van de Nederlandse Marokkaanse jeugd lukt het niet deze contrasterende boodschappen, normen en waarden met elkaar te verenigen. De voortdurende botsing van verschillende culturen kan dan leiden tot criminaliteit, verzet en aanstootgevend gedrag (Werdmölder, 2005).

Samenvattende conclusie

De ontwikkeling van hinderlijk of overlastgevend gedrag kan verklaard worden uit de interactie tussen hangjongeren en hun omgeving. Het is duidelijk geworden dat verschillende aspecten uit de omgeving van hangjongeren er toe kunnen leiden dat zij zich overlastgevend gedragen. Zo zijn de opvoedingsvaardigheden van ouders en de sociaaleconomische status en culturele achtergrond van het gezin van invloed op het gedrag van de jongeren. Verder beïnvloeden groepsleden elkaar en kunnen processen van gedragsafstemming leiden tot afwijkend gedrag. Ook andere jeugdgroepen hebben invloed op hoe een groep zich gedraagt, aangezien een groep erkenning wil krijgen van andere groepen en dit kunnen verkrijgen door zich overlastgevend te gedragen. Daarnaast zijn buurtbewoners van grote invloed op het gedrag van de hangjongeren. Overlastgevend gedrag kan namelijk een reactie zijn op het mijddende gedrag van buurtbewoners. Ook een wijk kan overlastgevend gedrag in de hand werken doordat verkeerd voorbeeldgedrag in de (achterstands)wijk vertoond wordt. Verder kunnen jongeren het gevoel hebben dat ze op school en op de arbeidsmarkt niet mee tellen.

Door zich hinderlijk of overlastgevend te gedragen willen zij zich op een andere manier bewijzen. De media en politiek spelen tevens een rol in de ontwikkeling van afwijkend gedrag bij hangjongeren. Zo heeft de negatieve berichtgeving een negatieve beeldvorming over de jongeren als gevolg. Uit frustratie hierover en om de druk op hun zelfbeeld te verlichten reageren de jongeren vijandig richting hun omgeving. Tot slot kunnen de jongeren zich buitengesloten en achtergesteld voelen door de samenleving. Om toch een positief zelfbeeld op te bouwen en zich positief te onderscheiden naar hun eigen maatstaven, vertonen de jongeren hinderlijk of overlastgevend gedrag.

Het is duidelijk dat er verschillende factoren zijn die als verklaring kunnen gelden voor de ontwikkeling van overlastgevend gedrag. Niet alle factoren hebben echter evenveel invloed op het ontstaan van dit gedrag. Uit onderzoek van Junger-Tas, Steketee en Moll (2008) en Weijters (2008) is gebleken dat het gezin, de vriendengroep en de school van jongeren de grootste invloed hebben op het ontstaan van overlastgevend (en delinquent) gedrag. In het gezin speelt voornamelijk de relatie met de ouders en het ouderlijk toezicht een rol. Ook op school zijn controle en toezicht volgens de onderzoekers van belang, om mislukking en schooluitval tegen te gaan. De omgang met overlastgevende vrienden is daarnaast een belangrijke voorspeller van overlastgevend gedrag. Volgens Junger-Tas en collega's (2008) zijn verder de sociaaleconomische situatie en de kwaliteit van de buurt waarin jongeren wonen van invloed op het gedrag van jongeren. Wanneer er sprake is van veel problemen in een buurt, zoals drugsgebruik, overlast en criminaliteit, geeft dit volgens hen de boodschap af dat dit om normale verschijnselen gaat. Volgens Weijters (2008) hebben de buurt en de sociaaleconomische situatie echter nauwelijks een rol in het verklaren van overlastgevend gedrag. Tot slot is de etniciteit van de jongeren volgens beide onderzoeken geen verklarende factor voor overlastgevend gedrag (Junger-Tas, 2008; Weijters, 2008).

De uitkomsten van deze twee onderzoeken komen overeen met het onderscheid dat Bronfenbrenner (1986) en Dishion, French en Patterson (1995) maken in proximale en distale factoren voor het beïnvloeden van de ontwikkeling van jongeren. Zij veronderstellen namelijk dat proximale factoren van grotere invloed op het ontwikkelen van (afwijkend) gedrag dan distale factoren. Onder proximale factoren vallen het gezin, ouders, familie, school en vrienden (Stevens, Vollebergh, Pels & Crijnen, 2005).

Conclusie

In deze literatuurstudie zijn drie vragen beantwoord, namelijk waarom mensen overlast van hangjongeren kunnen ervaren, waarom hangjongeren op straat hangen en hoe het komt dat hanggedrag zich kan ontwikkelen tot hinderlijk of overlastgevend gedrag.

Er is gebleken dat hangjongeren niet altijd terecht geproblematiseerd worden. Vaak hangen zij alleen maar op straat om hun vrije tijd door te brengen en om andere jongeren te ontmoeten in een ruimte zonder toezicht van volwassenen. Daarnaast kan het hangen in een groep ervoor zorgen dat een jongere waardering krijgt en biedt een groep identiteit, veiligheid en steun aan een jongere. Tevens kunnen kenmerken uit de leefomgeving van jongeren, zoals de thuissituatie en het verenigingsleven, jongeren er toe zetten op straat te gaan hangen. De jongeren hangen dus vaak op straat zonder kwaad in de zin. Toch bestaat er een negatieve beeldvorming over hangjongeren in de media, maar ook bij sommige buurtbewoners. In sommige gevallen is dit terecht, bijvoorbeeld wanneer hangjongeren voorbijgangers lastigvallen of een territoriumstrijd is ontstaan. In andere gevallen is de problematisering echter onterecht. Dit komt doordat de buurtbewoners verwachtingen hebben over de leefbaarheid van hun omgeving en hangjongeren niet in dit plaatje passen. De aanwezigheid van jongeren op straat kan dan al frustraties bij buurtbewoners teweeg brengen.

Uit de literatuurstudie is gebleken dat de omgeving van de jongeren van invloed is op hun gedrag. Kenmerken en personen uit de omgeving van jongeren kunnen niet alleen aanleiding zijn voor de jongeren om op straat te hangen, maar kunnen ook de aanzet geven voor hinderlijk en overlastgevend gedrag. Zo kan druk van leden binnen en buiten de eigen groep er voor zorgen dat jongeren zich afwijkend gaan gedragen, maar ook het gebrek aan toezicht van ouders of het gedrag van buurtbewoners werken dit in de hand. Op macroniveau hebben de samenleving, media en politiek invloed op de manier waarop hangjongeren zich gedragen. Wanneer de media en politiek negatief berichten over hangjongeren, kan er een negatieve beeldvorming in de samenleving over deze jongeren ontstaan. Een gevoel van uitsluiting en druk op de persoonlijke identiteit kunnen de jongeren er toe zetten hinderlijk en overlastgevend gedrag te vertonen. Er wordt echter wel onderscheid gemaakt in de mate van invloed van de verschillende factoren. Er wordt namelijk verondersteld dat proximale factoren meer invloed hebben op het gedrag van jongeren dan distale factoren.

De (sociale) omgeving van hangjongeren heeft dus grote invloed op de manier waarop de jongeren zich gedragen. Het is van belang dat buurtbewoners en de media en politiek zich hier bewust van worden, aangezien zij de al dan niet terechte 'problematiek' rondom hangjongeren zelf voeden. Jongeren zouden elkaar ook op straat moeten kunnen ontmoeten,

zonder dat zij een negatief imago als hangjongere op zich krijgen gespeld. Natuurlijk is dit geen vrijspraak voor alle hangjongeren, want soms is er wel sprake van grensoverschrijdend gedrag. Voor de omgeving is het echter goed te realiseren dat zij hier ook een rol in kunnen spelen en eventuele problematiek zelf kunnen verminderen of zelfs voorkomen .

Deel II VELDONDERZOEK

1. ALMEERSE SITUATIE

Het veldonderzoek is uitgevoerd in Almere. Er is gekozen voor deze stad, omdat de stageinstelling van de onderzoekster de opdracht had gekregen een evaluatieonderzoek uit te voeren in Almere. Het onderzoek betrof het Almeerse Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Aangezien de voorkeur bestond in dit veldonderzoek een rol weg te leggen voor hangjongeren werd de link tussen het CJG en deze jongeren snel gelegd. Ondermeer is een toespraak van minister Rouvoet van het Ministerie van Jeugd en Gezin hier aanleiding voor geweest. Dit was een toespraak naar aanleiding van het rapport ‘tussen flaneren en schofferen’ van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. In dit rapport wordt gesteld dat de interactie tussen hangjongeren en hun omgeving vergroot moet worden, om te voorkomen dat problemen met hangjongeren uit de hand lopen. De minister stelde voor dat het CJG hier wellicht een rol bij kan spelen. CJG’s richten zich namelijk op preventie en beschikbaarheid van opvoed- en opgroeiondersteuning voor alle jeugdigen en ouders. Dit moet zoveel mogelijk in de leefomgeving van die jeugdigen en ouders plaatsvinden: op school, thuis en in de buurt. Minister Rouvoet vroeg zich daarom af of en hoe het CJG wijkbewoners kan stimuleren om met de jeugd in contact te komen.

Voordat wordt overgegaan op de probleemstelling worden hieronder eerst in het kort kenmerken van de stad Almere, het OKé-punt en bestaande voorzieningen en maatregelen voor (hang)jongeren beschreven en uitgelegd.

Almere in een notendop

Almere is een snel groeiende stad. In 1975 werden de eerste woningen gebouwd en nu is de gemeente uitgegroeid tot een stad met ruim 186.000 inwoners (Gemeente Almere, 2009a). In 2030 zal het inwoneraantal van Almere doorgroeid zijn naar 350.000 (Gemeente Almere, 2009b). Almere is bovendien een jonge stad. Ruim een derde van de bevolking is namelijk jonger dan 18 jaar, terwijl dit percentage in de meeste gemeenten in Nederland op 24 ligt. (Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid, 2007; Planbureau voor de Leefomgeving, 2008). Daarnaast heeft een derde van de bevolking een niet-Nederlandse etniciteit (Gemeente Almere, 2008a).

Almere bestaat uit verschillende stadsdelen. De stadsdelen zijn Almere Stad (bestaande uit Almere Stad West, Almere Stad Oost en Stadscentrum), Almere Haven, Almere Buiten, Almere Hout (in aanbouw), Almere Poort (in aanbouw) en Almere Pampus (in ontwerp). Elk stadsdeel is weer opgedeeld in verschillende wijken (Gemeente Almere, 2009c).

Oké-punt

Het OKé-punt is het Almeerse Centrum voor Jeugd en Gezin. Alle gemeenten in Nederland moeten in 2011 een Centrum voor Jeugd en Gezin hebben gerealiseerd. Bij een CJG kunnen ouders van kinderen van min negen maanden tot 23 jaar, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals terecht voor advies en ondersteuning voor vragen over opvoeden en opgroeien (Jeugd en Gezin, 2009).

Gemeenten hebben grote vrijheid in de manier waarop zij een CJG invullen en zijn ook vrij om het aanbod aan diensten uit te breiden (Jeugd en Gezin, 2009). Almere heeft in 2006 haar eerste CJG-locatie gestart onder de naam Ouder-Kindcentrum, oftewel het OKé-punt. Momenteel zijn er 15 plekken in Almere waar ouders en jongeren terecht kunnen met hun vragen en problemen. Er valt echter meer onder het OKé-punt dan alleen deze 15 fysieke plekken waar om hulp en advies gevraagd kan worden. Het OKé-punt kan namelijk opgevat worden als een drieluik met als onderdelen ‘informatie en advies’, ‘sluitende aanpak’ en ‘opvoeden en opgroeien’ (zie figuur 1) (Gemeente Almere, 2009d).

Figuur 1: Onderdelen van het OKé-punt (Gemeente Almere, 2009d).

Informatie en advies

De informatie- en adviesfunctie wordt gevormd door het OKé-inloopspreekuur, de OKé-telefoon en de OKé-website. Deze voorzieningen hebben als doel dat ouders en jeugdigen op

een laagdrempelige en toegankelijke manier informatie en advies over problemen bij opvoeden en opgroeien kunnen verkrijgen (Gemeente Almere, 2009d).

Sluitende aanpak

Het OKé-netwerk omvat het OKe-netwerkoverleg en het OKé-zorgnetwerk en betreft de samenwerking tussen alle partners die betrokken zijn bij de hulp en ondersteuning aan kinderen en jongeren op het gebied van zorg, onderwijs, veiligheid en welzijn (Gemeente Almere, 2009d). Voor uitleg over de netwerkoverlegstructuur en de netwerkzorgstructuur zie bijlage 1.

Opvoeden en opgroeien

Het onderdeel opvoeden en opgroeien bestaat uit aanbod op maat om kinderen, jongeren en ouders te ondersteunen bij vragen of problemen op het gebied van opvoeden en opgroeien. Dit aanbod is zonder indicatie toegankelijk. Onder het OKé-aanbod vallen bijvoorbeeld het pedagogisch spreekuur voor jongeren en/of ouders en OKé-op-school voor kinderen en jongeren van de basis- en middelbare school. Onder OKe-op-school vallen cursussen zoals faalangstreductietrainingen, Rots en Water trainingen en trainingen in sociale vaardigheden. Voor ouders zijn er cursussen zoals ‘peuter-in-zicht’, ‘drukke kinderen’ en de oudercursus voor puberouders (Gemeente Almere, 2009d; OKé-op-school, 2009a, 2009b; OKé-punt, 2009a).

Samenwerkingspartners

De medewerkers van het OKé-punt zijn werkzaam bij verschillende instellingen, die samen het OKé-punt vormen (zie bijlage 2). De gemeente Almere, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling is eindverantwoordelijke voor het OKé-punt (OKé-punt, 2009b).

Onderwijszorgstructuur

Het onderwijs in Almere heeft een eigen structuur waarin zorgkinderen en zorgjongeren worden besproken, namelijk het zorgteam en het zorgadviesteam (zie bijlage 3). Via deze teams kan doorverwezen worden naar het OKé-punt. Momenteel wordt onderzocht hoe het zorgadviesteam optimaler kan aansluiten bij het OKé-punt (Gemeente Almere, 2009d).

Gemeentelijk beleid ten aanzien van jongeren(groepen)

De gemeente wil met betrekking tot de veiligheid overlast en criminaliteit voorkomen en stevig aanpakken. Aangezien jeugdigen de grootste dadergroep zijn, zijn zij een belangrijk speerpunt in dit beleid. De gemeente wil dat problematiek bij jongeren vroegtijdig gesignaleerd wordt. Hierdoor zullen minder jongeren zonder kwalificatie van school af gaan, in aanraking komen met criminaliteit of overlast veroorzaken. Daarnaast wil de gemeente bij problematiek met jongeren dat er sneller hulp geboden wordt en dat het gezin ook hulp krijgt. De gemeente wil bovendien extra aandacht besteden aan het leren, werken en maatschappelijk participeren van jongeren en de schooluitval halveren. Jongeren die overlast op straat veroorzaken en dreigen af te glijden naar de criminaliteit, of al crimineel gedrag vertoond hebben, zullen worden toegeleid naar de reguliere ketens van onderwijs en zorg. De gemeente wil de overlast door jeugd bestrijden door in heel Almere Jongeren Interventie Teams in te zetten en het ambulante jongerenwerk uit te breiden (Gemeente Almere, 2006a).

Daarnaast worden preventieprojecten ingezet om te voorkomen dat problematiek bij risicojongeren verergert en ook de Communities that Care methode kan een bijdrage leveren aan het verminderen van de problematiek rond deze jongeren (Gemeente Almere, 2006a). De CtC-methodiek gaat er namelijk vanuit dat niet alleen ouders opvoeden, maar ook school, burens, jongerenwerkers en politie. Door meer betrokkenheid van de gemeenschap wil de gemeente risicogedrag onder jeugdigen voorkomen en beschermende factoren in de opvoeding bevorderen (Gemeente Almere, 2008b).

Tot slot wil de gemeente ook inzetten op de vrijetijdsbesteding van haar inwoners. Hiermee wil ze het participatieniveau in de stad verhogen, sociale samenhang in de gemeenschap versterken en risicogedrag zoals overlast en vandalisme verminderen. Om dit te bereiken worden (sport)initiatieven van bewoners op stadsdeel- en buurtniveau gestimuleerd en gefaciliteerd door het welzijnswerk en andere instellingen en verenigingen (Gemeente Almere, 2006a).

Jongeren Interventie Team

Zoals hierboven beschreven zijn in heel Almere Jeugd Interventie Teams (JIT) actief. In deze teams werken verschillende partijen samen om jeugdproblematiek in wijken gericht aan te pakken met als doel de overlast van jongeren te verminderen (zie bijlage 4) (Moors, Rovers, Bruinsma & Fijnaut, 2009; Gemeente Almere, 2007).

Welzijnsinstelling De Schoor

In het jeugdbeleid van Almere wordt aandacht geschonken aan spijbelgedrag, schooluitval en delinquent gedrag. Omdat deze problematiek relatief vaker voorkomt onder hangjongeren, wil de gemeente Almere, zoals hierboven al beschreven staat, in alle stadsdelen het jongerenwerk uitbreiden. Zo zijn alle dagen van de week jongerenwerkers op straat in de uren dat jongeren op straat hangen. Jongeren die risicovol gedrag vertonen kunnen zo in beeld worden gebracht en er kan vervolgens een passend aanbod voor deze jongeren ontwikkeld worden dat moet voorkomen dat de jongeren afglijden (Gemeente Almere, 2006b).

De jongerenwerkers in Almere zijn veelal werkzaam voor welzijnsinstelling De Schoor. De jongerenwerkers leggen contact met groepen, met name met groepen die hinderlijk en overlastgevend zijn. Door een vertrouwensband op te bouwen proberen de jongerenwerkers de jongeren via laagdrempelige activiteiten toe te leiden naar school, werk of een zinvolle vrijetijdsbesteding. De jongerenwerkers nemen bovendien deel aan het jongeren interventie team, waarin zij met de andere deelnemers oplossingen bedenken en uitvoeren voor gesignaleerde problemen (De Schoor, 2008).

Vanuit De Schoor is ook het project ‘Jongeren Lossen het Op’, oftewel JOLO, gestart. JOLO-ers zijn getrainde jongeren die als vrijwilliger bemiddelen bij conflicten tussen jongeren onderling of tussen jongeren en oudere buurtbewoners. De JOLO-ers gaan eerst in gesprek met de melder om zijn of haar verhaal te horen. Vervolgens zoeken ze de jongeren op om hun kant van het verhaal te horen. Wanneer ze beide verhalen gehoord hebben, proberen ze de partijen bij elkaar te brengen voor een gesprek. De JOLO-ers zijn onpartijdig en dragen zelf geen oplossing aan. Ze houden het gesprek op gang en stimuleren de conflicterende partijen om samen een oplossing voor het conflict te bedenken (Gemeente Almere, 2009e; De Schoor, n.d.).

2. PROBLEEMSTELLING

Uit het onderzoek ‘jeugdgroepen in de openbare ruimte 2007’ is gebleken dat Almere in 2007 54 jeugdgroepen telde. Aan de hand van een determinatiemodel en de Beke-methode zijn 8 aanwezige, 22 hinderlijke, 20 overlastgevende en 4 criminele groepen benoemd. De jeugdgroepen hebben voor een stijging van het aantal meldingen van jeugdoverlast in Almere gezorgd. Zo is het aantal meldingen en het totale schadebedrag van moedwillig aangebrachte schade aan overheidsgebouwen en openbare objecten ten opzichte van de vorige jaren gestegen. Daarnaast laat het meldingenregistratiesysteem een stijging van meldingen over de

woonomgeving zien die met jongeren en jongerenoverlast te maken hebben, zoals graffiti, overlast van scooters en bromfietsen en jongerenoverlast (Huisman & Pennings, 2007). Daarnaast is uit het rapport 'Criminaliteit en Veiligheid in Almere, 1984-2030' gebleken dat in sommige buurten in Almere sprake is van verhoogde onveiligheidsgevoelens. De aanwezigheid van veel (groepen) jongeren in een buurt dragen bij aan deze gevoelens. Verder is uit dit rapport gebleken dat burgers uit Almere de jeugdoverlast graag met voorrang aangepakt zien (Moors et al., 2009).

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat omwonenden hangjongeren vaak niet aan durven te spreken uit angst en onbekendheid met de jongeren. Verder kan ook een gebrek aan vaardigheden om een gesprek te voeren met jongeren een reden zijn om jongeren te mijden. Doordat de jongeren genegeerd worden kunnen zij het gevoel krijgen dat ze negatief gestigmatiseerd worden. De frustratie hierover kan er toe leiden dat de jongeren zich gaan misdragen. De omgeving van hangjongeren is dus van grote invloed op het gedrag van deze jongeren en op het ontstaan van overlast. Wanneer de omgeving betrokken is bij de jeugdgroepen en in interactie met hen treedt, zullen de jongeren naar waarschijnlijkheid minder voor overlast zorgen. Ze worden dan namelijk gezien als onderdeel van een buurt en ze voelen zich dan serieus genomen. Het vergroten van de interactie tussen hangjongeren en de buurt, kan dus wellicht voorkomen dat aanwezige hangjongeren overlastgevend gedrag gaan ontwikkelen.

Interventies die betrekking hebben op hangjongeren moeten dus niet alleen gericht zijn op de jongeren, maar ook op hun sociale omgeving. Naast het aanpakken van eventuele problemen van individuele jongeren in een hanggroep, zal de interactie tussen de hangjongeren en hun omgeving vergroot moeten worden. Aangezien het CJG (wijkgericht) ondersteuning biedt aan alle jeugdigen en ouders, kunnen zij hier volgens minister Rouvoet wellicht ook een rol in spelen.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is meer inzicht geven in de wijze waarop de relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan worden verbeterd. Daarbij wordt onderzocht op welke manier het Almeerse Centrum voor Jeugd en Gezin, het OKé-punt, hier een bijdrage aan kan leveren.

De relatie tussen hangjongeren en omwonenden is van belang omdat uit het literatuuronderzoek is gebleken dat de sociale omgeving van de jongeren van grote invloed is op hun gedrag. Zo kunnen positieve contacten tussen hangjongeren en omwonenden

voorkomen dat conflicten tussen deze groepen ontstaan of er voor zorgen dat bestaande spanningen tussen de groepen verminderen. Dit onderzoek is dus maatschappelijk relevant, omdat onderzocht wordt hoe de relatie tussen hangjongeren en omwonenden binnen een buurt kan verbeteren. Hierdoor wordt de leefbaarheid van een buurt verhoogd en wonen mensen prettiger in hun wijk, mede doordat hun onveiligheids- en angstgevoelens waarschijnlijk dalen wanneer zij bekender zijn met de jongeren. Een bijkomend voordeel is verder dat er minder vernielingen worden aangebracht door jongeren, waardoor het schadebedrag van moedwillig aangebrachte schade daalt. Bovendien is het onderzoek maatschappelijk relevant, aangezien het een nauwelijks onderzochte dimensie van het Centrum voor Jeugd en Gezin kan verhelderen.

Vraagstelling

De vraagstelling in dit onderzoek luidt: *Op welke manier kan de relatie tussen hangjongeren en omwonenden worden verbeterd en welke rol kan het OKé-punt hierbij vervullen?*

Hierbij zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- 1) Wat is de beeldvorming van professionals over hangjongeren?
- 2) Wat zijn volgens de professionals de redenen van jongeren voor het rondhangen en het veroorzaken van overlast?
- 3) Hoe worden hangjongeren volgens de professionals door omwonenden ervaren?
- 4) Op welke wijze kan de relatie tussen hangjongeren en omwonenden volgens de professionals het beste verbeterd worden?
- 5) Op welke wijze kan het OKé-punt volgens de professionals een rol vervullen in het verbeteren van de relatie tussen omwonenden en hangjongeren?
- 6) Hoe denken hangjongeren zelf over de relatie met omwonenden in hun wijk?
- 7) Welke manieren dragen hangjongeren zelf aan om de relatie met omwonenden te verbeteren?

Met deze vragen moet duidelijk worden of hangjongeren als probleem beschouwd worden en of er behoefte is actie te ondernemen. Daarnaast moeten de antwoorden op de vragen duidelijkheid bieden over de huidige relatie tussen hangjongeren en omwonenden. Verder wordt gevraagd naar manieren waarop de relatie tussen omwonenden en hangjongeren verbeterd kan worden en of de professionals daarin een rol zien weggelegd voor het OKé-punt.

3. ONDERZOEKSOPZET

Design

Dit onderzoek heeft zich gericht op de ideeën van professionals en hangjongeren in Almere om de relatie tussen hangjongeren en omwonenden te verbeteren. Hierbij zijn zes deelvragen beantwoord, namelijk: 1) Wat is de beeldvorming van professionals over hangjongeren? 2) Wat zijn volgens de professionals de redenen van jongeren voor het rondhangen en het veroorzaken van overlast? 3) Hoe worden hangjongeren door omwonenden ervaren, volgens de professionals? 4) Op welke wijze kan de relatie tussen hangjongeren en omwonenden volgens de professionals het beste verbeterd worden? 5) Op welke wijze kan het OKé-punt volgens de professionals een rol vervullen in het verbeteren van de relatie tussen omwonenden en hangjongeren? 6) Hoe denken hangjongeren zelf over de relatie met omwonenden in hun wijk? 7) Welke manieren dragen hangjongeren zelf aan om de relatie met omwonenden te verbeteren?

Er is voor gekozen deze vragen te beantwoorden middels face-to-face interviews met professionals en groepsinterviews met jongeren. Deze methoden geven namelijk de mogelijkheid door te vragen bij interessante reacties en naar onderliggende argumenten en motieven (Boeije, 2005; Landsheer, 't Hart, De Goede & Van Dijk, 2003; Robson, 2003). In dit onderzoek kan daar bijvoorbeeld gebruik van worden gemaakt bij vragen over de beeldvorming over hangjongeren en over de manieren waarop de relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan worden verbeterd. Zo kan onderzocht worden welke factoren ten grondslag liggen aan de beeldvorming en waarom respondenten denken dat een bepaalde wijze van het in contact brengen van buurtbewoners geschikt is. Ook kunnen de jongeren vertellen over hun ervaringen die zij hebben met andere buurtbewoners en over hun betekenisverlening hieraan. Dit kan niet achterhaald worden door middel van een observatie of een survey. Bovendien is kwalitatief onderzoek geschikt voor het onderzoeken van onderwerpen waar nog weinig over bekend is (Boeije, 2005). Dit is het geval bij de rol van het Centrum voor Jeugd en Gezin in het verbeteren van de relatie tussen hangjongeren en omwonenden. Door het open karakter van een interview kunnen alle mogelijke antwoorden gegeven worden en worden geen antwoordmogelijkheden uitgesloten, zoals het geval kan zijn bij een vragenlijst. Tot slot zijn voordelen van een groepsgebesprek dat de groepsleden direct op elkaar kunnen reageren, dat directe uitwisseling van argumenten mogelijk is en dat er bij meerdere personen tegelijkertijd informatie kan worden verzameld (Landsheer et al., 2003; Robson, 2003).

Onderzoeksgroep

In totaal is er met achttien professionals gesproken. Deze professionals bekleeden verschillende functies, namelijk als jeugdwijkagent, wijkagent, opvoedkundige, ambulante jongerenwerker, jongerencoach, opbouwwerker, kwartiermaker jongerenparticipatie, veiligheidsmanager en stafmedewerker bij een welzijnsorganisatie (zie schema 1). De professionals zijn werkzaam in verschillende stadsdelen van Almere. Drie professionals hebben een niet-Nederlandse etniciteit.

Schema 1

Geïnterviewde professionals naar aantal en geslacht

Functie	Mannelijke respondent	Vrouwelijke respondent	Totaal respondenten
Jeugdwijkagent	1	2	3
Wijkagent	2 (waarvan één speciaal voor Antillianen)		2
Opvoedkundige	0	4 (waarvan één opvoedkundige in opleiding)	4
Ambulant jongerenwerker	3	0	3
Jongerencoach	1	0	1
Opbouwwerker	1	1	2
Kwartiermaker jongerenparticipatie	0	1	1
Veiligheidsmanager	1	0	1
Stafmedewerker welzijnsorganisatie	1	0	1
Totaal	10	8	18

Verder is gesproken met 42 jongeren uit zes hanggroepen variërend van twee tot elf personen (zie schema 2). De groepen zijn als hinderlijk of overlastgevend gecategoriseerd via de Beke-methode. Op enkele jongeren na wonen al deze jongeren in Almere. Het merendeel van de jongeren heeft de Nederlandse etniciteit, zeven jongeren hebben een andere etniciteit. In elke groep, met uitzondering van de zesde groep, heeft tenminste één groepslid een andere etniciteit dan de Nederlandse. De Nederlandse etniciteit wordt dus in alle gesproken groepen oververtegenwoordigd. De leeftijd van de jongeren varieert van 14 jaar tot 25 jaar. De leeftijd in de tweede groep varieert van 14 tot 24, de vierde groep bestaat alleen uit twintigplussers en de leeftijd in de rest van de groepen is over het algemeen 14 tot en met 18 jaar.

In dit onderzoek worden hangjongeren gedefinieerd als jongeren die “zich herhaaldelijk en doch op willekeurige tijdstippen ophouden, in een zelfgevormde groep in de publieke ruimte in de vrije tijd buiten instituties als gezin, arbeid, school of jeugdwerk” (Sabbe, 2007, p. 34).

Schema 2

Geïnterviewde hanggroepen naar aantal, geslacht en categorisering via de Beke-methode

Hanggroep	Categorisering Beke-methode	Mannelijke respondent	Vrouwelijke respondent	Totaal respondenten
1	Onbekend	0	2	2
2	Hinderlijk	6	1	7
3	Overlastgevend	8	3	11
4	Overlastgevend	6	0	6
5	Overlastgevend	5	3	8
6	Overlastgevend	7	1	8
Totaal		32	10	42

Schema 2: jongeren

Dataverzameling

De professionals zijn op verschillende manieren geworven. Zo was een aantal respondenten al bekend bij de onderzoekster door het lopende onderzoek van Stichting Alexander, waar zij op dat moment stage liep. Dit geldt met name voor de opvoedkundigen van het OKé-punt. Verder is een aantal respondenten benaderd via deze contacten van het onderzoek van Stichting Alexander. De (jeugd)wijkagenten zijn veelal via het landelijk politienummer 0900-8844 benaderd en de opbouw- en jongerenwerkers via welzijnsorganisatie De Schoor. Er is tevens gebruik gemaakt van de sneeuwbalmethode. Verschillende respondenten hebben namelijk contactgegevens verschaft van andere (potentiële) respondenten. De hanggroepen zijn samen met een jongerenwerker, die tevens heeft deelgenomen aan een interview, benaderd.

De respondenten hebben zowel bij de uitnodiging als voorafgaand aan het daadwerkelijke interview een korte uitleg gekregen over de inhoud van het onderzoek en het interview. Daarnaast is benadrukt dat gegevens vertrouwelijk behandeld worden en resultaten anoniem worden verwerkt. Ook zijn de respondenten op de hoogte gesteld van de geluidopnamen die gemaakt zouden worden. De interviews met de professionals hebben plaatsgevonden in maart, april en mei 2009. Zij hebben zelf besloten waar het interview zou worden afgenomen. Plaatsen waar de interviews zijn afgenomen zijn op verschillende politiebureaus, gezondheidscentra en buurtcentra, het kantoor van de welzijnsinstelling, het gemeentehuis en een enkele keer bij een respondent thuis. Elke respondent heeft aan één

interview deelgenomen. De tijdsduur van de interviews varieerde van dertig tot negentig minuten, met een gemiddelde van ongeveer 52 minuten.

De dataverzameling is onder de jongeren anders verlopen dan onder de professionals. De hanggroepen zijn op een avond in juni benaderd op hun 'hangplekken' en is gevraagd of ze op dat moment wilden meewerken aan het onderzoek. Sommigen van hen waren hierover al ingelicht door de jongerenwerker, anderen niet. Na een korte uitleg over het onderzoek, is gevraagd of de jongeren bezwaar hadden tegen het maken van geluidsopnamen. Dit was niet het geval, dus alle gesprekken zijn opgenomen. In tegenstelling tot de professionals zijn de jongeren niet individueel, maar in groepsverband gesproken. Hierdoor konden de jongeren elkaar aanvullen en reageren op de mening van elkaar. De gesprekken met de jongerengroepen duurde gemiddeld 15 minuten.

Er is gebruik gemaakt van semigestructureerde kwalitatieve interviews, waarbij topiclijsten zijn gebruikt (zie bijlage 5 en 6). Hierdoor zijn de belangrijkste onderwerpen aan bod gekomen. Wanneer een interview semi-gestructureerd is betekent dit dat er afwijkingen kunnen optreden in de formulering van de vragen en dat er ook van de volgorde van het stellen van vragen kan worden afgeweken. De volgorde van de vragen wordt bepaald door de interviewer en hangt af van wat de interviewer op dat moment passend vindt om te vragen (Robson, 2003).

De topiclijst is naar aanleiding van de literatuur tot stand gekomen. Aangezien er uit de literatuur is gebleken dat er verschillende visies bestaan ten opzichte van hangjongeren is de professionals gevraagd naar een omschrijving van hangjongeren en hoe zij tegen hangjongeren aankijken. Ook is hen gevraagd wat anderen, bijvoorbeeld buurtbewoners, voor beeld hebben over hangjongeren en hoe dit beeld tot stand gekomen is. In de literatuur zijn namelijk verschillende ontwikkelingen en redenen genoemd welke aanleiding kunnen geven voor het ervaren van overlast door jongeren. Wanneer er volgens de professionals een negatieve beeldvorming over hangjongeren onder buurtbewoners bestaat, geeft de aanleiding hiervoor wellicht een richting aan waarin oplossingen kunnen worden gezocht. Daarnaast is aan professionals gevraagd wat volgens hen de redenen zijn van jongeren om op straat samen te komen en om overlast te veroorzaken. Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat verschillende factoren uit de omgeving van de jongeren van invloed zijn op de manier waarop jongeren zich gedragen. Na een korte uitleg van het rapport van de RMO waarin de rol van de sociale omgeving benadrukt is, is daarom gevraagd naar de manier waarop de professionals denken over de invloed van de sociale omgeving. Hierbij is de rol van buurtbewoners

benadrukt. Wanneer buurtbewoners een belangrijke rol werd toegedicht in de eventuele problematiek rond hangjongeren, is gevraagd naar manieren waarop de relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan worden verbeterd. Wanneer professionals aangaven dat er onterecht een negatief beeld over de jongeren bestaat is hen tevens gevraagd op welke wijzen omwonenden een beter beeld van hangjongeren kunnen ontwikkelen. Een negatief beeld komt de relatie tussen hangjongeren en omwonenden namelijk niet ten goede. Tot slot is aan de professionals gevraagd welke rol het OKé-punt kan spelen in het verbeteren van de relatie tussen hangjongeren en omwonenden.

Jongeren is gevraagd naar hun motieven om op straat te ‘hangen’ en wat omwonenden en voorbijgangers daarvan vinden. Daarnaast is gevraagd naar de manier waarop omwonenden hen benaderen en hoe het contact met omwonenden verloopt. Verder is gevraagd of jongeren behoeften hebben de relatie met omwonenden te veranderen en op welke manier. Uit de literatuur is namelijk gebleken dat de relatie tussen hangjongeren en omwonenden en het beeld dat ze van elkaar hebben van invloed zijn op de manier waarop jongeren zich gedragen. Aangezien snel is gebleken dat jongeren onbekend zijn met het OKé-punt is bij hen niet doorgevraagd over de rol van het OKé-punt.

Er zijn open vragen gesteld, waardoor de respondenten de mogelijkheid hebben gekregen uitgebreid antwoord te geven. Bovendien heeft dit de kans verminderd dat de antwoorden van de respondent in een bepaalde richting zijn gestuurd. Na het interview hebben de respondenten de gelegenheid gekregen vragen te stellen of opmerkingen te maken naar aanleiding van het interview.

Data-analyse

De interviews zijn opgenomen met een digitale voicerecorder en vervolgens volledig getranscribeerd in Word. De namen van de respondenten zijn hierbij verwijderd om anonimiteit te waarborgen. Bij de analyse is gebruik gemaakt van *constante vergelijking*. Dataverzameling en data-analyse hebben elkaar voortdurend afgewisseld door na bijna elk interview eerst open te coderen, alvorens het volgende interview af te nemen. Op deze manier zijn nieuwe relevante thema's aan bod gekomen, waar in de daaropvolgende interviews rekening mee is gehouden. Zo zijn bijvoorbeeld voorstellen uit eerdere interviews ter sprake gekomen in daaropvolgende interviews, zodat professionals daarover een mening konden geven.

Bij het coderen is gebruik gemaakt van het computerprogramma MAXqda 2007, een tekstanalyse software. Met behulp van dit programma is het gemakkelijk codes toe te kennen

aan tekstfragmenten. Daarnaast is het handig dat alle fragmenten die onder een bepaalde code vallen op te roepen zijn, wat het vergelijken van de respondenten onderling vergemakkelijkt.

Nadat de data uit de interviews met de professionals geanalyseerd en geïnterpreteerd waren, zijn de hangjongeren benaderd. De jongeren konden hierdoor niet alleen hun eigen ideeën kenbaar maken, maar ook reageren op de ideeën van de professionals.

Ethiek, betrouwbaarheid en validiteit

Voorafgaande aan het interview heeft de respondent, zoals hierboven al beschreven, informatie gekregen over het onderzoek. Daarnaast is de respondent ook verteld dat hij of zij niet verplicht is te antwoorden. Het is duidelijk gemaakt dat het om zijn of haar mening gaat waardoor er geen foute antwoorden mogelijk zijn.

De onderzoeker denkt dat de respondenten naar waarheid hebben geantwoord, aangezien er weinig tot geen gevoelige onderwerpen aan bod zijn gekomen. Er is daarom geen reden geweest sociaal wenselijke antwoorden te geven. Dit komt ten goede aan de validiteit van dit onderzoek.

Door gebruik te maken van MAXqda 2007 zijn de onderzoekers in staat geweest de uitkomsten van de verschillende interviews goed met elkaar te vergelijken. Ook is door middel van een constante vergelijking van de data tijdens de analyse zowel de betrouwbaarheid als de validiteit van het onderzoek verhoogd.

4. RESULTATEN

Interviews met professionals

Beeldvorming over hangjongeren

Vooraf de jongerenwerkers geven aan dat zij ‘hangjongeren’ een vervelende benaming vinden en de term liever niet gebruiken. Zij vinden namelijk dat de term hangjongeren wordt geassocieerd met iets negatiefs, waardoor het overkomt als een probleem dat moet worden opgelost. De jongerenwerkers vinden hangjongeren een negatieve benaming, omdat zij vinden dat rondhangen ook een zinvolle tijdsbesteding kan zijn waarin jongeren veel leren in de interactie met elkaar.

“Nou jongeren die gewoon echt op hun eigen plekje willen zitten, wat ook heel belangrijk is overigens, want daar leren ze ook heel veel van, socialiseren met elkaar, naar elkaar leren luisteren, adviezen, corrigeren van elkaar, dus ze leren best wel heel sociale vaardigheden in zo’n groep.” (ambulant jongerenwerker, man)

In tegenstelling tot de jongerenwerkers zeggen drie politieagenten expliciet dat zij rondhangen nutteloos of doelloos vinden, wat overigens niet betekent dat ze er problemen mee hebben.

“Maar ik zie het eigenlijk als gewoon nutteloos hangen op een plekje, waarvan ik denk: waarom moet jij in godsnaam op die plek blijven hangen.” (jeugdwijkagent, vrouw)

De stafmedewerker van de welzijnsinstelling vindt dat het niet aan de overheid of aan volwassenen is te bepalen wat zinvol is en wat niet.

“Als ik het zinvol vind om met vrienden ergens onder een afkapje te staan en met elkaar de dag door te nemen en ervaringen door te spreken, dan vind ik dat redelijk zinvol als jongere.” (stafmedewerker welzijnsinstelling, man)

Ondanks de discussie of rondhangen een zinvolle bezigheid is of niet, geen van de respondenten vindt het een probleem. Als nadeel wordt wel genoemd dat de jongeren vaak in grote groepen samenkomen wat intimiderend en bovendien vrouwonvriendelijk kan zijn. Veel respondenten kijken echter terug naar hun eigen jeugd en zeggen dat rondhangen ‘erbij hoort’. Zij zouden dan ook niet willen dat het rondhangen van de jongeren wordt afgenomen.

“Je zou het niet helemaal moeten wegvagen denk ik, want dat betekent dat pubers geen pubers mogen zijn.” (opvoedkundige, vrouw)

Volgens een aantal respondenten hebben hangjongeren zelf problemen. Deze problemen kunnen variëren van een kleine problematiek, zoals een geschilletje met de ouders, tot ernstigere stoornissen waarvoor jongeren een indicatie bij Bureau Jeugdzorg hebben gekregen.

“Sommige jongeren hebben last van.. Tegenwoordig krijg je heel snel een stempeltje, ADHD, PDD-NOS, Borderline, je kan het zo gek niet bedenken of ze hebben het wel. En in de meeste groepen zie je wel dat bijna iedereen wel zo’n stempeltje heeft gekregen inmiddels.” (ambulant jongerenwerker, man)

Andere respondenten denken dat hangjongeren niet per definitie problemen hebben.

Redenen voor het rondhangen

Ontmoetingsfunctie

In hun omschrijving van hangjongeren benadrukken de professionals de ontmoetingsfunctie van het hangen.

“hangjongeren zijn gewoon jongeren die elkaar ontmoeten op straat.” (vrouwelijke opbouwwerker)

Een jongerenwerker voegt daar aan toe dat hangjongeren elkaar bovendien regelmatig ontmoeten. Er wordt aangegeven dat jongeren het gezellig vinden om bij elkaar te zitten, te chillen en te kletsen over wat ze die dag hebben meegemaakt met ouders of op school. Ook wordt genoemd dat de jongeren in de hanggroep grappen maken en gek doen. Volgens een aantal respondenten gaat het chillen bovendien gepaard met een jointje en een biertje. Een respondent zegt dat sommige hanggroepen ook bij elkaar komen om een plannetje te bedenken om aan extra geld te komen. Ze benadrukt hierbij echter wel dat ze niet denkt dat dit bij alle groepen het geval zal zijn. Rondhangen is volgens de respondenten tevens van alle tijden en voor alle etnische groepen.

Eigen plek

Als reden voor het hangen op straat wordt ook meerdere keren aangehaald dat de jongeren een eigen plekje in de buurt willen. Medewerkers van de welzijnsinstelling en de veiligheidsmanager geven aan dat andere jeugdgroepen een rol spelen in deze behoefte. Groepen onderling mogen elkaar namelijk niet altijd, waardoor ze niet goed mengen met elkaar. Dit kan komen door cultuurverschillen of door verschillen in (ernst van overlastgevend) gedrag.

“Dat er heel veel jongeren zijn die er gewoon staan om een praatje te maken, maar die eigenlijk niet willen mengen met groepen jongeren die meer doen dan dat.”

(stafmedewerker welzijnsinstelling, man).

De jongeren eigenen zich daarom een eigen stukje wijk toe waardoor ze een veilig gevoel krijgen en van waaruit zij bovendien een goed overzicht op de wijk hebben.

Een eigen plek betekent volgens enkele respondenten bovendien rust en geen gezeur aan je kop. Jongeren willen hun vrije tijd het liefst zonder toezien oog van hun ouders besteden. Ze zoeken daarom naar plekken waar ze met rust gelaten worden en waar ze bovendien het idee van hebben dat ze getolereerd worden. Volgens één respondent gaan jongeren daarom vaak bij een school, een winkelcentrum of een openbaar gebouw staan. Dat zijn namelijk locaties waarvan ze verwachten dat ze het meest getolereerd worden en waarvan ze het idee hebben dat ze er terecht staan omdat het openbare ruimte is. Een winkelcentrum is bovendien een populaire hangplek, omdat er altijd wat gebeurt en omdat tussendoor een drankje gekocht kan worden.

Erbij horen

Een andere reden voor het rondhangen in groepen die door respondenten aangehaald wordt is dat de jongeren ergens bij willen horen. Wanneer zij bij een groep horen geeft hen dat een stukje eigen identiteit en daarnaast biedt een groep de mogelijkheid gezien en gehoord te worden.

“Ik denk wel dat het ook een stuk is van iets willen profileren, van ach ja het heeft toch geen zin, niemand luistert naar ons, we doen het wel met elkaar. En daar vinden we het en daarin worden we gesteund en daarin vinden we wat we zoeken”.

(opvoedkundige, vrouw)

Het ‘erbij willen horen’ en het ‘zoeken naar eigen identiteit’ worden door verschillende respondenten gekoppeld aan de leeftijd en ontwikkelingsfase waarin de jongeren zitten, namelijk de puberteit. Dit wordt ook als reden gegeven voor het vervelen, niets doen en het hangen met vrienden.

Thuisituatie

Volgens de meeste respondenten kan ook de thuisituatie van een jongere aanleiding geven voor het hangen op straat. Zo kunnen grote gezinnen met volle huiskamers reden voor jongeren zijn de straat op te gaan. Maar ook gebroken gezinnen of een slechte sfeer thuis door bijvoorbeeld ruzies kunnen er voor zorgen dat jongeren hun vrije tijd buiten willen besteden. Wanneer jongeren thuis veel problemen hebben, kan een groep ze een veilig gevoel geven.

Er worden ook veel verklaringen gezocht in de opvoeding. Er wordt gesteld dat ouders niet altijd evenveel zicht hebben op wat hun kinderen doen doordat ze druk of vaak niet thuis zijn. Dit kan er volgens de respondenten toe leiden dat jongeren hun eigen gang kunnen gaan. Ook de mate waarin ouders zicht hebben op wat hun kinderen doen is volgens enkele respondenten van belang.

“Heb je ouders die jou alle vrijheid geven en eigenlijk verrast staan te kijken als je ’s avonds rond een uur of zes thuiskomt om te eten. Wat ook vaak voorkomt. Wat kom je doen? Maar ook ouders die er juist bovenop zitten en misschien wel het vluchtgedrag bij deze jongeren creëren, omdat ze continu dat gehijg in hun nek hebben natuurlijk.”

(jeugdwijkagent, man)

Wat ook een reden kan zijn voor jongeren om de straat op te gaan is dat zij zich niet begrepen voelen door hun ouders en dat de ouders weinig interesse in hen tonen. Volgens een politieagent bestaat er een grote kloof tussen de straatcultuur en de thuiscultuur. Thuis wordt de straatcultuur niet geaccepteerd, terwijl de jongeren leven op de straat en het op school ook

over 'straatdingen' hebben. Doordat ouders zich niet verdiepen in de straatcultuur kunnen zij er geen begrip voor opbrengen en voelen de jongeren zich niet begrepen. Volgens twee opvoedkundigen kan het gebrek aan interesse in de kinderen er ook toe leiden dat jongeren een onverschillige houding ontwikkelen ten aanzien van hun gedrag.

Sociaal economische status en etniciteit

Volgens de respondenten verschilt het ook per buurt of jongeren rondhangen of niet. Factoren die volgens respondenten van invloed zijn hierop zijn bijvoorbeeld de etnische samenstelling en de sociaaleconomische status van een wijk. Zo zegt een opbouwwerker dat voornamelijk gezinnen met een niet-Nederlandse etniciteit groot zijn, wat voor volle huiskamers zorgt en de jongeren de straat op drijft. Een opvoedkundige voegt daar aan toe dat sommige Marokkaanse ouders er van uit gaan dat er in Nederland, net zoals in Marokko, sprake is van sterke sociale controle. Hierdoor houden ze zelf hun kinderen niet altijd in de gaten. In Nederland is de sociale controle echter beperkt, want *“je bemoeit je niet met de opvoeding van andermans kinderen”*, waardoor jongeren hun gang kunnen gaan. Over de sociaaleconomische status van een wijk merkt een politieagente op dat in een wijk met dure alleenstaande huizen veel minder last is van hangjongeren. Dit zou komen doordat de bewoners daar meer op zich zelf zijn dan in een volksbuurtje waar iedereen naar buiten gaat.

School

Een paar respondenten geven ook aan dat de school van de jongeren er deels de oorzaak van is dat jongeren op straat hangen. Jongeren zouden niet goed geïnformeerd worden over een opleiding, waardoor de opleiding niet aan hun verwachtingen voldoet. Daarnaast zouden leraren demotiverend werken door op scholen voor moeilijke lerende leerlingen te zeggen dat de jongeren toch geen diploma kunnen halen. Een jongerenwerker geeft aan dat hij van jongeren hoort dat zij het idee hebben dat ze alleen maar op school aanwezig hoeven te zijn, maar niets leren.

“Je gaat sneller de verkeerde keuzes maken, want als jij het niet naar je zin hebt op school en het idee hebt van ja ik hoef toch niet aanwezig te zijn, dan ga je vaak spijbelen. En als je gaat spijbelen dan doe je vaak de verkeerde dingen. En dan ga je of blowen of je gaat bier drinken of je gaat criminele dingen doen.” (ambulante jongerenwerker, man)

Jongerenvoorzieningen

Opmerkelijk is dat meerdere respondenten aangeven dat Almere een groeiende stad is waarbij de jongeren vergeten zijn.

“Het is zo explosief gegroeid in één keer, dat de gemeente is natuurlijk ook achter bepaalde feiten aan gaan lopen. Ze zijn toch de jongeren een klein beetje vergeten in de ontwikkeling mee te nemen. Qua voorzieningen. We hadden eerst ook wel leuke jongerencentra, maar die zijn allemaal wegbezuinigd.” (ambulante jongerenwerker, man)

Verschillende respondenten vinden dat er te weinig ontmoetingsplekken zijn voor jongeren en dat er niet veel voor hen te doen is in Almere. Veel respondenten geven dan ook aan dat jongeren op straat hangen uit verveling. Opvallend is dat verschillende politieagenten vinden dat er genoeg voorzieningen zijn voor jongeren, maar dat er geen gebruik van wordt gemaakt. Redenen die hiervoor gegeven worden zijn dat jongeren weinig geld te besteden hebben, dat de activiteiten niet aansluiten bij hun interesses en dat sommige jongeren gewoon niks willen.

Omschrijving van overlastgevend gedrag

De shortlist-methode van Beke wordt door jongerenwerkers, opbouwwerkers, politieagenten en de veiligheidsmanager aangehaald wanneer zij het hebben over de diversiteit die tussen hanggroepen bestaat. Volgens deze respondenten verschillen groepen dus erg van elkaar. Zij maken namelijk onderscheid tussen groepen die ‘niks doen’ en groepen die voor problemen zorgen. Zoals eerder vermeld vindt geen van de respondenten het rondhangen van jongeren op straat een probleem. Zij gaan het echter wel als probleem zien wanneer de jongeren zich overlastgevend gedragen en problemen veroorzaken. Onder overlastgevend gedrag verstaan de meeste respondenten geluidsoverlast, vervuiling van de omgeving, mensen lastig vallen en provoceren, plassen in het openbaar, vernielingen aanrichten, gebruik van alcohol en softdrugs, ruzies uitlokken, geweld gebruiken en zich ophouden bij de ingang van een supermarkt. Er wordt over het algemeen gesproken over overlastgevend gedrag wanneer de jongeren zich niet aan de regels houden of zich niet gedragen binnen de geldende normen en waarden.

Terwijl enkele jeugdagenten het ophouden bij de ingang van een supermarkt of bushokje wel als overlastgevend typeren omdat mensen zich daardoor niet veilig voelen, verschilt het volgens de stafmedewerker van de welzijnsinstelling per persoon wat als overlastgevend ervaren wordt. Hij nuanceert het begrip overlast daarom.

“Wanneer je mensen lastig valt, dan ben je overlastgevend. Overigens dat wil niet zeggen dat als je iemand anders aanspreekt dat je dan meteen overlastgevend bent. Of als je ergens staat en iemand moet er langs en voelt zich daardoor bedreigd, dat dat overlastgevend is. Dan praat je denk ik over hinderlijk. Of misschien zelfs wel alleen maar over aanwezig.” (Stafmedewerker welzijnsinstelling, man)

Oorzaken van overlastgevend gedrag

Ouders

De respondenten geven verschillende oorzaken voor overlastgevend gedrag. Ten eerste spelen ouders hier een rol in. Vooral de opvoedkundigen leggen veel nadruk op de opvoeding die ouders geven. Volgens hen wordt de basis voor goed gedrag in de pubertijd al in de peutertijd gelegd. Ouders moeten dan al consequent optreden en grenzen stellen. Wanneer zij dit niet doen, neemt het kind steeds meer ruimte en zijn de ouders in de pubertijd het gezag over het kind kwijt. Wanneer dat het geval is bestaat er volgens de opvoedkundigen een grotere kans om vervelend op straat te hangen. Er wordt bij toegevoegd dat het stellen van te weinig grenzen jongeren tevens het gevoel kan geven dat ze er niet toe doen. Wanneer ouders namelijk grenzen aangeven houden zij zich bezig met het kind, wat het kind het gevoel geeft dat hij er toe doet. Wanneer er geen grenzen worden aangegeven kan het kind in een poging aandacht te krijgen zich overlastgevend gaan gedragen.

Ouders kunnen verder overlastgevend gedrag in de hand werken door te verzuimen hun kinderen te leren hoe zij zich op straat moeten gedragen en hoe zij om moeten gaan met de omgeving. Ook het aanleren van sociale vaardigheden wordt in dit verband genoemd. Daarnaast geven sommige ouders het verkeerde voorbeeld of ontkennen ze dat hun kind zich overlastgevend gedraagt. Een jongerenwerker zegt hierover:

“Het is al een paar keer voorgekomen dat gewoon een ouder zegt van waar bemoei je je mee? Van dat mag hij van mij of nou dat doet hij niet, want het is mijn kind. Die steken toch een beetje de kop in het zand of ze krijgen het juist gewoon mee, van nou dat deed ik vroeger ook.” (ambulante jongerenwerker, man)

Ouders zijn volgens verschillende respondenten niet altijd goed op de hoogte van wat hun kind op straat doet. Zij laten hun kinderen snel los, waardoor er toezicht mist. In dit verband wordt tevens een link gemaakt naar sommige allochtonen die er van uit zouden gaan dat de opvoeding op straat ligt. Doordat dit in Nederland niet het geval is, kunnen de jongeren hun gang gaan op straat.

Buurt

De buurt en de buurtbewoners hebben volgens de respondenten ook invloed op het gedrag van hangjongeren. Wanneer een kind of jongere in een omgeving opgroeit die niet veilig is en waarin negatieve invloeden worden uitgeoefend, heeft dat invloed op hoe hij zich gedraagt. Verder is de manier waarop buurtbewoners hangjongeren benaderen van belang. Zo zegt een opbouwwerker dat een situatie waarin een buurtbewoner met een grote mond op kinderen afloopt er toe kan leiden dat kinderen denken dat dat de manier van communiceren is. Zij geven daarom ook een grote mond terug. De respondenten denken dan ook dat de manier waarop omwonenden reageren op hangjongeren grotendeels bepaalt hoe hangjongeren zich gedragen.

“Mijn ervaring is dat buurtbewoners die jongeren ervaren als overlastgevend een slechte invloed hebben op de hangjongeren, omdat ze ze op een verkeerde manier al beginnen aan te spreken vaak. Dus vaak dat er één buurman net zolang wacht totdat hij kookt van woede en dan naar buiten loopt en op een bepaalde manier die jongeren aanspreekt, vaak autoritair en van: “En nou is het afgelopen!” Nou dat werkt vaak averechts, want jongeren hebben iets van: hee waarom zo? Dat kun je ook wel gewoon vragen. En daar begint het vaak al scheef te gaan. En daar krijg je dus ook een reactie op.” (ambulante jongerenwerker, man)

De respondenten denken dat wanneer buurtbewoners de jongeren op een rustige ‘normale’ manier zouden benaderen, ze in de meeste gevallen een normaal antwoord terug zullen krijgen.

Volgens een politieagent is er bij hangjongeren sprake van ‘selffulfilling prophecy’ wanneer zij vaak voor overlastgevers aangezien worden. De jongeren zou het dan niet meer uitmaken dat ze commentaar krijgen op hun hanggedrag, omdat ze toch als overlastgevers worden aangezien. *“Dan kunnen ze het net zo goed blijven doen.”* Buren veroorzaken op deze manier dus zelf de overlast volgens hem. Een andere politieagent denkt dat de media het zelfde soort effect hebben op hangjongeren. Doordat de media een negatief beeld over deze jongeren naar buiten brengen, denken deze jongeren dat er toch al negatief over hen gedacht wordt waardoor het ook niet uitmaakt wat ze verder doen.

Volgens één respondent kan er voor allochtone jongeren nog een motief zijn om zich overlastgevend te gedragen. Wanneer zij zich namelijk geen Nederlander voelen in een wijk en ook niet als zodanig erkend worden, willen zij zich op een andere manier onderscheiden. Zij ontlenen hun identiteit dan aan andere activiteiten, zoals overlastgevend gedrag.

Groepsleden

Door meerdere respondenten wordt ook de invloed van groepsleden op elkaar beschreven. Respondenten spreken van groepsdruk en denken dat sommige jongeren zich tegenover andere groepsleden willen bewijzen. Vooral wanneer een ‘zwakker’ groepslid het gevoel heeft dat hij zich moet opboksen tegen de rest, kan hij dingen doen die niet mogen. Verder wordt gesteld dat jongeren in een groep elkaar voeden en in een groep sneller in staat zijn om hun grenzen te verleggen in niet al te beste zin.

“Gewoon in de groep elkaar een beetje opzweepen, elkaar een beetje uitdagen en dan gaan ze wat rottigheid uithalen” (jeugdwijkagent, vrouw)

Daarnaast kan de luxe en de status van sommige jongeren in een groep andere groepsleden verleiden tot het vertonen van delinquent gedrag. Doordat sommige jongeren tegenwoordig veel merkkleding, merkschoenen en een scooter hebben, zijn de verleidingen voor jongeren die wat minder te besteden hebben groot. Tot slot wordt door één respondent ook de invloed van een leider in een groep aangehaald. De leider zou namelijk bepalen wanneer er rottigheid wordt uitgehaald.

Beeldvorming van buurtbewoners

Hoewel een paar respondenten zeggen dat de beeldvorming van buurtbewoners over hangjongeren niet is te veralgemeniseren, denken de meeste respondenten dat buurtbewoners een negatief beeld over deze jongeren hebben. Volgens de respondenten komt dit voornamelijk doordat de jongeren in groepen staan waardoor buurtbewoners zich geïntimideerd en onveilig voelen. Dit geldt voornamelijk voor voorbijgangers die langs de groepen moeten lopen wanneer de jongeren bijvoorbeeld voor de ingang van een winkelcentrum staan of een trottoir blokkeren. Volgens een opbouwwerker worden de angstgevoelens nog meer versterkt wanneer het om een ‘gekleurde’ groep gaat.

Een aantal respondenten zegt dat sommige buurtbewoners hangjongeren al als overlastgevend ervaren wanneer zij ze alleen maar in een groepje zien staan. Het gaat volgens de respondenten meer om het eigen veiligheidsgevoel van de omwonenden dan dat de jongeren daadwerkelijk overlast veroorzaken. Volgens een politieagent ervaren buurtbewoners alle hangjongeren als overlastgevend wanneer zij eenmaal één overlastgevende groep hebben meegemaakt. Die ene groep is dan hun referentiekader en buurtbewoners gaan niet afwachten of een andere groep net iets verschilt van de eerste. Een opbouwwerker denkt juist dat bewoners het niet vervelend vinden dat de jongeren er staan, maar dat er dingen vernield worden. Verder denkt een opvoedkundige dat oudere inwoners

hangjongeren vervelender vinden dan jonge ouders. Jonge ouders kunnen volgens haar namelijk meer begrip opbrengen voor het 'hangen', doordat zij hun puberteit nog goed kunnen herinneren waarin zij wellicht ook gehangen hebben. De opvoedkundige denkt dat de oudere inwoners hangjongeren als heel vervelend ervaren, maar dit is volgens haar toe te schrijven aan wat de media schrijven over de jongeren en het onveilige gevoel wat dat bij hen teweeg brengt.

Andere respondenten onderstrepen deze rol van de media ook. De media doen volgens hen geen neutrale verslaglegging over hangjongeren en vergroten problemen met jongeren uit. Volgens de respondenten voedt de berichtgeving uit de media de angstgevoelens van voorbijgangers en omwonenden voor hanggroepen.

De berichtgeving in de media heeft tevens als gevolg dat buurtbewoners de jongeren niet durven aan te spreken. Zij zijn volgens de respondenten bang voor de reactie van de groep. Zo denken sommige buurtbewoners dat de jongeren een grote mond terug geven, een steen of eieren tegen hun ruit gooien of hen zelfs in elkaar zullen slaan. Door twee respondenten worden tevens de sociale kwaliteiten van een persoon aangehaald als reden om niet op jongeren af te stappen. Niet iedereen kan namelijk goed met jongeren overweg en bovendien kan de manier van communiceren op straat een drempel voor bewoners zijn om met jongeren te spreken. Volgens de respondenten is de angst om jongeren aan te spreken in de meeste gevallen onterecht. Volgens hen vinden jongeren het leuk als er eens een praatje met hen wordt gemaakt en geven zij in de meeste gevallen een normaal antwoord terug wanneer er wat (op een fatsoenlijke manier) van hen gevraagd wordt. Een jongerenwerker en de stafmedewerker van de welzijnsinstelling zeggen dat de angstgevoelens niet geheel onterecht zijn, omdat er soms wel op een negatieve manier gereageerd wordt.

Twee politieagenten geven verwachtingen van bewoners over de verzorgingsstaat als verklaring voor het niet aanspreken van hangjongeren. Zij stellen namelijk dat inwoners verwachten dat de politie, gemeente, woningbouwvereniging of JOLO conflicten met hangjongeren oplossen en dat dat niet als taak gezien wordt van de inwoners zelf.

Aanleidingen voor het ervaren van overlast

Meerdere respondenten geven aan dat in Almere koopwoningen met eigen tuin aanleiding geven voor het sneller ervaren van overlast. Mensen willen rustig in hun eigen tuin zitten en hun eigen bezit beschermen. Wanneer er dan jongeren voor hun huis staan ervaren zij dit al snel als overlastgevend.

“Wat je in Almere heel erg merkt, er zijn veel koopwoningen. Bezit is heilig. Bezit wordt beschermd. Dus kijk als jij voor je huis elke avond die jongeren hebt staan die herrie maken, ja je wilt je bezit beschermen en dan wordt er sneller gereageerd.”

(ambulant jongerenwerker, man)

Verder merken verschillende respondenten op dat er in Almere weinig gecreëerd is voor jongeren. Jongeren gebruiken daarom speeltuintjes, trapveldjes en bankjes als hangplek. Deze plekken zijn in Almere echter midden in woonwijken gesitueerd, waardoor de jongeren snel als hinderlijk en overlastgevend worden ervaren. Een aantal respondenten geeft aan dat dit met name komt doordat er veel buurten met jonge kinderen zijn in Almere. Wanneer deze kinderen slapen hebben ouders liever niet dat een groep jongeren voor hun huis gaat hangen en lawaai maakt.

Respondenten geven bovendien aan dat het toegenomen individualisme invloed heeft op het ervaren van overlast. Het individualisme draagt er namelijk aan bij dat buurtbewoners elkaar niet goed kennen en dat zij minder van elkaar kunnen hebben.

“Iedereen leeft meer op zichzelf en ik denk van daaruit dat je minder tolerantie hebt. [...] Het wordt gewoon allemaal solistisch en iedereen komt gewoon meer voor z'n eigen ik op.” (ambulant jongerenwerker, man)

Volgens een jongerenwerker en een opbouwwerker gaan buurtbewoners kinderen die al jaren in de wijk wonen opeens als vervelende jongeren zien wanneer zij ouder worden. Volgens de opbouwwerker ‘herkennen’ buurtbewoners de meiden en jongens niet meer als de kinderen waarmee hun eigen kinderen vroeger in de zandbak speelden.

“Tot een bepaalde leeftijd is het geen probleem. Tot twaalf jaar is het allemaal leuk en schattig en aardig, maar zodra ze jeugdpuistjes krijgen zijn het in één keer vervelende hangjongeren en overlastgevende klieren.” (ambulant jongerenwerker, man)

Bestaande maatregelen

De respondenten geven aan dat er verschillende maatregelen en voorzieningen worden getroffen en gecreëerd voor hangjongeren. Zo noemen zij het jongeren interventie team om overlast die jongeren veroorzaken te bestrijden en JOLO om te bemiddelen wanneer een conflict is ontstaan tussen bewoners en jongeren. Daarnaast wordt veel verwezen naar ambulant jongerenwerkers die hanggroepen benaderen en achterhalen wat hun behoeften zijn. Ook wordt opgemerkt dat individuen door jongerenwerkers worden geholpen door hen toe te leiden naar scholing, werk en soms ook hulpverlening. Daarnaast proberen jongerenwerkers de jongeren van de straat te houden door het invullen van de vrije tijd van de jongeren,

bijvoorbeeld door sport- en muziekactiviteiten te organiseren. Verder worden ook jeugdagenten genoemd. Zij maken af en toe een praatje met hanggroepen, controleren overlastmeldingen en spreken met buurtbewoners en hangjongeren over hun behoeften en wensen.

Door meerdere respondenten wordt aangegeven dat hangjongeren worden toegeleid naar andere locaties. Zo worden er jongerenontmoetingsplaatsen en bankjes geplaatst op plekken waar er minder overlast van de jongeren wordt ervaren. De meningen van de respondenten verschillen hierover. Sommige respondenten vinden dit een goede zaak, omdat jongeren zo hun eigen plek hebben én er minder overlast ervaren wordt. Andere respondenten vinden het geen manier van doen om jongeren zo weg te zetten.

“Ik bedoel, je gaat toch niet op een plek staan omdat het daar voor gemaakt is als jij die andere leuker vindt om te staan. En waarom zou je daar niet mogen hangen? Dat slaat natuurlijk nergens op.” (kwartiermaker jongerenparticipatie, vrouw)

Respondenten die tegen het wegzetten van hangjongeren zijn benadrukken dat jongeren ook deel uit maken van een wijk en dat dat vaak vergeten wordt. Een ander nadeel dat aan het creëren van hangplekken kleeft is volgens enkele respondenten dat deze tijdgebonden zijn. Vaak worden hangplekken wel in overleg met jongeren uitgekozen, maar wat huidige groepen een goede plek vinden om te hangen vindt de volgende generatie wellicht geen goede plek.

De respondenten zijn redelijk tevreden over bovenstaande maatregelen en voorzieningen. Zij geven wel aan dat er meer plekken en voorzieningen voor jongeren moeten komen en dat er meer jongerenwerkers zouden moeten worden aangesteld. De jongerenwerkers zouden zich namelijk een slag in de rondte werken met alle taken die zij nu hebben. Wanneer er meer capaciteit zou zijn, zou er meer aandacht aan meer jongeren kunnen worden besteed. Daarnaast wordt er door enkele respondenten aangegeven dat de gemeente traag is in het regelen van voorzieningen voor jongeren, of het nu om een gehele nieuwe hangplek gaat of om een goaltje dat vervangen moet worden.

Over de werking van het JIT en JOLO zijn de respondenten tevreden. Er wordt wel aangegeven dat de meeste aandacht van het JIT uitgaat naar overlastgevende groepen, omdat de aanwezige en hinderlijke groepen voor minder of geen overlast zorgen. Hierdoor gaat de aandacht primair uit naar het verminderen van overlast en minder naar het preventief voorkomen van overlast. De veiligheidsmanager geeft echter wel aan dat er ook een preventieve werking van deze aanpak uitgaat.

“Wanneer jongeren ervaren dat hinder en overlast niet geaccepteerd wordt en dat de overheid daar daadwerkelijk iets aan doet, dan heeft dat wel degelijk een preventieve werking.” (veiligheidsmanager, man)

Daarnaast wordt aangegeven dat er wel een aanleiding moet zijn om JOLO in te schakelen. Er moet dus sprake zijn van een probleem. Meerdere professionals denken dat het goed is om al contact tussen hangjongeren en omwonenden tot stand te brengen voordat er problemen zijn tussen deze partijen.

Voorgestelde veranderingen

Zoals hierboven al beschreven zijn er meerdere professionals die vinden dat er eigenlijk al contact tussen omwonenden en hangjongeren moet zijn voordat er spanningen tussen deze twee partijen ontstaan. Wanneer er namelijk contact tussen deze groepen zou zijn, wordt de kans op conflicten kleiner geacht. Enkele respondenten merken echter op dat er in veel gevallen niet meer preventief opgetreden kan worden. Vaak zijn hanggroepen al enige tijd aanwezig, waardoor al irritaties bij de buurtbewoners zijn ontstaan. Daarnaast komen professionals pas in contact met omwonenden wanneer de omwonenden aangegeven hebben dat er problemen met hangjongeren zijn. Het is volgens de respondenten lastig om van tevoren bewoners te activeren hangjongeren te benaderen. Zij ervaren dan namelijk nog geen problemen en zien daardoor het belang er niet van in.

Om de relatie tussen hangjongeren en omwonenden te verbeteren of om te voorkomen dat er spanningen ontstaan in deze relatie moet er volgens de respondenten een aantal dingen veranderen. Ten eerste moet er volgens hen meer wederzijds begrip komen, zodat de onderlinge verstandhouding goed is en waardoor er minder overlast wordt ervaren.

“Ik denk als je de verstandhouding en begrip tussen jongeren en huisbezitters/ouderen wat duidelijker krijgt van jongeren zoeken een plekje om samen te zijn en iemand die een huis heeft wil lekker rustig naast z'n huis zitten. Als je dat stukje begrip richting elkaar kan brengen denk ik dat het al heel wat scheelt wat mensen aan overlast van elkaar hebben. Zo'n jongere moet weten van oké er zit iemand thuis die hard heeft gewerkt, die rustig wil zitten en een ouder iemand moet weten die thuis zit ja die jongens bedoelen het niet zo, die hebben vaak zelfs niet eens door dat ze zoveel herrie maken.” (ambulant jongerenwerker, man)

Ten tweede vinden de professionals dat het beeld over hangjongeren bijgesteld moet worden. Zij vinden dit beeld namelijk te negatief. Volgens hen komen er alleen maar negatieve berichten over hangjongeren in het nieuws en geven de media nauwelijks aandacht aan

positieve ontwikkelingen rondom hangjongeren. Inwoners geloven wat in de krant of op het nieuws komt en volgens de respondenten ontwikkelen zij hierdoor negatieve gevoelens jegens de hangjongeren.

Tot slot is volgens de respondenten de manier waarop omwonenden hangjongeren benaderen belangrijk voor de relatie tussen de hangjongeren en de omwonenden.

“Op het moment dat je ze gewoon als redelijk volwassenen benadert en ze niet voortdurend gaat aanspreken op negatieve punten, dan ontwikkelen zij zich ook op die positieve manier. En dan gaan zij zich ook naar de omgeving positief gedragen. En op het moment dat jij als vervelende buurvrouw voortdurend staat te mopperen op zo’n groep, dan word je een vervelende omgeving en dan krijg je ook vervelend gedrag terug.” (opvoedkundige, vrouw)

Verschillende respondenten stellen dat buurtbewoners hun irritaties over een hanggroep vaak opkroppen en pas wanneer ze de groep helemaal zat zijn boos en schreeuwend naar de groep toekomen. Ze zijn dan niet meer in staat een normaal gesprek te voeren en de jongeren snappen niet waar ze deze reactie aan te danken hebben. Zij hebben namelijk nooit voortekenen gekregen dat er onvrede over hen was. Jongeren zullen daarom ook met een grote mond reageren. Volgens de respondenten kan er met de meeste jongeren een goed gesprek gevoerd worden mits zij op een fatsoenlijke manier benaderd worden. De manier van benaderen moet dus veranderen.

Creëren van een positiever beeld en meer begrip

Om het negatieve beeld bij te stellen en meer begrip te creëren tussen hangjongeren en omwonenden, is contact tussen deze groepen volgens de professionals van belang.

“Gebrek aan vertrouwen, heen en weer wederzijds begrip is toch vaak, hoe zeg je dat.. wat men niet kent dat vreest men. Onbekend maakt onbemind.” (politieagent, man)

Wanneer buurtbewoners elkaar kennen accepteren ze meer van elkaar. Daarnaast is het dan makkelijker iemand aan te spreken op zijn gedrag als daar last van wordt ondervonden.

“Want als je namelijk contact maakt in vreedstijd, als er dan oorlog is, dan ga je toch iets anders met elkaar om. [...] Want dan kan je ze namelijk makkelijker aanspreken, want je hebt al contact met ze en dan kan je zeggen: jongens, jullie zijn wel heel lawaaierig hoor.” (politieagent, man)

Uit het contact dat tussen de hangjongeren en de omwonenden plaatsvindt gaat dus een preventieve werking uit. Contact is echter ook belangrijk wanneer er al spanningen in de relatie bestaan. Meerdere respondenten zeggen namelijk dat nadat er een gesprek heeft

plaatsgevonden tussen bewoners en hangjongeren over hun irritaties, het beeld over elkaar snel wordt bijgesteld. De omwonenden komen er dan vaak achter dat de jongeren best aardig en aanspreekbaar zijn en de jongeren geven aan dat de bewoners gerust naar ze toe kunnen komen wanneer zij ergens mee zitten. Bovendien maken omwonenden sneller een praatje met een jongere wanneer er eerder contact tussen hen heeft plaatsgevonden, terwijl zij hem eerder vermeden zouden hebben. Doordat de buurtbewoners kennis met elkaar gemaakt hebben verminderen tevens de angstgevoelens voor de hangjongeren, doordat de omwonenden zich veiliger voelen.

Ondanks dat de meeste respondenten moeite hebben manieren te verzinnen waarop hangjongeren en omwonenden met elkaar in contact gebracht kunnen worden, zijn er grofweg vier manieren te onderscheiden. Deze manieren zijn: 1) met elkaar praten over de problemen rondom het 'hangen', 2) praten over een thema buiten het rondhangen om, 3) gezamenlijk georganiseerde activiteiten doen en 4) gebruik maken van aanwezige faciliteiten.

Hanggedrag ter sprake brengen

Het organiseren van een bijeenkomst waarbij zowel de jongere als de oudere buurtbewoners bij elkaar komen wordt meerdere malen genoemd. In dergelijke bijeenkomst vertellen de jongeren waarom zij op een bepaalde plek willen hangen en geven de omwonenden aan waar zij precies last van hebben. Daarnaast wordt er gekeken wat eenieder nodig heeft en hoe dat bewerkstelligd kan worden. De aanwezigen zullen met ideeën moeten komen en gezamenlijk zullen zij tot oplossingen en afspraken moeten komen. Een politieagente zegt dat elke partij water bij de wijn zal moeten doen om uiteindelijk een middenweg te vinden. Dit is echter wel lastig volgens haar. Volgens een andere politieagent bestaat er nog maar één andere oplossing wanneer de jongeren zich niet aan gemaakte afspraken houden en overlast geven, namelijk streng en repressief optreden.

Volgens de respondenten moet vooral het jongerenwerk een grote rol spelen in het samenbrengen van de jongeren en de buurtbewoners. Tevens wordt het buurtbemiddelingsproject JOLO geregeld in dit verband genoemd. Daarnaast denken sommige respondenten dat de politie, met name de jeugdagent, kan bijdragen aan het overleg. Een jeugdagent zelf zegt dat de politie zich juist op de achtergrond moet houden, omdat de politie niet tussen buurtbewoners en een hanggroep moet willen staan.

Verskillende respondenten wijzen er op dat niet alle buurtbewoners open staan voor contact met jongeren. Vooral wanneer er al problemen worden ondervonden van hangjongeren of al pogingen zijn ondernomen om overlast te verminderen willen buurtbewoners niet altijd meewerken. Volgens de respondenten zijn de bewoners 'er dan klaar mee'. Ze willen dan niet meer in gesprek gaan met de jongeren omdat er volgens hen al te veel gebeurd is of omdat ze niet verwachten dat een gesprek verbeteringen op zal leveren. Opvallend is dat maar één respondent aangeeft dat ook de jongeren misschien niet in contact willen komen met andere buurtbewoners. Daar zijn jongeren jong voor, volgens de respondent.

Themabijeenkomst

Andere respondenten zeggen expliciet dat er niet gesproken moet worden over het hanggedrag van de jongeren, maar dat de buurtbewoners op andere onderwerpen bij elkaar moeten worden gebracht. Dit zou een thema moeten zijn waar elke leeftijdscategorie in geïnteresseerd is of belang bij heeft. Als voorbeeld wordt de inrichting van een veldje of speelplek genoemd. Kinderen spelen daar namelijk overdag, jongeren hangen er 's avonds, ouders willen het belang van hun kinderen behartigen en de omwonenden willen er ook wat over te zeggen hebben uit eigen belang.

Er wordt door respondenten benadrukt dat jongeren betrokken moeten worden bij het bedenken van het thema en dat dit niet door een maatschappelijke organisatie moet worden opgelegd. Er kan bijvoorbeeld een groepje van verschillende leeftijdscategorieën bij elkaar komen om een onderwerp te bedenken. Een opbouwwerker stelt voor om de methodiek van het 'mindmappen' te gebruiken. Een jongere zou dan zijn eigen omgeving moeten tekenen via het mindmappen en ook volwassenen geven aan wat zij belangrijk vinden in hun omgeving en wat zij missen. Vervolgens wordt gekeken wat de verschillen en de overeenkomsten zijn tussen jongeren en volwassenen. De raakvlakken dienen dan als bindmiddel en daar gaan de bewoners mee aan de slag. De andere opbouwwerker wil de 'dag van de dialoog' aangrijpen om diverse soorten mensen in gesprek met elkaar te laten gaan. Op deze dag worden er gesprekstafels georganiseerd over een bepaald thema. Het jongerenwerk zou hierbij jongeren moeten stimuleren hier aan deel te nemen. Het is daarbij wel van belang dat het onderwerp relevant is voor jongeren. Als locaties voor een gesprek is het buurthuis volgens de respondenten geschikt, aangezien jongeren daar vaker zijn voor inloop en het daardoor bekend terrein voor hen is.

Georganiseerde activiteiten

Sommige respondenten geven aan dat buurtbewoners activiteiten met elkaar moeten doen in plaats van overlegbijeenkomsten organiseren.

“Geen wijkbijeenkomsten waar je moet vergaderen. Want dan komt niemand. Daar ga ik ook niet heen, daar heb ik geen zin in, ik vergader genoeg op m’n werk. Doeï. Snap je? Het moeten leukere dingen zijn zodat je elkaar eens ziet onder een andere omstandigheid.” (politieagent, man)

Er zouden activiteiten moeten worden georganiseerd waar zowel jongere als oudere buurtbewoners op af komen en waar zij beide profijt van hebben. Respondenten denken dan voornamelijk aan sport- en spelactiviteiten, zoals bijvoorbeeld een voetbaltoernooi. Bij zo’n toernooi zouden jong en oud samen in een team moeten zitten. Verder kunnen er activiteiten voor jongeren worden georganiseerd waar ook oudere buurtbewoners op af komen. Ouders komen bijvoorbeeld vaak met hun kinderen mee naar sport en spelactiviteiten, waardoor jong en oud kennis met elkaar maken. Hierdoor ontstaat al een beetje binding en begrip volgens de respondenten. Door een jongerenwerker wordt hierover wel opgemerkt dat in een buurt wel faciliteiten aanwezig moeten zijn om een activiteit te organiseren. Niet elke buurt heeft bijvoorbeeld een trapveldje en jongeren willen het liefst dichtbij huis blijven.

Enkele respondenten dragen verder het organiseren van een buurtfeest aan. Het organiseren van dit feest moet daarbij een inspanning van de hele buurt zijn. Jongeren moeten dus ook in een vroeg stadium betrokken worden. Het feest moet volgens een opbouwwerker niet op hele korte termijn gepland worden. Er moet namelijk tijd zijn voor overleggen tussen volwassenen en jongeren, zodat zij elkaar leren kennen en samen voorbereidingen kunnen treffen. Het buurtfeest zelf is er om buurtbewoners in contact te brengen met elkaar. Een opvoedkundige denkt dat jongeren niet op een buurtfeest zitten te wachten, maar doordat ze betrokken worden bij de organisatie zullen zij meer gemotiveerd zijn.

De activiteiten en evenementen die georganiseerd worden moeten volgens twee respondenten niet te groot uitpakken worden. Bij grote evenementen komen belangstellenden namelijk uit verschillende wijken en het is juist de bedoeling dat burens elkaar tegenkomen. Bewoners moeten elkaar dus op straatniveau treffen.

Bij het organiseren van activiteiten en evenementen zouden jongerenwerkers, opbouwwerkers en de woningcorporatie betrokken moeten zijn. Daarnaast zijn er volgens enkele respondenten in iedere wijk wel buurtbewoners die goed contact hebben met de buurt en veel doen voor een buurt. Deze buurtbewoners kunnen gebruikt worden als spil in de wijk om andere buurtbewoners te motiveren deel te nemen aan bijeenkomsten en activiteiten.

“Het hoeft maar eentje durven te doen, qua buurtbewoners en de rest volgt wel.”
(politieagent, man)

Faciliteiten

Bovengenoemde activiteiten en bijeenkomsten om hangjongeren en omwonenden in contact te laten treden met elkaar moeten georganiseerd worden. Enkele respondenten noemen faciliteiten op waar geen organisatie voor nodig is en waar constant gebruik van kan worden gemaakt. Zij denken daarbij aan voetbalveldjes en met name aan de Playgrounds. Dit zijn een soort sportvelden waar onder andere kan worden gevoetbald, gebasketbald, getennist en gejeu-de-bould. Daarnaast staan er ook picknicktafels bij. De respondenten zien graag dat er meer playgrounds in Almere komen. Er komen namelijk jongeren en ouderen sporten. Binnen een wijk zouden volgens de respondenten faciliteiten gerealiseerd moeten worden waar zowel ouderen als jongeren gebruik van kunnen maken.

Een sportfaciliteit als de playground zorgt er volgens de respondenten niet alleen voor dat hangjongeren en omwonenden met elkaar in contact komen, maar houdt ook de jongeren van de straat. Volgens een respondent is gebleken dat de criminaliteit en het aantal hangjongeren sinds de komst van de playground sterk zijn verminderd. Bovendien wordt lichaamsbeweging gestimuleerd, wat ten goede komt aan de gezondheid van de inwoners.

Buiten het directe contact tussen hangjongeren en omwonenden om zijn er nog andere manieren om het negatieve beeld over hangjongeren te veranderen. Een jongerenwerker denkt dat jongerenwerkers aan bewoners kunnen laten zien dat er heel goed gepraat kan worden met de jongeren. Dit kan volgens hem al door bij een hanggroep te gaan staan. Bewoners zien dan dat een jongerenwerker 's avonds in het donker in zijn eentje bij de jongeren kan staan, waardoor het beeld over de jongeren wellicht positief wordt aangepast. Daarnaast moeten de media ook aan beeldbijstelling doen. Meerdere respondenten vinden dat media ook positieve berichten moet plaatsen over hangjongeren, want deze zijn er zeker volgens hen.

Een politieagent zou graag zien dat er een filmpje met hangjongeren wordt opgenomen waaruit blijkt dat deze jongeren helemaal niet zo erg zijn als veel mensen denken. Kijkers zouden daarbij eerst op het verkeerde been moeten worden gezet, waardoor een negatief beeld over de jongeren ontstaat of bevestigd wordt. Vervolgens wordt duidelijk dat het spotje om iets anders gaat dan wat de kijkers aanvankelijk dachten en blijkt dat de jongeren met iets positiefs of onschuldigs bezig zijn. Door een dergelijk spotje worden kijkers er bewust van gemaakt dat zij verder moeten kijken dan hun neus lang is en dat zij niet te snel conclusies

moeten trekken over hangjongeren. Het spotje zou op Omroep Flevoland moeten worden uitgezonden, omdat binnen Almere veel mensen naar deze omroep kijken volgens de agent. De agent denkt dat veel jongeren het heel erg leuk vinden om aan zo'n filmpje mee te werken, *“want dan kunnen ze eindelijk laten zien van wij zijn niet van zulke etterbakken”*.

Manier van benaderen veranderen

Naast het bijstellen van het beeld over hangjongeren en het verhogen van begrip zouden de respondenten graag zien dat hangjongeren op een andere manier benaderd worden. Volgens de respondenten is het gedrag van omwonenden namelijk van invloed op het gedrag van de hangjongeren. Zij noemen een aantal manieren om bewoners hier bewust van te maken.

Wanneer een gesprek plaatsvindt tussen hangjongeren en omwonenden, bijvoorbeeld via JOLO, kan de omwonenden duidelijk worden gemaakt hoe zij het best een groep jongeren kunnen benaderen. Ook wanneer de politie wordt ingeschakeld omdat omwonenden overlast hebben van jongeren, kan de politie omwonenden vragen of zij de jongeren zelf al hebben aangesproken en er op wijzen hoe zij dat het beste kunnen doen. Niet alleen politie, maar ook andere maatschappelijke organisaties kunnen volgens een jeugdagent in hun gesprekken met burgers een positief idee hierover uitdragen. Tevens denken verschillende respondenten dat een cursus nuttig kan zijn om bewoners handvatten te bieden over de manier waarop zij hangjongeren het best kunnen benaderen. Op deze cursus wordt later verder ingegaan.

Hoewel een aantal respondenten aangeeft dat het aanspreken van andermans kinderen gevoelig ligt, zeggen een jongerenwerker en een jeugdagent expliciet dat dit moet kunnen.

“Als volwassene ben jij gewoon opvoeder. Of je nu een kind hebt of niet. Jij hebt bepaalde normen en waarden meegekregen en die normen en waarden die mag je best meegeven. Dus al woon je alleen bij wijze van spreken en je woont in een hele leuke buurt met hele leuke kinderen, maar ze moeten toch steeds jouw tuintje hebben dan vind ik dat je dat best aan mag geven. [...] Ik vind dat je als volwassene best sturing mag geven.” (ambulante jongerenwerker, man)

Sommige respondenten zeggen dat de manier van benaderen ook iets is wat maatschappelijk aangepakt moet worden. Het heeft volgens een respondent namelijk met de heersende omgangsvormen en met sociale verbondenheid te maken. Meerdere respondenten merken daarnaast op dat als gevolg van het individualisme er ook niet meer zo snel een praatje met elkaar gemaakt wordt. Opvallend is dat meerdere respondenten wijzen op de campagne van SIRE om Nederlanders bewust te maken dat zij steeds asocialer worden. Zij vinden dit een goede campagne, omdat mensen door de spotjes op tv aan het denken gezet worden over de

manier waarop zij zich gedragen ten opzichte van elkaar. Een dergelijk spotje zou mensen ook bewust moeten maken van de manier waarop zij met hangjongeren omgaan.

Relatie volwassen buurtbewoners onderling verbeteren

Volgens de professionals moet er niet alleen aan de relatie tussen hangjongeren en de omwonenden gewerkt worden, maar ook aan de relatie tussen volwassen buurtbewoners onderling. Volgens verschillende respondenten kennen veel bewoners binnen wijken in Almere elkaar niet goed, waardoor er weinig begrip voor elkaar is. Om overlast van hangjongeren te verminderen is goed contact tussen omwonenden volgens de respondenten om twee redenen van belang.

Ten eerste spreken burens elkaar sneller aan op dingen die gebeuren wanneer zij elkaar kennen. Doordat zij elkaar kennen kunnen zij namelijk meer van elkaar hebben. Voor bewoners is het daardoor ook makkelijker de burens aan te spreken op het gedrag van hun kind, wanneer deze zich onbehoorlijk gedraagt. Wanneer dit gedaan wordt zonder dat de burens elkaar kennen, is de basis verkeerd volgens de stafmedewerker van de welzijnsinstelling. Buurtbewoners vragen zich dan af waar de ander zich mee bemoeit. De stafmedewerker voegt er aan toe dat dit nog steeds het geval kan zijn wanneer burens elkaar kennen, maar dat de basis ieder geval beter is. Naast de stafmedewerker zijn er nog meer respondenten die vinden dat buurtbewoners elkaar mogen aanspreken op het gedrag van hun kinderen.

“Maar ik denk dat ik jou wel moet kunnen aanspreken op het gedrag van je kinderen, want een kind is een product van jou. We kunnen het niet bij hem of haar neer leggen, we moeten bij jou zijn. Jij bent primair verantwoordelijk voor het gedrag van je kind. Dus daar zou je wat mee moeten. Ik vind dat als jij als ouder je kinderen niet corrigeert, zou je op een of andere manier moeten kunnen ingrijpen.” (opbouwwerker, man)

Het tweede belang van contact tussen buurtbewoners is volgens enkele respondenten dat buurtbewoners elkaar mee kunnen vragen om op een hanggroep af te stappen wanneer zij dit niet in hun eentje durven. Een opbouwwerker vindt dit echter geen goed idee. Volgens haar gaan de bewoners dan steun bij elkaar zoeken en een front naar de jongeren toe vormen, waardoor zij een aanvallende houding aannemen. Van een gesprek op redelijke toon kan het volgens haar dan niet meer komen.

De hierboven genoemde activiteiten en bijeenkomsten om contact tot stand te brengen tussen hangjongeren en omwonenden hebben tevens als gevolg dat omwonenden onderling

elkaar beter leren kennen. Daarnaast kunnen ook activiteiten voor (kleinere) kinderen buurtbewoners dichterbij elkaar brengen door ouders uit te nodigen. Als voorbeeld wordt gegeven dat kinderen in een buurt cake gaan bakken en wanneer de cake klaar is wordt de hele buurt uitgenodigd voor thee en cake. Dit lijkt onbeduidend, maar door de leuke manier van contact leggen delen de buurtbewoners in het vervolg wel meer met elkaar volgens een professional.

De opbouwwerkers waarschuwen dat er niet van mensen gevraagd en verwacht mag worden dat zij iets voor hun wijk moeten doen. Een van hen zegt hier over:

“Je mag best wat vaker naar jezelf kijken en zeggen van oké, wat ik misschien vanuit mijn professionaliteit van buurtbewoners verwacht is misschien niet zo reëel. Het kan misschien ook wel een tandje minder. Mensen moeten niks.” (opbouwwerker, vrouw)

Verder legt één van de opbouwwerkers liever de nadruk op sociale stijging in plaats van het versterken van de sociale cohesie en het verminderen van overlast.

“Je moet mensen niet faciliteren op een onderlinge barbecue met elkaar, maar probeer ze naar school te brengen. Haal ze uit hun isolement vanuit de onderklasse, probeer ze in midden of bovenklassen te krijgen door studie, dan ben je gewoon veel beter bezig.” (opbouwwerker, man)

Wanneer een jongere of een gezin van de onderklasse naar de middenklasse kruist, verhuizen zij volgens de opbouwwerker naar een andere wijk. Hij vraagt zich dan ook af of het zin heeft sociale cohesie in een wijk in stand te houden, omdat het een ‘komen en gaan’ van bewoners is.

Samenvattende conclusie

De professionals hebben geen problemen met jongeren die op straat rond hangen, omdat zij de jongeren zien als jongeren die elkaar ontmoeten op straat. Wanneer de jongeren overlast veroorzaken, worden zij echter wel als probleem ervaren. Volgens de professionals hebben de meeste omwonenden een negatief beeld over hangjongeren, ook wanneer de jongeren niets verkeerd doen. Omwonenden ervaren volgens hen snel overlast en ontwikkelen irreële angstgevoelens jegens de jongeren. Om spanningen tussen hangjongeren en omwonenden te voorkomen of te verminderen is een goede relatie tussen hen van belang. Volgens de professionals moet er een aantal zaken veranderen om deze relatie tussen de jongeren en omwonenden te verbeteren. Zo moet het negatieve beeld over jongeren worden bijgesteld, moet er meer wederzijds begrip komen tussen hangjongeren en omwonenden en moet de

manier van benaderen veranderen. Om dit te bewerkstelligen is contact tussen de jongeren en omwonenden nodig en de omwonenden moeten bewust worden gemaakt dat hun manier van benaderen van invloed is op het gedrag van de jongeren.

Opvallend is dat de professionals aan de kant van de jongeren lijken te staan. Het zijn volgens hen namelijk de omwonenden die irreële angstgevoelens voor hangjongeren hebben, vaak een verkeerd beeld hebben van de jongeren en weinig begrip kunnen opbrengen voor het feit dat jongeren op straat samenkomen. Daarnaast durven veel omwonenden de jongeren niet aan te spreken of doen zij dit op de verkeerde manier. Hoewel zowel jongeren als omwonenden moeten meewerken aan het verbeteren van de relatie met elkaar, lijkt het of de professionals vooral de omwonenden een grote rol toedichten om dit te bewerkstelligen.

Rol van het OKé-punt

Alle professionals zijn in meer of mindere mate bekend met het OKé-punt. Een aantal respondenten denkt dat het OKé-punt alleen bestaat uit opvoedkundigen, terwijl andere respondenten ook het maatschappelijk werk als onderdeel van het OKé-punt zien. Maar enkele respondenten weten dat het OKé-punt gevormd wordt door meerdere organisaties. De stafmedewerker van De Schoor denkt dat de onduidelijkheid hierover ontstaan is doordat het OKé-punt ook een fysieke vorm heeft voor de spreekuren. Zowel mogelijke gebruikers van het OKé-punt als professionals denken hierdoor dat dat het gehele OKé-punt is, terwijl dat niet zo is.

Over de relatie tussen het OKé-punt en jongeren wordt door verschillende respondenten gezegd dat het OKé-punt de indruk wekt er vooral voor ouders en jonge kinderen te zijn. Er is bredere aandacht voor kinderen, maar omdat jongeren moeilijker zijn te bereiken lijkt daar ook minder aandacht voor te zijn.

Na een korte uitleg over de toespraak van minister Rouvoet waarin hij voorstelt dat het Centrum voor Jeugd en Gezin wellicht de sociale omgeving van hangjongeren kan stimuleren in contact te treden met hangjongeren, is de respondenten gevraagd wat zij van dit idee vinden. De perceptie van de respondenten over het OKé-punt is van invloed op de rol die ze het OKé-punt hierin willen geven.

Respondenten die denken dat het OKé-punt alleen uit opvoedkundigen bestaat, vinden het een raar idee om opvoedkundigen een rol te laten spelen in het versterken van de sociale cohesie in een wijk. De opvoedkundigen zouden dan namelijk de straat op moeten, wat niet in hun takenpakket past.

“Ik vraag me af of dat de doelstelling is van het OKé-punt. In zoverre dat ik dat weet van het OKe-punt is dat hun doelstelling in ieder geval dat ze er zijn voor opvoedondersteuning, opgroeimoeilijkheden. Voor ouders en kinderen, maar niet voor de burens en de buurtkinderen.” (politieagent, man)

Een jongerenwerker zegt dat de doelstelling van het OKé-punt in eerste instantie moet zijn om ouders met opvoedproblemen binnen te halen. Wanneer het OKé-punt zich breder in zou zetten zou volgens de jongerenwerker het overzicht zoekraken en komen verschillende instellingen en organisaties op elkaars gebied. De kwartiermaker jongerenparticipatie kan zich er wel wat bij voorstellen.

“Eigenlijk zou het breder getrokken moeten worden. Zou je zo’n OKé-punt neer moeten zetten en zeggen oké het gaat over opvoeden, maar wat valt er allemaal onder opvoeden. Niet alleen de ouders. [...] Want je wordt ook opgevoed door de dingen op straat.” (kwartiermaker jongerenparticipatie, vrouw)

Na een korte verduidelijking dat het OKé-punt een samenwerkingsverband is tussen verschillende organisaties, verwijzen de meeste respondenten meteen naar welzijnsorganisatie De Schoor. Wanneer bewoners namelijk gestimuleerd moeten worden in contact te treden met hangjongeren, moet er volgens de respondenten ‘outreaching’ te werk worden gegaan door jongerenwerkers in te zetten. Aangezien De Schoor het sociaal cultureel werk verzorgt, zou De Schoor deze taak op zich moeten nemen. Overigens wijzen verschillende respondenten er op dat de welzijnsorganisatie al verschillende activiteiten organiseert om jongeren en volwassenen dichterbij elkaar te brengen.

Enkele respondenten vinden het wél een goed idee dat opvoedkundigen buurtbewoners benaderen. De opvoedkundigen zouden namelijk de kennis en de knowhow in huis hebben over de manier waarop met jongeren om gegaan moet worden. Zij zouden informatie kunnen verstrekken over de manier waarop jongeren denken en hoe ze nou eigenlijk zijn. Volgens een jongerenwerker denken veel buurtbewoners namelijk onterecht dat de jongeren op straat veel met criminele activiteiten bezig zijn. Door duidelijkheid te geven over de motieven van jongeren om op straat te hangen wordt er ook gewerkt aan beeldbijstelling over hangjongeren. Daarnaast kan ook uitgelegd worden dat jongeren vaak goed aanspreekbaar zijn en het zelfs leuk vinden om een praatje te maken. Ook kan duidelijk gemaakt worden dat jongeren aangesproken kunnen worden op hun gedrag, maar dat de manier waarop dit gebeurt hierbij van groot belang is. Opvoedkundigen kunnen dus informatie verstrekken en tips en handvatten geven aan bewoners zodat zij een beter beeld krijgen over de jongeren en makkelijker contact met hen maken. Er wordt door een jongerenwerker voorgesteld dat de

informatie verstrekt kan worden in de vorm van een flyer, een folder of een nieuwsbrief. Een politieagent is hier geen voorstander van omdat veel mensen dit volgens hem niet lezen.

Zoals eerder vermeld zijn verschillende respondenten voorstander van het geven van een cursus. In deze cursus zouden buurtbewoners aan het denken moeten worden gezet over hoe zij met hangjongeren omgaan en het zou hen handvatten moeten aanreiken over de manier waarop zij het best hangjongeren kunnen benaderen. Daarnaast moet duidelijk worden gemaakt dat angst voor hangjongeren onnodig is. Verschillende respondenten vinden dat wanneer er in een wijk overlast is van jongeren en de behoefte bestaat aan informatie, de mogelijkheid moet bestaan om een cursus te volgen. Opvallend is dat vooral de jongerenwerkers open staan voor zulke initiatieven en zeggen dat alles te proberen is.

Een opvoedkundige merkt op dat een cursus preventief moet zijn. Zij vraagt zich af of buurtbewoners een cursus zullen volgens wanneer zij nog geen last hebben van hangjongeren. Andere respondenten vragen zich meer af of buurtbewoners die problemen met hangjongeren hebben bereikt zullen worden door het OKé-punt. Daarom wordt voorgesteld dat het jongerenwerk hier een rol in kan spelen. Bovendien staan de jongerenwerkers het dichtst bij de jongeren en kunnen zij ook veel nuttige informatie geven. Een opvoedkundige denkt dat er ook aangesloten kan worden op de huidige cursussen van het OKé-punt, zoals ‘opvoeden en zo’ en de pubercursus. Er zou dan een algemene discussie plaats kunnen vinden om mensen bewust te maken van de manier waarop zij met hangjongeren omgaan.

Een jongerenwerker zou graag willen dat het OKé-punt veel actiever naar de ouders toe gaat. Ouders gaan er volgens hem veel te snel van uit dat het allemaal goed gaat met hun kinderen op straat, zonder dat zij hun kinderen ‘checken’. Ze willen graag geloven dat hun kinderen geen drank en drugs gebruiken, maar dit is niet de werkelijkheid volgens de jongerenwerker. Omdat ouders zelf niet snel naar een OKé-punt gaan, moet het OKé-punt naar hen toe komen.

“En ik denk dat een OKé-punt veel actiever naar de ouders toe moet gaan, dus niet moet zeggen: kom maar als je problemen hebt, nee ze moeten informatie blijven geven aan ouderen van hee in deze maatschappij met deze normen en waarden die er op dit moment leven onder de jeugd of jongeren, loopt je kind een bepaald risico. Dus wijs die ouders op die risico’s.” (ambulant jongerenwerker, man)

Een opvoedkundige zou zelf het advies aan ouders willen geven niet hun kop in het zand te steken. Het contact tussen ouder en kind lijkt in de puberteit weg te ebben en de ouders hebben vaak het gevoel dat zij geen grip meer hebben op hun kind, maar zij moeten dit contact blijven opzoeken volgens de opvoedkundige. Ouders moeten hun zorgen uitspreken

naar hun kind en betrokken blijven. Dit kunnen ze beter doen dan pretenderen dat er niks aan de hand is. Andere opvoedkundigen vinden dat er naast de maatregelen die nu getroffen worden voor hangjongeren ook aandacht moet worden geschonken aan ouders met jonge kinderen om te voorkomen dat deze kinderen zich later overlastgevend gaan gedragen op straat. De manier van opvoeden en met name het stellen van grenzen zijn hierbij van belang.

Respondenten noemen nog een aantal aspecten over individuele problematiek van hangjongeren waar het OKé-punt een rol in kan spelen. Zo kunnen jongerenwerkers jongeren waarbij zij problemen signaleren doorverwijzen naar het OKé-punt. Jongeren gaan volgens de respondenten niet uit zichzelf naar het OKé-punt en het jongerenwerk lijkt volgens de respondenten de meest geschikte manier om jongeren door te verwijzen. Jongerenwerkers kunnen ook ouders doorverwijzen naar het OKé-punt wanneer ouders aangeven problemen te hebben met de opvoeding. Tevens kunnen jeugdagenten het OKé-punt onder de aandacht brengen. Door verschillende respondenten wordt in dit verband benadrukt dat het belangrijk is dat netwerkpartners elkaar weten te vinden.

Het samenwerkingscontact kan volgens een jeugdagent eventueel ook gebruikt worden in de adviserende sfeer. Wanneer overleggen als JOLO of het JIT bijvoorbeeld professioneel advies nodig hebben, kan een opvoedkundige dat wellicht op aanvraag doen.

Samenvattende conclusie

Een belangrijke conclusie is dat het onder professionals onduidelijk is dat het OKé-punt een samenwerkingsverband is tussen verschillende organisaties. Veel van de professionals veronderstellen dat alleen opvoedkundigen werkzaam zijn bij het OKé-punt en vinden het niet passend als zij outreachend te werk gaan. Andere respondenten zien het wel zitten dat opvoedkundigen outreachend informatie gaan verschaffen om het beeld over hangjongeren aan te passen. Eventueel kan dit in samenwerking met jongerenwerkers, omdat zij dichtbij jongeren staan en ook veel kennis over jongeren hebben. De opvoedkundigen en jongerenwerkers kunnen tevens tips geven aan buurtbewoners hoe zij jongeren het best kunnen aanspreken, dit kan in de vorm van folders of een cursus. Wanneer het OKé-punt jongeren en omwonenden actief bij elkaar moet brengen dan wordt de verantwoordelijkheid bij de welzijnsinstelling gelegd.

Groepsgesprekken met jongeren

De jongerengroepen zijn samen met de jongerenwerker benaderd. Na aankomst bij de groepen heeft de jongerenwerker de onderzoekster voorgesteld en uitgelegd dat zij voor haar studie onderzoek onder jongeren doet en daarvoor een aantal vragen wilde stellen. De jongeren vonden dit goed en hadden ook geen bezwaar tegen de geluidsopnamen. De meeste jongeren gaven antwoord op de vragen en reageerden op elkaar. Enkele jongeren wilden echter niet meewerken en hebben geen bijdrage geleverd aan de gesprekken. In enkele gevallen is de groep in twee delen geïnterviewd, om zo zoveel mogelijk jongeren aan het woord te laten. De bezigheden van de jongeren op het moment van aankomst waren roken, blowen, muziek luisteren, drinken (niet-alcoholische en alcoholische dranken), met een mobiele telefoon spelen en praten met elkaar.

Redenen voor het rondhangen

De jongerengroepen zijn gesproken bij een jongerenontmoetingsplek in een park, bij bankjes voor een winkelcentrum, middenin een woonwijk of bij een speeltuintje. De redenen die zij opgeven om op deze plekken samen te komen zijn gezellig samenkomen, chillen en praten met vrienden, een sigaretje of jointje roken of bijkomen van een dag werken of school. Daarnaast wordt er verschillende keren door jongeren gezegd dat zij met te veel mensen zijn om bij iemand thuis te zitten. De groep die bij het winkelcentrum ‘hangt’ zegt bovendien dat ze ‘nog eens wat zien’ vanaf hun plek en dat ze tussendoor wat kunnen kopen bij de supermarkt.

Jongeren over hangplekken

Niet alle groepen maken gebruik van een gecreëerde jongerenontmoetingsplek, hoewel ze wel van het bestaan op de hoogte zijn. Er worden verschillende redenen gegeven waarom de jongeren hier niet altijd gebruik van maken. Ten eerste staan sommige van deze plekken op veldjes waar honden worden uitgelaten, waardoor er hondenpoep rond de ontmoetingsplek ligt. Dit willen de jongeren niet. Een groep verheugt zich er dan ook op dat zij een JOP krijgen met een omheining, waardoor honden er niet kunnen komen. Verder wordt er geklaagd dat er geen verlichting is in een JOP en dat sommige JOP's gedeeld moeten worden met andere jongerengroepen. De jongeren geven echter aan dat sommige groepen niet overweg kunnen met elkaar, waardoor zij de JOP mijden. Een wat oudere jongen zegt dat hij zijn auto niet kan parkeren bij een bestaande JOP, wat voor hem reden is geen gebruik te maken van deze JOP. Verder wordt aangegeven dat genoeg zitmogelijkheden en een

prullenbak belangrijk zijn op een hangplek. Verschillende jongeren geven aan dat zij er niks aan kunnen doen dat ze rommel maken wanneer de prullenbak niet is geleegd. Een jongen geeft tevens aan dat de plek waar de prullenbak staat van belang is. Zo staat er een prullenbak bij een hangplek in de modder, waardoor de jongen er voor kiest om zijn afval in het naastgelegen slootje te gooien in plaats van met zijn schoen in de modder te staan.

Jongeren over beeldvorming en ervaren van overlast door omwonenden

Op de vraag hoe omwonenden en voorbijgangers de groepen volgens de jongeren ervaren worden verschillende antwoorden gegeven. Zo zeggen jongeren uit twee groepen die middenin een woonwijk rondhangen dat zij in de buurt opgegroeid zijn en dat de buurt hen kent. Hierdoor zou de buurt geen overlast van de groep jongeren ervaren. Een groep staat naar eigen zeggen al tien jaar in dezelfde buurt en de omwonenden zijn in die tijd gewend geraakt aan het idee dat er een groep in hun straat staat. Een meisje uit een andere groep zegt ook dat het ervaren van overlast afhankelijk is van of de buurtbewoners de jongeren kennen of niet.

“Ligt er aan of ze ons kennen. Ik woon al heel mijn leven in Muziekwijk en hij en zij ook en al die mensen die daar wonen kennen ons en die weten wel gewoon.. ja die hebben je zien opgroeien. En de mensen die je niet kennen zien je meteen als hangjongere en die hebben er sowieso last van”. (meisje, 18 jaar)

Volgens jongeren uit andere groepen hebben sommige buurtbewoners last van geluidsoverlast door luidruchtig gepraat en gelach en door rondrijdende scooters. Daarnaast wordt er gemeld dat buurtbewoners het vervelend vinden als jongeren hun rommel niet opruimen. Verder zegt een meisje dat omwonenden vinden dat zij nutteloze jongeren zijn die niks te doen hebben in hun leven. Sommige groepen vinden dat het wel meevalt met het ervaren van overlast van de omwonenden. Wanneer voorbijgangers gedag zeggen of een praatje met hen maken denken de jongeren dat deze bewoners hen aardig vinden en geen overlast van hen ervaren. Een andere groep maakt ook dit onderscheid wanneer zij het hebben over buurtbewoners die overlast van hen ervaren.

“Je hebt mensen en die komen hun hond uit laten en dan zeg je hallo en dan zeggen ze gedag en dan lopen ze rustig door, maar je hebt ook mensen en die komen hun hond uitlaten en die schelden je helemaal stijf en verrot en weet ik veel wat je allemaal bent. Dat is wel vaker gebeurd.” (jongen, 17 jaar)

Verder hebben twee groepen ‘last’ van één buurtbewoner die klaagt over overlast. Deze bewoners overdrijven volgens de jongeren, want van alles wordt een probleem gemaakt.

Bovendien zijn deze bewoners de enigen die klagen en de rest van de buurt niet. Hieruit maken de jongeren op dat die ene buurtbewoner overdreven aan het zeuren is.

De jongerenwerker die aanwezig is bij de interviews met de jongeren geeft achteraf aan dat er meer overlast van de jongeren wordt ervaren dan sommige groepen zelf aangeven. Hij denkt echter niet dat de jongeren met opzet gelogen hebben. Hij denkt namelijk dat jongeren het niet altijd doorhebben wanneer zij anderen tot last zijn.

Ervaren overlast van buurtbewoners: terecht of onterecht?

Wanneer jongeren maar van één buurtbewoner te horen krijgen dat ze overlastgevend zijn vinden zij dat deze bewoner zich aanstelt, aangezien andere buurtbewoners blijkbaar geen overlast ervaren. Daarnaast zegt een jongen dat bewoners snel gewend raken aan een rustige omgeving, waardoor ze een paar scooters die langsrijden meteen als herrie ervaren. Toch kunnen de meeste jongeren zich wel voorstellen dat omwonenden geluidsoverlast ervaren. Ze zeggen dat ze best luidruchtig kunnen zijn en dat ze zelf niet altijd door hebben dat ze zo hard praten. Vooral wanneer ze 's avonds met een grote groep staan zijn ze wel eens luidruchtig. Eén jongen zegt dat dit alleen maar in het weekend gebeurt en vindt dat buurtbewoners dan ook een beetje rekening met de jongeren kunnen houden.

Een aantal jongeren kan ook begrijpen dat voorbijgangers een groep eng vinden. Aan de andere kant zeggen ze echter ook dat zij nooit aanleiding hebben gegeven om buurtbewoners te laten denken dat ze eng zijn.

“Ik begrijp het aan de ene kant wel als er een groep staat dat ze dat eng vinden. Maar aan de andere kant wij zijn niemand tot last. Als er een fietstas omvalt of een winkelwagentje, dan helpen we ook gewoon. Ze hebben gewoon een verkeerd beeld van ons.” (jongen, 24)

Jongeren vinden ook dat zij vaak worden beschuldigd van dingen die zij niet gedaan hebben. Zo staan er vaak meerdere groepjes bij een winkelcentrum waarvan er eentje luidruchtig is. Wanneer de politie komt is het luidruchtige groepje vaak net weg en worden de andere jongeren weggestuurd. Daarnaast worden sommige jongeren er van beschuldigd krassen op auto's te zetten en bakstenen naar zeurende voorbijgangers te gooien. Een groep werd er verder een keer van beschuldigd de ruiten van een bushokje in te hebben geslagen.

“Maar ja als wij daar ruiten in slaan dan kunnen we daar ook niet meer zitten, want dan komt die kou naar binnen.” (jongen, 23)

Verschillende jongeren denken dat buurtbewoners klachten verzinnen, zodat ze zeker weten dat de politie komt. Zo is er namelijk ook een keer geklaagd dat de jongeren auto's in de bomen aan het hangen waren.

Jongeren over de manier van benaderen van omwonenden

Volgens de jongeren komen omwonenden niet zo snel naar hen toe wanneer ze overlast ervaren. Vaak bellen ze meteen de politie of vertelt de jongerenwerker dat er overlast van de jongeren ervaren wordt. De jongeren geven aan dat ze liever hebben dat omwonenden zelf naar hen toe komen om te vragen of ze misschien wat zachter willen zijn. De manier van benaderen wordt hierbij door alle groepen benadrukt.

“Als iemand normaal naar buiten komt en diegene vraagt normaal aan ons of we misschien wat zachter willen doen of iets rustiger, dan zijn we niet de beroerste en dan doen we dat gewoon. Maar als jij meteen met zo'n smoel naar buiten komt.. ja.. dan snap je hoe het gaat.” (jongen, 24 jaar)

“Dat is natuurlijk meteen actie-reactie. Dan krijg je het ook te horen waarom je zo naar buiten komt.” (jongen, 20 jaar)

De jongeren geven aan dat zij het belangrijk vinden dat ze met respect worden behandeld door de buurtbewoners. Ze zeggen dat zij rekening houden met de buurtbewoners als zij ook rekening met hen houden. Wanneer de omwonenden hen echter niet goed behandelen doen zij dat ook niet.

Hoewel door verschillende groepen wordt aangegeven dat omwonenden wel wat aardiger voor hen mogen zijn, geven enkele groepen aan dat er wel omwonenden zijn die een praatje met hen komen maken. De jongeren geven aan dat dit leuke gesprekken zijn. Een groep jongeren geeft aan dat zij met de buurtkinderen spelen en voetballen, en dat zij hierdoor ook in contact komen met de ouders van deze kinderen.

“Dan hebben ze een beetje door van zo erg zijn ze niet.” (meisje, 16 jaar)

Jongeren over beeldverandering en het verhogen van begrip

Hoewel één jongen zegt dat er jongeren uit andere groepen zijn die het voor hun verpesten, vinden de meeste jongeren dat omwonenden een verkeerd beeld over hen hebben. Sommige jongerengroepen hebben in samenwerking met een jongerenwerker geprobeerd hier verandering in te brengen door buurtbewoners bij elkaar te brengen. Eén groep wilde met andere buurtbewoners afspraken maken en een andere groep wilde samen met omwonenden een school een opknappbeurt geven. Beide activiteiten gingen echter niet door, omdat de

omwonenden en de directeur van de school niet wilden meewerken. Eén groep geeft aan in het verleden verschillende gesprekken te hebben gevoerd met omwonenden. Er zijn toen afspraken gemaakt over de plek waar de jongeren mochten hangen en over het tijdstip waarop de jongeren weer weg moesten zijn. Een week later werd dit tijdstip echter met twee uur vervroegd en volgens de jongens klagen de bewoners nog steeds, ook al staan ze op de afgesproken plek. Volgens de jongens begrijpen de omwonenden na drie jaar nog steeds niet waarom zij bij elkaar op een plekje zitten en hebben zij nooit aan hen zelf gevraagd of het wat rustiger kon. De bewoners bellen volgens hen altijd de politie. Deze groep is dan ook niet (meer) gemotiveerd moeite te doen voor beeldverandering of begripsvorming.

“Weet je wat het is? Wij zijn zogenaamd hun van last, maar zij zijn de enigen... hun zijn ons tot last. Omdat wij hier zitten.. wij zijn gewoon rustig hier, we doen geen ruk. We zitten gewoon te praten, te lachen en een beetje te geinen.” (jongen, 23 jaar)

De jongerengroepen die maar last hebben van één buurtbewoner denken dat deze bewoners niet kunnen veranderen. Eén groep denkt dat met de buurtbewoner geen gesprek kan worden gevoerd, omdat het op ruzie uit zou lopen. Een jongen heeft bovendien al eens een poging gedaan om met hem te spreken, maar toen werd zijn pet van zijn hoofd afgeslagen.

Een andere groep denkt dat met praten over de beweegredenen van jongeren om op straat samen te komen niet veel bereikt wordt. Zij denken namelijk dat dit een eindeloze discussie gaat worden, omdat de jongeren de volwassen proberen te overtuigen van iets waar de volwassenen zich aan ergeren. Praten over een ander onderwerp kan wel leuk zijn volgens hen. Zo spreken zij wel eens met voorbijgangers over de jeugd van deze voorbijgangers.

“En dan ga je daar op verder en dan kom je uit op wat wij tegenwoordig doen. Dat soort dingen zijn heel erg leuk.” (meisje, 18 jaar)

De helft van de groepen zegt expliciet dat de buurtbewoners naar hen toe moeten komen. Zij geven aan dat zij al een keer geprobeerd hebben contact tot stand te brengen, maar dat dit initiatief afgeslagen werd. Daarnaast zijn de omwonenden degenen die last van de jongeren hebben en niet andersom. Eventueel kan de jongerenwerker wel aan buurtbewoners duidelijk maken dat wanneer zij er behoefte aan hebben, de jongeren best bereid zijn om te praten.

“Maar zij moeten die stap zetten, want wij hebben geen last van hun, maar zij hebben last van ons.” (jongen, 18 jaar)

De meeste jongeren geven dus aan dat zij graag willen dat buurtbewoners spontaan naar hen toe komen om een praatje met hen te maken. Een paar jongeren zeggen expliciet dat zij dat liever hebben dan in georganiseerd verband, aangezien dat volgens hen geforceerd is. Andere jongeren zeggen bovendien dat zij op verschillende plekken in een wijk hangen, waardoor het

moeilijk is te bepalen met welke buurtbewoners zij een activiteit zullen organiseren. Verder denkt een jongen dat wanneer er een gezamenlijke activiteit zoals een barbecue georganiseerd wordt, de jongeren bij de jongeren gaan zitten en de volwassen buurtbewoners bij de andere volwassenen. Hij verwacht niet dat jong en oud door elkaar gaan zitten en gezellig met elkaar gaan kletsen.

Er zijn ook verschillende jongeren die wel potentie zien in het organiseren van een activiteit. Zo wordt door een groep het idee geopperd een voetbaltoernooi te organiseren met buurtbewoners. De jongeren geven aan dat alle bewoners die rond hun hangplek wonen moeten komen, met name de buurtbewoners die wel eens hebben gezeurd over de jongeren. Verder moeten jonge en oudere buurtbewoners samen in één team, anders kunnen er conflicten ontstaan tussen jong en oud. Als afsluiting zou er een barbecue met muziek moeten plaatsvinden die wordt voorbereid door de buurtbewoners die niet mee wilden voetballen. Eén jongen wil ook graag dat de mogelijk er is om te zwemmen. De jongeren willen deze dag organiseren samen met de buurtbewoners, waarbij de jongerenwerker als intermediair moet optreden. De jongerenwerker zou namelijk de buurtbewoners beter kunnen motiveren mee te doen dan de jongeren zelf.

“Als de jongerenwerker naar de buurt toegaat van de jongeren zijn naar mij toegekomen en die hebben dit en dit voorgesteld, dat klinkt toch als een goed initiatief van ons en dat we het professioneel proberen aan te pakken. Misschien nemen zij het dan meer serieus.” (meisje, 16 jaar)

Een andere groep wil wel graag een buurtfeest organiseren samen met omwonenden om elkaar een beetje te leren kennen. In overleg zouden ze moeten beslissen hoe het buurtfeest eruit komt te zien en welke muziek er moet worden gedraaid. Daarnaast zorgt iemand voor een barbecue, een ander voor een tafel en weer een ander voor een partytent.

Een groepje met jongens en meiden vindt dat er in kranten positiever over jongeren moet worden bericht. De jongeren vinden namelijk dat er alleen maar negatieve berichten in de kranten komen en er geen aandacht wordt besteed aan initiatieven van jongeren om samen met andere buurtbewoners een activiteit te ondernemen.

“Ze zouden in de krant bijvoorbeeld ook wat positiever over jongeren kunnen praten. Dat we wel wat initiatief tonen of dat we wel ook een beetje bereid zijn om dingen te doen of leuke dingen te doen, weet ik veel. In plaats van dat er weer een of ander iemand is neergestoken door een of andere jongen uit Almere” (meisje, 16 jaar)

Samenvattende conclusie

De jongeren geven aan dat zij in groepen buiten staan om met vrienden gezellig samen te komen. De meeste groepen geven aan dat de overlast die van hen ervaren wordt wel meevalt. Dit is er vaak afhankelijk van of omwonenden de jongeren kennen of niet. Uit de gesprekken met de jongeren blijkt dus ook dat contact belangrijk is voor de relatie tussen hangjongeren en omwonenden. De jongeren zeggen dat er soms terecht overlast van hen wordt ervaren, maar vinden ook dat zij vaak onterecht worden beschuldigd van overlast. De jongeren denken dan ook dat er een verkeerd beeld over hen bestaat en er weinig begrip voor hen is. Dit blijkt volgens hen ook uit het feit dat sommige omwonenden direct de politie bellen en de jongeren niet zelf aanspreken. De jongeren zouden graag willen dat omwonenden hen zelf aanspreken wanneer zij overlast van hen ervaren, maar ook om af en toe een praatje met hen te maken. Daarnaast vinden de jongeren het onrespectvol wanneer omwonenden naar hen schreeuwen wanneer zij overlast van hen ervaren. Net zo als de professionals vinden de jongeren dus ook dat de manier waarop omwonenden jongeren benaderen veranderd moet worden. Verder vinden de meeste groepen het een goed idee om activiteiten te organiseren zodat jonge en oudere buurtbewoners elkaar leren kennen. Een groot gedeelte van de jongeren vindt echter wel dat de omwonenden hierin de eerste stap moeten zetten. De jongeren geven namelijk aan dat de omwonenden last van hen hebben en niet andersom. Daarnaast zijn sommige jongerengroepen al met initiatieven gekomen, maar deze werden door de omwonenden afgeslagen.

De jongeren leggen de verantwoordelijkheid voor een betere relatie tussen henzelf en omwonenden vooral bij de omwonenden. Ze lijken weinig kritisch over zich zelf. Wat dit betreft verschillen de professionals en de jongeren weinig van elkaar.

5. DISCUSSIE

In dit veldonderzoek is onderzocht hoe de relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan worden verbeterd. Tevens is hierbij aandacht besteed aan de manier waarop het OKé-punt hier een bijdrage aan kan leveren. Om antwoord te geven op de vraagstelling zijn interviews afgenomen onder 42 jongeren uit zes jongerengroepen en onder 18 professionals in Almere.

Bespreking resultaten en vergelijking met de literatuur

De professionals hebben aangegeven dat zij er geen problemen mee hebben wanneer jongeren op straat rondhangen. Zij zien hangjongeren namelijk als jongeren die elkaar ontmoeten op

straat. Jongeren willen volgens hen gezellig bij elkaar zijn en willen daarnaast een eigen plekje hebben. Dit komt overeen met de interviewuitkomsten van de jongeren. De jongeren geven namelijk ook aan dat het ontmoeten van elkaar de voornaamste reden is om samen te komen. Wanneer de jongeren overgaan op hinderlijk en overlastgevend gedrag, worden zij door de professionals wel als probleem ervaren. Dit is volgens de professionals echter niet primair de intentie om op straat samen te komen. De oorzaak van dit gedrag zoeken zij in de opvoeding die de jongeren hebben meegekregen, in negatieve reacties van omwonenden die overlastgevend gedrag uitlokken en in de invloed die groepsleden op elkaar hebben. Opvallend is dat ook specifieke factoren van de stad Almere genoemd worden die er toe leiden dat jongeren uit verveling op straat rondhangen of voor hinderlijk en overlastgevend gedrag zorgen. In de snelle groei van de stad zouden de jongeren en voorzieningen voor hen vergeten zijn. In de toekomstige groei en wijkontwikkeling van Almere moet dan ook rekening worden gehouden met plekken en faciliteiten waar jongeren hun tijd kunnen doorbrengen. Bovendien kan hiermee voorkomen worden dat omwonenden overlast van de jongeren ervaren.

De redenen en oorzaken voor het hanggedrag en het overlastgevende gedrag die genoemd zijn in het veldonderzoek komen redelijk overeen met het literatuuronderzoek. Een toevoeging is wel dat jongeren niet alleen een eigen plekje willen om uit het oog van volwassenen te zijn, maar ook om zich af te scheiden van andere jeugdgroepen. Opvallend is verder dat de respondenten nauwelijks verklaringen zoeken in de sociaaleconomische status van gezinnen, terwijl hier in de literatuur wel regelmatig aandacht aan wordt besteed. Een verklaring hiervoor kan zijn dat Almere een jonge stad is met veel nieuwbouw. Doordat oude wijken ontbreken, kan de indruk gewekt worden dat er weinig grote verschillen zijn in sociaaleconomische status van gezinnen.

Volgens de professionals is het beeld van omwonenden over hangjongeren niet te veralgemeniseren. Toch denken zij dat dit beeld overwegend negatief is door de negatieve aandacht die media aan hangjongeren geven. Sommige jongeren vinden echter dat zij nooit aanleiding hebben gegeven om negatief over hen te denken. Andere jongeren denken dat zij misschien wel voor geluidsoverlast zorgen. Ze geven aan dat zij hier zelf echter niet goed van bewust zijn. Dit kan verklaren waarom een jongerenwerker zegt dat er wel overlast van de jongeren ervaren wordt en jongeren zelf denken dat hier geen sprake en ook geen aanleiding voor is. Jongerenwerkers zouden jongeren er bewust van kunnen maken dat zij in groepsverband meer geluid produceren dan zij zelf denken.

Uit zowel het literatuuronderzoek als het veldonderzoek is gebleken dat de relatie tussen hangjongeren en omwonenden van invloed is op het ervaren van overlast en op de manier waarop jongeren zich gedragen. Uit het veldonderzoek komt naar voren dat omwonenden jongeren vermijden en niet durven aan te spreken omdat ze zich geïntimideerd en onveilig voelen door een jongerengroep. Zij zijn bang voor de reactie van een groep of weten niet op welke manier ze jongeren moeten aanspreken. Dit komt overeen met het rapport van de RMO (2008) en de onderzoeken van Warmenbol en Goossens (2006) en De Jong (2007) waarin de angst- en onveiligheidsgevoelens van omwonenden worden besproken. Daarnaast kan ook meespelen dat omwonenden het niet als hun taak zien om jongeren aan te spreken op hun gedrag. Dit is in lijn met het onderzoek van Martineau (2006) waarin gesteld wordt dat Nederlanders verwachten dat de verzorgingstaat problemen oplost.

De professionals vinden dat drie dingen moeten veranderen om de relatie tussen hangjongeren en omwonenden te verbeteren, namelijk het beeld over hangjongeren, het begrip tussen hangjongeren en omwonenden en de manier waarop omwonenden jongeren benaderen. Dit kan volgens hen onder andere bereikt worden door het tot stand brengen van contact tussen hangjongeren en omwonenden. Ook jongeren denken dat er minder overlast van hen wordt ervaren wanneer omwonenden hen een beetje kennen. Wanneer buurtbewoners hen niet kennen, krijgen de jongeren naar eigen zeggen onterecht een negatief stempel als hangjongere op zich gedrukt. Door contact tussen omwonenden en henzelf kunnen het beeld en begrip volgens de meeste jongeren worden aangepast. De professionals stellen voor een bijeenkomst te organiseren waarbij buurtbewoners en jongeren kunnen praten over de problemen rondom het rondhangen of over een thema dat de volwassenen en de jongeren bindt. Verder kunnen georganiseerde activiteiten en faciliteiten voor jong en oud aangegrepen worden om hangjongeren en volwassen omwonenden met elkaar in contact te brengen. Het stimuleren en organiseren van gesprekken en activiteiten is volgens de professionals vooral een taak voor medewerkers van een welzijnsinstelling, met name voor de jongerenwerkers, aangezien zij al outreachend te werk gaan.

Niet alle jongeren zijn echter gemotiveerd om in contact te treden met omwonenden. Contacten in het verleden lijken hier bepalend voor te zijn. Wanneer jongeren al eerder hebben gesproken met omwonenden of daar een poging toe hebben gedaan, willen zij het daar bij laten of vinden ze dat de eerste stap van de kant van de omwonenden moet komen. De omwonenden hebben de initiatieven van de jongeren eerder namelijk afgeslagen of zijn de gemaakte afspraken niet nagekomen. Bovendien zeggen verschillende jongeren dat de omwonenden vooral last hebben van hen en zij niet van de omwonenden.

Sommige jongerengroepen willen wel in contact komen met omwonenden. Zij willen dan over een leuk onderwerp praten of een activiteit organiseren voor jonge en oudere buurtbewoners. Er wordt echter ook opgemerkt dat dit geforceerd is en het is gebleken dat de meeste jongeren er de voorkeur aan geven dat buurtbewoners af en toe spontaan met hen een praatje komen maken. Jongeren vinden dus dat het initiatief vanuit buurtbewoners moet komen. De jongeren willen dat omwonenden naar hen toe komen om een praatje met hen te maken zodat ze hen beter leren kennen, maar ze vinden ook dat bewoners gewoon naar hen toe kunnen komen wanneer zij overlast ervaren. Er wordt echter wel door alle respondenten benadrukt dat de manier waarop dit gebeurt van groot belang is. Omwonenden die jongeren aanspreken doen dit volgens de respondenten vaak op de verkeerde manier, wat overeenkomt met onderzoek van De Jong (2007). Omwonenden zouden de jongeren op een aanvallende manier aanspreken wat er toe leidt dat jongeren op hun beurt brutaal reageren. Dit komt de relatie tussen hen niet ten goede. Jongeren geven aan dat ze graag met respect behandeld willen worden. Wanneer dit niet gebeurt reageren zij ook niet respectvol terug. Verder ontwikkelen de jongeren onbegrip jegens de omwonenden wanneer de omwonenden de politie inschakelen zonder de jongeren eerst zelf aan te spreken op hun gedrag. Deze uitkomsten komen overeen met de onderzoeken van De Jong (2007) en Van Gemert (2002).

De relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan volgens de respondenten verbeteren wanneer omwonenden jongeren op een normale, respectvolle manier aanspreken. Buurtbewoners moeten hier bewust van worden gemaakt. Dit kan door het verschaffen van informatie over hangjongeren en het aanbieden van een cursus door het OKé-punt. Hierdoor zullen namelijk angstgevoelens voor jongerengroepen verminderen en wordt bevorderd dat omwonenden op de jongeren afstappen. Opvoedkundigen van het OKé-punt zouden deze cursus kunnen aanbieden om omwonenden er op te attenderen hoe zij het best jongeren kunnen benaderen. Eventueel kan dit in samenwerking met het jongerenwerk aangezien jongerenwerkers ook veel kennis van jongeren hebben. Het OKé-punt kan verder buurtbewoners informeren over hangjongeren om het beeld over deze jongeren te veranderen en meer begrip voor hangjongeren te ontwikkelen. Deze informatie kan verstrekt worden door opvoedkundigen of jongerenwerkers.

Zowel de professionals als de jongeren leggen de verantwoordelijkheid voor het interactieprobleem op straat vooral bij de omwonenden. De omwonenden hebben volgens de respondenten namelijk vaak een verkeerd beeld van de jongeren en benaderen de jongeren op een verkeerde manier. De omwonenden zijn dus degenen die zich vooral moeten aanpassen.

De jongeren zijn weinig kritisch over zichzelf en ook de professionals lijken aan de kant van de jongeren te staan. Om het interactieprobleem op te lossen is het echter van belang dat zowel de omwonenden als de jongeren een stap naar de ander toe zetten. Professionals moeten hier de taak op zich nemen verbindingen te leggen tussen beide groepen om de problemen op te lossen of te verminderen. Er zouden dus ook meer activiteiten voor en door jongere en oudere bewoners moeten worden georganiseerd. Wellicht kan de welzijnsinstelling buurtbewoners stimuleren met initiatieven te komen en motiveren om mee te doen aan activiteiten. Activiteiten zouden zowel een preventieve als een curatieve functie kunnen hebben. Wanneer er namelijk al spanningen tussen hangjongeren en omwonenden zijn, kunnen deze verminderd worden doordat de buurtbewoners elkaar leren kennen. Spanningen kunnen echter ook voorkomen worden doordat er begrip voor elkaar ontstaat tijdens de activiteit. Volgens de professionals zou het goed zijn wanneer er preventief aan de relatie tussen hangjongeren en omwonenden gewerkt wordt. Dit kan echter lastig zijn aangezien buurtbewoners dan het belang er nog niet van inzien.

Aangezien het OKé-punt gevormd wordt door verschillende organisaties, waaronder de welzijnsinstelling, zou gesteld kunnen worden dat het OKé-punt al bezig is met het versterken van de relatie tussen hangjongeren en omwonenden. Er worden namelijk al bijeenkomsten tussen jongeren en volwassenen georganiseerd via JOLO. Het is hierbij wel van belang dat de gemaakte afspraken worden nagekomen, zowel door hangjongeren als omwonenden. Wanneer dit namelijk niet gebeurt daalt het vertrouwen in elkaar en is er geen motivatie meer om in de toekomst met elkaar te praten. Initiatieven voor activiteiten tussen jongeren en omwonenden zouden verder ook actiever moeten worden gestimuleerd en gepromoot. Deze initiatieven kunnen tevens aangegrepen worden om positief te berichten over de jongeren. De respondenten vinden namelijk dat de negatieve berichtgeving in de media grote invloed hebben op de beeldvorming over hangjongeren.

Aanbevelingen voor het verbeteren van de relatie tussen hangjongeren en omwonenden:

- De welzijnsinstelling moet actiever initiatieven vanuit de omwonenden en vanuit de hangjongeren stimuleren en ondersteunen. Er moet actiever ingezet worden op het verbeteren van de relatie tussen hangjongeren en omwonenden.
- Er moet informatiemateriaal over hangjongeren ontwikkeld worden voor omwonenden om het beeld over hangjongeren bij te stellen. Bovendien kan dit het begrip ten aanzien van jongeren verhogen. Dit informatiemateriaal kan ontwikkeld worden door opvoedkundigen van het OKé-punt, eventueel in samenwerking met jongerenwerkers.

- Wanneer jongeren met een initiatief komen om in contact te treden met omwonenden zou dit moeten worden aangegrepen om positief te berichten over de jongeren. Dit kan het beeld over hangjongeren positief beïnvloeden.
- Omwonenden moeten bewust worden gemaakt dat de manier waarop zij jongeren benaderen van invloed is op het gedrag van de jongeren. Zij moeten handvatten en tips krijgen over de manier waarop zij jongeren kunnen aanspreken. Middelen hiervoor zijn informatiemateriaal en een cursus die aangeboden kunnen worden door het OKé-punt.
- Buurtbewoners moeten gestimuleerd worden jongeren aan te spreken bij hinder en overlast, maar zijn kunnen ook bewust worden gemaakt van het belang van een spontaan praatje. Dit komt de relatie tussen hen en de jongeren namelijk ten goede.
- Professionals zullen verbindingen moeten leggen tussen jongeren en omwonenden om de relatie tussen deze groepen te verbeteren.
- In toekomstige wijkontwikkelingen in Almere moet rekening gehouden worden met jongerenvoorzieningen. Dit kan voorkomen dat jongeren midden in een woonwijk samenkomen, waardoor spanningen tussen de jongeren en omwonenden al grotendeels voorkomen worden.

Tekortkomingen en vervolgonderzoek

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen. Zo kunnen de uitkomsten van het veldonderzoek niet geheel gegeneraliseerd worden naar andere steden. Er zijn namelijk specifieke factoren uit Almere genoemd die mede aanleiding zijn voor jongeren om op straat rond te hangen. Daarnaast worden de vele koopwoningen en jonge kinderen in Almere als reden gegeven dat jongeren snel als overlast worden ervaren. Verder verschilt de organisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin ook per gemeente. Een andere beperking is dat de professionals en de jongeren niet op basis van een steekproef geïnterviewd zijn. Dit kan een negatieve invloed hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten. Verder is met professionals uit verschillende stadsdelen gesproken, maar komen de jongerengroepen alleen uit Almere Stad West. Daarnaast zijn de jongerengroepen niet representatief voor alle jongerengroepen in Almere, aangezien maar enkele jongeren die gesproken zijn een niet-Nederlandse etniciteit hebben en de meeste groepen overlastgevendende groepen zijn. Deze aspecten kunnen een negatieve invloed hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten.

Verder dragen de groepsgesprekken als nadeel met zich mee dat de aanwezigheid van andere groepsleden de antwoorden van individuele jongeren kan beïnvloeden tijdens het interview. Daarnaast kan de dynamica van een groep invloed bepalen wie er aan het woord is

en wat er gezegd wordt (Robson, 2003). Tot slot hebben de gesprekken met de jongeren een beeld gegeven van de manier waarop de jongeren tegen de relatie met buurtbewoners aankijken. Het gaat hier dus om het perspectief van de jongeren en dit kan afwijken van de werkelijke situatie. De entourage waarin de groepsgesprekken plaatsvonden was niet geschikt om de jongeren te confronteren met eventuele tegengestelde uitspraken van de professionals.

Voor vervolg onderzoek wordt aanbevolen ook met omwonenden (en winkeliers) in gesprek te gaan. Zij zijn namelijk degenen die overlast kunnen ervaren en zij hebben zelf wellicht ideeën hoe zij de relatie tussen hangjongeren en henzelf kunnen verbeteren. Daarnaast kunnen woningcorporaties in vervolgonderzoek betrokken worden, aangezien zij verantwoordelijkheden hebben wanneer er overlast om en nabij huurwoningen ervaren wordt. Tevens zou onderzocht moeten worden op welke manieren omwonenden het best gestimuleerd en geactiveerd kunnen worden om met eigen initiatieven de relatie tussen hangjongeren en henzelf te verbeteren.

6. CONCLUSIE

Uit het veldonderzoek is gebleken dat problemen tussen hangjongeren en omwonenden pas kunnen worden opgelost als er wat ondernomen wordt. Positief contact tussen hangjongeren en omwonenden zou volgens de professionals de kans op conflicten verkleinen. Door dit contact krijgen omwonenden een beter beeld van de jongeren, waardoor zij zich veiliger en minder angstig zullen voelen. Dit heeft als gevolg dat de omwonenden de jongeren makkelijker durven aan te spreken of sneller een praatje met ze gaan maken. Verder zou het contact er voor kunnen zorgen dat er meer begrip ontstaat voor elkaar, waardoor de jongeren en de omwonenden wat meer van elkaar kunnen hebben. Naast het hebben van contact kan ook informatie over hangjongeren verandering in de beeldvorming over hangjongeren tot gevolg hebben. De relatie tussen hangjongeren en omwonenden kan bovendien verbeterd worden, wanneer omwonenden weten op welke manier zij jongeren het best kunnen aanspreken.

Het OKé-punt kan de rol van informatieverschaffer op zich nemen. Daarnaast kan het OKé-punt stimuleren dat jongeren en omwonenden met elkaar in contact treden. Opvoedkundigen en medewerkers van een welzijnsinstelling die outreachend te werk gaan worden hier het meest geschikt voor geacht.

7. LITERATUURLIJST

- Akers, R. L. (1973). *Deviant Behavior. A social learning approach*. Belmont: Wadsworth Publishing.
- Baerveldt, C., Horjus, B. & Winter, M. van (2008). From evaluation tot interpretation. Assessing theoretical elements in residential programmes. *Evaluation*, 14 (3), 345-362.
- Beke, B. M. W. A., Wijk, A.Ph. van, & Ferwerda, H. B. (2003). *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld. Tussen rondhangen en bendevorming*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Bil, P. de (2004). Hangen, dat zouden meer mensen moeten doen. *0/25*, 9 (9), 18-20.
- Binken, S. (2006). *Hangen in de stad? Een kwalitatief onderzoek naar de relatie tussen criminalisering en stigmatisering van allochtone 'hangjongeren' en hun veiligheidsbeleving in twee achterstandswijken van Den Haag*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Blokland, T. (1998). *Wat stadbewoners bindt. Sociale relaties in een achterstandswijk*. Kampen: Kok Agora.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Amsterdam: Boom onderwijs.
- Bovenkerk, F. (1994). Over de oorzaken van de criminaliteit van allochtone jongeren. In: Commissie Jeugdcriminaliteit, *Aanpak jeugdcriminaliteit. Met de neus op de feiten* (pp. 51-63). Den Haag: Ministerie van Justitie, Directie Jeugdbescherming en Reclassering.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: research perspectives. *Developmental Psychology*, 22, 723-742.
- Centrum Criminaliteitspreventie Veiligheid (2007). Netwerkdag veiligheidscoördinatoren Grote Steden. Verkregen op 15 mei, 2009, van <http://www.hetccv.nl/binaries/ccv/dossiers/gemeentelijk-veiligheidsbeleid/veiligheidsnetwerk/verslag-netwerkdag-grote-steden.pdf>
- Chassin, L., Presson, C. C., Sherman, S. J., Montello, D. & McGrew, J. (1986). Changes in peer and parent influence during adolescence: longitudinal versus cross-sectional perspectives on smoking initiation. *Developmental Psychology*, 22, 327-334.
- Chrysochoou, X. (2004). *Cultural diversity, its social psychology*. Oxford: Blackwell Publishing.

- Claes, M., Lacourse, E., Ercolani, A., Pierro, A., Leone, L. & Presaghi, F. (2005). Parenting, peer orientation, drug use, and antisocial behavior in late adolescence: a cross-national study. *Journal of youth and adolescence*, 34 (5), 401-411.
- Crowhurst-Lennard, S. & Lennard, H. (2000). Making a case for public Squares. In R. E. Knack, Hanging Out. *Planning*, 66 (8), 4-9.
- Dishion, T. J., French, D. C. & Patterson, G. R. (1995). The development and ecology of antisocial behavior. In D. Cicchetti, & D. J. Cohen (Eds), *Developmental psychopathology. Risk, disorder, and Adaptation* (pp. 421-471). Oxford UK: Wiley.
- Dishion, T. J., Patterson, G. R., Stoolmiller, M. & Skinner, M.L. (1991). Family, school, and behavioural antecedents to early adolescent involvement with antisocial peers. *Developmental Psychology*, 27 (1), 172-180.
- Dresen-Coenders, L., Hazekamp, J. L., & Van Hessen, J. (1991). Het eeuwige rondhangen. *Jeugd en samenleving*, 2/3, 119-133.
- Eggleston, E. J. (2000). New Zealand Youth Gangs: Key findings and recommendations from urban ethnography. *Social Policy Journal of New Zealand*, 8 (14), pagina's onbekend.
- Eldering, L. (2006). *Cultuur en opvoeding. Interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Elhadioui, I. (2006). *Hoe 'buitenstaanders' 'gevestigden' werden. Een kwalitatief onderzoek naar interculturele verhoudingen in de Burgemeesterwijk en de Steendijkpolder*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Elhadioui, I. (2008). *Hangjongeren en de straatcultuur*. Verkregen op 31 januari, 2009, van <http://www.adviesorgaan-rmo.nl/downloads/standard/Toespraak%20Elhadioui%2017%20april%202008.pdf>
- Elling-De Boer, A. (1999). *Invloed van ouders op het alcohol en druggebruik van pubers. Intern Rapport*. Utrecht: Trimbos instituut.
- Emmelkamp, R. (2004). *Een veilig avontuur; Alledaagse plaatsen en vrijetijdsbesteding in de verhalen van jongeren en ouders*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Gemeente Almere (2006a). *Werkplan 2006-2010*. Verkregen op 20 mei, 2009, van <http://www.almere.nl/mmbase/attachments/12000>
- Gemeente Almere (2006b). *Jonge stad, stad voor jeugd en jongeren*. Breda: Koninklijke drukkerij Broese en Peereboom.
- Gemeente Almere (2007). JIT actief in de wijken. *Nieuwsbrief Almere Stad West, maart 2007*, 5.

- Gemeente Almere (2008a). *Sociale atlas van Almere 2008*. Verkregen op 9 februari, 2009, van http://www.almere.nl/de_stad/actueel/feiten_en_cijfers/socialeatlas
- Gemeente Almere (2008b). *Uitgangspunten CtC*. Verkregen op 13 april, 2009, van http://www.almere.nl/leven_en_werken/zorg_en_welzijn/zorg_en_welzijn_content/_rp_kolom1-1_elementId/1_9379
- Gemeente Almere (2009a). *Aantal inwoners gemeente Almere*. Verkregen op 21 mei, 2009, van http://www.almere.nl/de_stad/actueel/actueel_content/_pid/kolom1-1/_rp_kolom1-1_elementId/1_64954
- Gemeente Almere (2009b). *Almere 2030*. Verkregen op 20 mei, 2009, van <http://www.almere.nl/almere2030>.
- Gemeente Almere (2009c). *Stadsdelen*. Verkregen op 9 februari, 2009, van http://www.almere.nl/de_stad/stadsdelen
- Gemeente Almere (2009d). *Het OKé-punt, dat ben je zelf!* Breda: Koninklijke drukkerij Broese en Peereboom.
- Gemeente Almere (2009e). Jongeren Lossen het Op. *Nieuwsbrief Almere Stad Oost, maart 2009*, 3.
- Gemert, F. H. M. van (1998). *Ieder voor zich. Kansen, cultuur en criminaliteit van Marokkaanse jongens*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Gemert, F. H. M. van (2002). Botsen met de buurt. Overlast en wisselwerking tussen jeugdgroepen en de buitenwereld. *Tijdschrift voor criminologie*, 44 (2), 162-171.
- Hakkert, A. (1998). Group delinquency in The Netherlands: Some findings from an exploratory study. *International review of law computers & technology*, 12 (3), 453-474.
- Hall, T., Coffey, A. & Williamson, H. (1999). Self, Space and Place: youth identities and citizenship. *British Journal of Sociology of Education*, 20 (4), 501-513.
- Hazekamp, J. (1985). *Rondhangen als tijdverdrijf. Over het onder-elkaar-zijn van jongens en meisjes in de vrije tijd*. Amsterdam: VU Uitgeverij.
- Heijnen, P. (2006). Foute generalisaties. In: K. van Beek & Y. Zonderop (red.), *30 plannen voor een beter Nederland. De sociale agenda*, (pp onbekend). Amsterdam: Meulenhoff.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkely: University of California Press.
- Huisman, M. A. & Pennings, A. (2007). *Jeugdgroepen in de openbare ruimte 2007*. Almere: Gemeente Almere, afdeling Onderzoek & Statistiek.

- Hunt, G. P. & Laidler, K. J. (2001). Alcohol and violence in the lives of gang members. *Alcohol research and health*, 25 (1), 66-71.
- Jeugd en Gezin (2009). Centra voor Jeugd en Gezin. Verkregen op 12 mei, 2009, van <http://www.jeugdengezin.nl/dossiers/centra-voor-jeugd-en-gezin/default.asp>
- Jong, J. D. de (2007). *Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Aksant.
- Junger, M. (1990). *Delinquency and ethnicity. An investigation on social factors relating tot delinquency among Moroccan, Turkish, Surinamese and Dutch boys*. Deventer/Boston: Kluwer.
- Junger-Tas, J., Steketee, M. & Moll, M. (2008). *Achtergronden van jeugddelinquentie en middelengebruik*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Kilias, M. (1989). Criminality among second-generation immigrants in western Europe: A review of the evidence. *Criminal Justice Review*, 14 (1), 13-42.
- Kleijwegt, M. (2005). *Onzichtbare ouders. De buurt van Mohammed B*. Zutphen: Plataan.
- Korf, D. J., Place, S., Vliet, E. van & Tanoglu, N. (2007) Boefjes of briljantjes. Over de effecten van criminaliteitspreventie bij allochtone jongeren. Rotterdam: Ger Guijs.
- Laird, R. D., Pettit, G. S., Bates, J. E. & Dodge, K. A. (2003). Parents' monitoring-relevant knowledge and adolescents' delinquent behaviour: evidence of correlated developmental changes and reciprocal influences. *Child Development*, 74 (3), 752-768.
- Landsheer, H., Hart, H. 't, Goede, M. de & Dijk, J. van (2003). *Praktijkgestuurd onderzoek. Methoden van praktijkonderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Leventhal, T. & Brooks-Gun, J. (2000). The neighborhoods they live in. The effects of neighbourhood residence on child and adolescent outcomes. *Psychological Bullentin*, 126 (2), 309-337.
- Lieshout, P. A. H. van, Meij, M. S. S. van der & Pree, J. C. I. de (2007). *Bouwstenen voor betrokken jeugdbeleid*. Den Haag: Amsterdam University Press.
- Lowe, G. & Sibley, D. (1991). Boundary enforcement in the home environment and adolescent alcohol use. *Family Dynamics of Addiction Quarterly*, 1, 52-58.
- Malone, K. & Hasluck, L. (1998). Geographies of exclusion. Young people's perceptions and use of public space. *Family matters*, 49, 20-26.
- Martineau, E. M. (2006). *'Too much tolerance': Hang-around youth, public space, and the problem of freedom in the Netherlands*. New York: City University.

- Moffitt, T. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674–701.
- Moors, H., Rovers, B., Bruinsma, M. & Fijnaut, C. (2009). *Criminaliteit en veiligheid in Almere, 2008-2030. Ontwikkelingen en opgaven*. Verkregen op 14 april, 2009, van http://www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl/images/Criminaliteit%20en%20veiligheid%20in%20Almere_tcm62-187005.pdf
- Nagin, D. & Tremblay, R. (1999) Trajectories of boys' psychical aggression, opposition and hyperactivity on the path to psychically violent and nonviolent juvenile delinquency. *Child Development*, 70 (5), 1181-1196.
- Nederlands Jeugdinstuut (n.d.). *Opvoedingsstijlen*. Verkregen op 24 juni, 2009, van <http://www.nederlandsjeugdinstuut.nl/eCache/DEF/35/243.html>.
- Noorda, J. J. & Veenbaas, R. H. (2006). *Rondhangende jongeren*. Verkregen op 25 november, 2008, van http://www.wodc.nl/images/hangjongeren%20en%20overlast_tcm44-84961.pdf.
- OKé-op-school (2009a). *Primair onderwijs. Trainingen*. Verkregen op 16 februari, 2009, van <http://www.oke-op-school.nl/verwijzers/po/>
- OKé-op-school (2009b). *Voortgezet onderwijs. Trainingen*. Verkregen op 16 februari, 2009, van <http://www.oke-op-school.nl/verwijzers/vo/18/trainingen.html>
- OKé-punt (2009a). *Cursussen*. Verkregen op 16 februari, 2009, via <http://www.okepunt.nl/client/1/?websiteid=1&contentid=53&pagetitle=Cursussen>
- OKé-punt (2009b). *Partners*. Verkregen op 10 april, 2009, van <http://www.okepunt.nl/client/1/?websiteid=1&contentid=43&hoofdid=39>.
- Osgood, D. W., Wilson, J. K., Bachman, J. G., O'Malley, P. M. & Johnston, L. D. (1996). Routine activities and individual deviant behavior. *American Sociological Review*, 61, 635–655.
- Patterson, G. R. (1992). *Antisocial boys*. Eugene, OR: Castalia Publishing Company.
- Patterson, G. R., Dishion, T. J. & Yoerger, K. (2000). Adolescent growth in new forms of problem behaviour: macro- and micro-peer dynamics. *Prevention Science*, 1, 3-13.
- Pavis, S. & Cunningham-Burley, S. (1999). Male youth street culture: understanding the context of health-related behaviour. *Health Education Research*, 14 (5), 583-596.
- Persson, A., Kerr, M. & Stattin, H. (2007). Staying in or moving away from structured activities: explanations involving parents and peers. *Developmental Psychology*, 43 (1), 197-207.

- Piquero, N. L., Gover, A. R., MacDonald, J. M. & Piquero, A. R. (2005). The influence of delinquent peers on delinquency. Does gender matter? *Youth & Society*, 36 (3), 251-275.
- Planbureau voor de Leefomgeving (2008). *Ontgroening*. Verkregen op 20 mei, 2009, van <http://www.ruimtemonitor.nl/kennisportaal/default.aspx?menucomid=23&pid=34&id=3799&themeId=65>
- Pouw, P. (2007). Samenscholingsverbod in Kanaleneiland. Harde aanpak of symboolpolitiek? *Zorg + Welzijn*, 13 (11), 12-15.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. (2008). *Tussen flaneren en schofferen. Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Robson, C. (2003). *Real World research. A resource for social scientists and practitioner-researchers*. Second edition. Oxford UK: Blackwell publishing.
- Sabbe, K. (2007). Rondhangen. Een betekenisvolle tijdsbesteding voor jongeren? Ongepubliceerde scriptie. Universiteit Gent, Gent. (definitie genoemd?)
- San, M. van (1996). Het mes als verlengstuk van de arm. Legitimeringen van 'steken' bij Curaçaose jongens in Nederland. *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift*, 23 (3), 454-479.
- Santrock, J.W. (2007). *Adolescence (11th ed.)*. New York: Mc Graw-Hill.
- Schoor, De (2008). Welzijn versterkt burgerschap. Strategisch beleidsplan, 2008-2011. Verkregen op 20 mei, 2009, van <http://www.deschoor.nl/html/document.php?ID=4344>
- Schoor, De (n.d.). Jongeren Lossen het Op. Verkregen op 30 maart, 2009, van <http://www.deschoor.nl/html/document.php?ID=4343>
- Sociaal Cultureel Planbureau (2006). *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. De Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Soares, C. (2000). Aspects of youth, transitions, and the end of certainties. *International social science journal*, 52, 209-217.
- Steinberg, L. (2004) Risk taking in adolescence. What changes, and why? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1021, 51-58.
- Stevens, G. W. J. M., Vollebergh, W. A. M., Pels, T. V. M. & Crijnen, A. A. M. (2005). Predicting externalizing problems in Moroccan immigrant adolescents in the Netherlands. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 40, 571-579.
- Sutherland, E. H. (1947). *Principles of criminology*. Philadelphia: Lippincott.

- Tajfel, H. & Turner, J. C. (1979). A integrative theory of social conflict. In: S. Worchel & W. G. Austin (eds.), *Psychology of intergroup relations*. (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Turner, J. H. (2002). *Face to face. Toward a sociological theory of interpersonal behaviour*. Stanford: Stanford University Press.
- Valentine, G. (2004). *Public space and the culture of childhood*. Aldershot: Ashgate.
- Vercaigne, C., Walgrave, L., Mistiaen, P. & Kesteloot, C. (2000). *Verstedelijking, sociale uitsluiting van jongeren en straatcriminaliteit*. Verkregen op 12 december, 2008, van http://www.belspo.be/belspo/fedra/acrobat/seD301_nl.pdf.
- Warmenbol, L. & Goossens, L. (2006). Aandacht in 't kwadraat. In 'probleembuurtten' werken met 'probleemjongeren'. Leuven: Acco.
- Weerman, F. M. (2003). Co-offending as social exchange. Explaining characteristics of co-offending. *British Journal of Criminology*, 43, 398-416.
- Weijters, G. (2008). *Youth delinquency in Dutch cities and schools: A multilevel approach*. Nijmegen: PrintPartners Ipskamp.
- Wermölder, H. (2005). *Marokkaanse lieverdjes. Crimineel en hinderlijk gedrag onder Marokkaanse jongens*. Amsterdam: Balans.
- Winter, M. de (2006). Democratie-opvoeding versus de code van de straat. In: M. de Winter, T. Schillemans, & R. Janssens (red.), *Opvoeding in democratie*, (pp. 11-32). Amsterdam: Uitgeverij SWP.

8. BIJLAGEN

Bijlage 1: Netwerkoverlegstructuur en netwerkzorgstructuur

Bijlage 2: Samenwerkingspartners OKé-punt

Bijlage 3: Onderwijszorgstructuur: zorgteam en zorgadviesteam (ZAT)

Bijlage 4: Jongeren Interventie Teams

Bijlage 5: Topiclijst interviews professionals

Bijlage 6: Topiclijst interviews jongeren

Bijlage 1: Netwerkoverlegstructuur en netwerkzorgstructuur

Netwerkoverlegstructuur

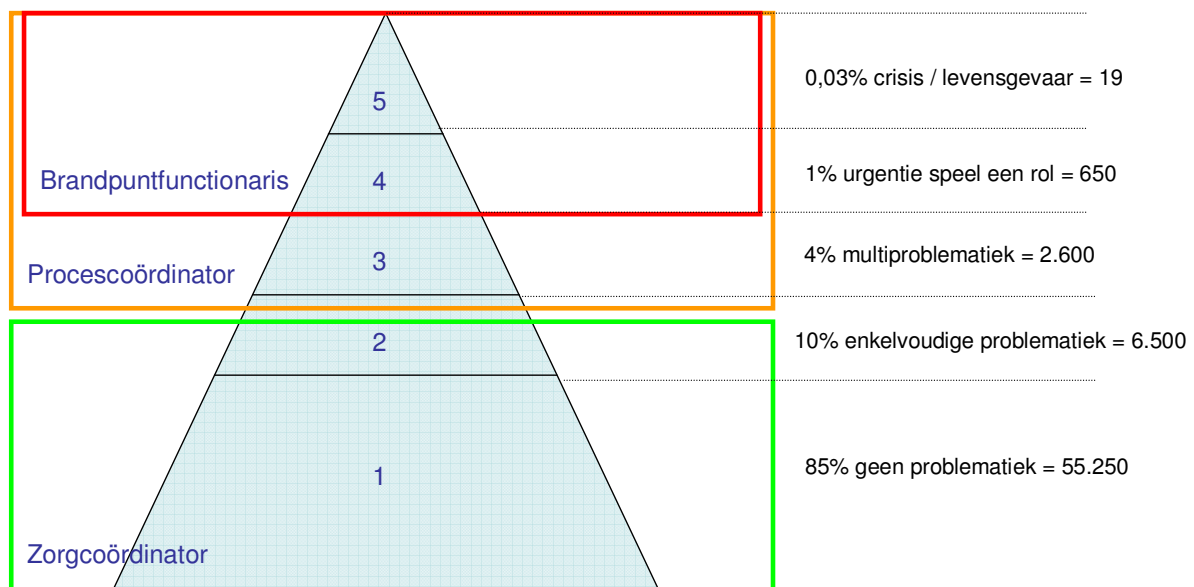
Het OKé-netwerkoverleg is er om er voor te zorgen dat de implementatie van het Actieplan Almere Ketenzorg Jeugd goed verloopt. Dit actieplan heeft als doel een effectievere aanpak op het gebied van jeugdzorg, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, veiligheid en openbare orde (Gemeente Almere, 2005). Op strategisch niveau wordt een strategie bepaald door de kerngroep Jeugd, bestaande uit bestuurders, zodat de afspraken uit het actieplan gerealiseerd worden en zodat de betrokken organisaties aangestuurd kunnen worden. Op tactisch niveau is de adviesgroep Jeugd actief, bestaande uit middenmanagement. Door deze adviesgroep worden uitvoeringsplannen en implementatieprocessen inzake de afspraken uit het actieplan ontwikkeld en aangestuurd en zij informeert medewerkers. Tot slot heeft de werkgroep OKé, bestaande uit operationeel managers, op operationeel niveau als taken de uitvoeringsplannen in de dagelijkse praktijk van de eigen organisatie uit te voeren, aan te sluiten en af te stemmen met andere betrokken organisaties, programma's en interventies te beoordelen op hun bijdrage aan het realiseren van de gekozen doelen en tot slot fungeert de werkgroep als adviseur en adviesgroep (Gemeente Almere, 2009a).

Netwerkzorgstructuur

Bij gezinnen met meervoudige problematiek zijn vaak meerdere instanties en professionals betrokken. Hier is coördinatie van de zorg nodig. Onder zorgcoördinatie wordt verstaan dat de zorg, die vanuit verschillende voorzieningen wordt aangeboden, afgestemd wordt zodat de gezinnen de greep op hun leven weer terug krijgen. Deze coördinatie betreft zowel het gezin als de aanbieders van de zorg. De jeugdgezondheidszorg, bestaande uit Zorggroep Almere en de GGD, heeft hier een belangrijke taak in (Gemeente Almere, 2009a; Prinsen & Ligtermoet, 2008).

Voor de uitwerking van de coördinatie van zorg heeft de gemeente Almere de zorgpiramide ontworpen. In deze piramide wordt onderscheid gemaakt tussen vijf verschillende niveaus, afhankelijk van de ernst van de problematiek. Zie voor deze niveaus figuur 2. Per niveau worden afspraken gemaakt tussen de betrokken organisaties, zodat de samenwerking leidt tot passende hulp en ondersteuning. In het opschalingsmodel zijn deze afspraken vastgelegd per niveau. Bij niveau één en twee ligt de coördinatie bij de jeugdgezondheidszorg (JGZ). Bij niveau één zijn maximaal twee professionals betrokken bij een kind. Zij stemmen hun activiteiten af in het 'motorkapoverleg' en de JGZ volgt deze

samenwerking. Bij niveau twee zijn drie professionals betrokken. De JGZ coördineert op dit niveau actief de samenwerking en afstemming tussen professionals en tussen professionals en ouders of kind. Deze fase wordt zorgcoördinatie genoemd. Bij niveau drie wordt gesproken over procescoördinatie door een procescoördinator, welke in beeld komt wanneer er vier professionals betrokken zijn bij een gezin. De procescoördinator roept alle betrokken professionals bij elkaar, zorgt dat er afspraken worden gemaakt en controleert deze en beoordeelt wie waarvoor verantwoordelijk is. Bij niveau vier wordt de hulp van een brandpuntfunctionaris ingeroepen om beslissingen te nemen. Dit gebeurt wanneer er in een urgente situatie sprake is van stagnatie in de hulpverlening waar de zorg- en procescoördinator niet mee verder kunnen. Hier kan bijvoorbeeld sprake van zijn als de professionals het niet met elkaar eens zijn of zich niet aan de gemaakte afspraken houden. Een andere reden kan zijn dat er wel overeenstemming is over de inhoud en urgentie van de hulpverlening, maar de capaciteit voor de uitvoering ontbreekt. De brandpuntfunctionaris kan in uitzonderlijke gevallen beslissingen nemen die voor alle partijen bindend zijn. Hij kan dit alleen wanneer dit de enige manier is om de veiligheid van een kind te waarborgen (Gemeente Almere, 2009a; Prinsen & Ligtermoet, 2008).

Figuur 2: zorgpiramide (Van Leeuwen, 2007).

ESAR

Het Elektronisch Signaleringsysteem Almeerse Risicjongeren is een belangrijk hulpmiddel bij de zorgcoördinatie. Wanneer een hulpverlener zich zorgen maakt om een jongere kan hij de jongere registeren in dit computersysteem. Wanneer een andere hulpverlener dezelfde

jongere ook registreert in ESAR, ontstaat er een ‘match’ en krijgen de hulpverleners hiervan bericht. Hiermee start de samenwerking tussen de beide organisaties. Zij bespreken hoe ze de jongere het beste kunnen helpen en leggen afspraken hierover vast in een plan van aanpak. Het doel van ESAR is dat jeugdigen met problemen sneller en beter geholpen worden (Gemeente Almere, 2009a; Gemeente Almere, 2009b).

Bronnen:

Gemeente Almere (2005). *Samen effectief zorgen voor onze jeugd*. Breda: Koninklijke drukkerij Broese en Peereboom.

Gemeente Almere (2009a). *Het OKé-punt, dat ben je zelf!* Breda: Koninklijke drukkerij Broese en Peereboom.

Gemeente Almere (2009b). *Snellere en betere hulpverlening aan jongeren met ESAR*. Verkregen op 20 mei, 2009, van http://www.almere.nl/leven_en_werken/zorg_en_welzijn/zorg_en_welzijn_content/_pid/kolom1-1/_rp_kolom1-1_elementId/1_8329

Leeuwen, M. van (2007). Projectplan opvoeden in de buurt Almere. Verkregen op 30 april, 2009, van www.oke-punt.nl/scripts/download.asp?ID=138.

Prinsen, B. & Ligtermoet, I. (2008). *Handleiding coördinatie van zorg. Door de keten van zorg voor kinderen en jongeren in Almere. Werkversie 2008*. Nederlands Jeugdinstituut en Gemeente Almere.

Bijlage 2: Samenwerkingspartners OKé-punt

- GGD Flevoland
- Zorggroep Almere
- Fornheze (kinder- en jeugdpsychiatrie)
- MEE IJsseloevers, regio Almere
- Onderwijs
- Kinderdagverblijven
- Peuterspeelzalen
- Welzijnsinstelling De Schoor
- Bureau Jeugdzorg
- Stichting Jeugdhulpverlening Flevoland
- Stichting Eigenwijsheid (uitleg)
- Oké op school

Bron:

Gemeente Almere (2009). *Het OKé-punt, dat ben je zelf!* Breda: Koninklijke drukkerij Broese en Peereboom.

Bijlage 3: Onderwijszorgstructuur: zorgteam en zorgadviesteam (ZAT)

In het zorgteam worden op schoolniveau de specifieke onderwijs- en zorgbehoeften van een kind besproken om in een zo vroeg mogelijk stadium het beste vervolgtraject voor de leerling te bepalen. Het zorgteam bestaat uit de leerkracht, de intern begeleider, de jeugdgezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk en de leerlingbegeleider. In het ZAT worden meer complexe zaken besproken door Bureau Jeugdzorg, de GGZ, een jeugdarts, Stichting Gewoon Anders en de Permanente Commissie Leerlingenzorg. Het ZAT is een bovenschools casuïstiekoverleg en adviseert de intern begeleider in wat hij in het verloop van het traject moet doen (Gemeente Almere, 2009).

Bron:

Gemeente Almere (2009). *Het OKé-punt, dat ben je zelf!* Breda: Koninklijke drukkerij Broese en Peereboom.

Bijlage 4: Jongeren Interventie Teams

In deze teams werken politie, jongerenwerk, jeugdmaatschappelijk werk, Nieuw Perspectieven en de gemeente (veiligheidsmanager en leerplicht) samen om jeugdproblematiek in wijken gericht aan te pakken met als doel de overlast van jongeren te verminderen. De jongerengroepen worden in een JIT-overleg besproken en ze worden ook in kaart gebracht conform de shortlistmethodiek van Beke (Moors et al., 2009; Gemeente Almere, 2007). De JIT aanpak is gebaseerd op drie pijlers. De eerste is een groepsaanpak, waarbij de groep in kaart wordt gebracht en jongeren worden toegeleid naar een vrijetijdsaanbod. De tweede pijler is een individuele aanpak, waarbij jongeren met individuele problematiek in samenwerking met het OKé-punt naar de reguliere ketens worden toegeleid en tot slot is er een aanpak op het domein waar de overlast plaatsvindt (Gemeente Almere, 2006). De samenwerking van de verschillende instellingen heeft als doel dat de jongerengroepen snel gesignaleerd worden en eventuele problematiek snel opgelost wordt. Samen met de jongeren en buurtbewoners maakt het jongeren interventie team een plan van aanpak. De inhoud van een plan van aanpak kan variëren van het realiseren van een jongerenontmoetingsplaats (JOP) tot het ontbinden van een groep, waarbij elke jongere een individueel traject krijgt (Gemeente Almere, 2008a; Gemeente Almere, 2008b).

Bronnen

- Gemeente Almere (2006). *Werkplan 2006-2010*. Verkregen op 20 mei, 2009, van <http://www.almere.nl/mmbase/attachments/12000>
- Gemeente Almere (2007). JIT actief in de wijken. *Nieuwsbrief Almere Stad West, maart 2007*, 5.
- Gemeente Almere (2008a). Nieuws van de politie. *Nieuwsbrief Almere Stad West, november 2008*, 6.
- Gemeente Almere (2008b). Jeugd en geweld in de schijnwerpers. *Stadhuis aan huis, 15 november 2008*, 3.
- Moors, H., Rovers, B., Bruinsma, M. & Fijnaut, C. (2009). *Criminaliteit en veiligheid in Almere, 2008-2030. Ontwikkelingen en opgaven*. Verkregen op 14 april, 2009, van http://www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl/images/Criminaliteit%20en%20veiligheid%20in%20Almere_tcm62-187005.pdf

Bijlage 5: Topiclijst interviews professionals

Werkzaamheden professional

- Wat zijn uw werkzaamheden?
- Komt u in aanraking met jongeren?
- Wat voor jongeren zijn dit? Met of zonder problemen? Wel of niet van de straat?

Beeldvorming over hangjongeren

- Zijn er hangjongeren in uw wijk? Wat kunt u vertellen over deze jongeren?
- Vragen naar een omschrijving van hangjongeren. Wat zijn hangjongeren volgens u?
- Hoe denkt u over hangjongeren? Wat vindt u van hangjongeren?
- Hoe wordt er over het algemeen over hangjongeren gedacht? Hoe wordt er specifiek door omwonenden over hangjongeren gedacht? Hoe is dat beeld tot stand gekomen?
- Worden hangjongeren als probleem beschouwd (door de professional en door de omgeving van de jongeren)? Waarom wel/ niet? Wanneer wel/niet?

Oorzaken/motieven

- Wat zijn de redenen van jongeren om op straat rond te hangen?
- Waarom zorgen sommige hangjongeren voor overlast?
- Spelen factoren in de omgeving van de jongeren een rol in de manier waarop jongeren zich gedragen?

Oplossingen

- Wat moet er veranderen om de (genoemde) problemen te verminderen?
- Wie moeten hier een rol in spelen?
- Wat wordt er al gedaan? Wat gaat er goed en wat kan er beter?
- Kan de professionals hier een rol in spelen?
- Heeft het OKé-punt hier een rol in?

Volgens de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling is de omgeving van de hangjongeren van grote invloed op het gedrag van deze jongeren. De RMO wil daarom dat de sociale omgeving van hangjongeren meer betrokken wordt bij de hangjongeren, zodat er interactie plaatsvindt tussen de hangjongeren en hun omgeving. Minister Rouvoet heeft voorgesteld dat een Centrum voor Jeugd en Gezin hier wellicht een rol in kan spelen. CJG's richten zich

namelijk op preventie en beschikbaarheid van opvoed- en opgroeiondersteuning voor álle jeugdigen en ouders. Dit moet zoveel mogelijk in de leefomgeving van die jeugdigen en ouders plaatsvinden: op school, thuis en in de buurt. Minister Rouvoet ziet het als een taak van het CJG om mensen te betrekken, zodat de pedagogische kwaliteit van de omgeving versterkt wordt.

- Hoe denkt u over de sociale omgeving?
- Wat voor invloed kan de sociale omgeving hebben op hangjongeren?
- Waarom spreken buurtbewoners jongeren niet aan?
- Hoe kan de relatie tussen omwonenden en jongeren verbeteren?
- Hoe kunnen omwonenden met de jongeren in contact worden gebracht?
- Hoe moet dat eruit komen te zien?
- Wie moeten daar bij betrokken worden?

OKé-punt

- Wat kan het OKe-punt doen om de relatie tussen hangjongeren en buurtbewoners te verbeteren?
- Via welke werkwijze zou het OKé-punt te werk moeten gaan om de relatie tussen hangjongeren en omwonenden te verbeteren?
- Wie moeten er aan meewerken en bij betrokken zijn?

Bijlage 6: Topiclijst interviews jongeren

1. Waarom staan jullie hier?
2. Wat vinden voorbijgangers en omwonenden er van dat jullie hier staan?
3. Is hun mening terecht of onterecht?
4. Hoe is de relatie met buurtbewoners?
5. Zou je willen dat er wat aan de relatie met buurtbewoners verandert?
6. Zou je willen dat er anders over jullie gedacht wordt?
7. Hoe zou je dat willen aanpakken?
8. Op welke manier kunnen omwonenden een beter beeld van jullie krijgen?
9. Lijkt het je leuk om met omwonenden activiteiten te doen / ergens over te praten zodat jullie elkaar beter leren kennen?
10. Zijn jullie bekend met het OKé-punt?